E. BODENHOFF

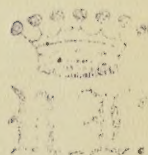
KONGESORGER

HOFLIV UNDER FR. VII · UDDRAG AF GENERALMAJOR *FREDERIK GOTTHOLD v. MÜLLERS* EFTERLADTE PAPIRER

DALSKE BOGHANDEL · NORDISK FORLAG

KONGESORGER

E. BODENHOFF

MELLEM VENNER OG FJENDER. Erindringer og Breve fra 1864. 1897.

EN HVERDAGSHISTORIE FRA 1849. 1898.

MELLEM HELTEGRAVE. 1900.

FRA DANNEVIRKE TIL ALS. 1905.

ET LYKKELIGT HJEM. Tidsbillede i Breve fra Norge. 1909. (4. Oplag 1910).

MINDERIGE EGNE. Skitser fra Sønderjylland. 1910.

SVUNDNE TIDER. Uddrag af Generalmajor Frederik Gotthold v. Müllers efterladte Papirer. 1912.

HOFLIV UNDER TRENDE KONGER. Uddrag af Generalmajor Frederik Gotthold v. Müllers efterladte Papirer. 1913.

KONGESORGER

HOFLIV UNDER FREDERIK VII

VED

E. BODENHOFF

❧ UDDRAG AF GENE-
RALMAJOR *FREDERIK
GOTTHOLD v. MÜLLERS*
EFTERLADTE PAPIRER

KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG ❧ MCMXIII

brief
DL
0041241

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

1851.

Kongen var kommet ind til Christiansborg den 31te December. Nytaarsdag var Cour og Taffel. Prindserne og Hofstaterne vare tilsagte til Kl. 11½, alle øvrige, Deputationer, Corporationer, Militair o. s. v., til Kl. 1. Medens Prindserne vare inde hos Kongen i hans daglige Værelser, sagde Overhofmarschallen: at Kongens Hof, naar det havde ønsket Hs. Majestæt et lykkeligt Aar, da agtede at begive sig til Grevinden. Han opfordrede derfor de andre Hoffer til at gjøre det samme. Herimod protesterede disse, og da navnlig udtalte Dronningernes Hofchefer *Blücher-Altona* og *von der Maase* sig meget bestemt derimod — som rigtigt var —, da det Forhold, som Kongens Hof staar i til bemeldte Dame, ikke vedkommer os andre.

Vi — alle Hofferne — bleve nu samlede indladte for Majestæten, der modtog os i Borgeruniform og med Chacot paa Hovedet. Han takkede for det gamle Aar og ønskede os alle et lykkeligt nyt. Kongen gik derpaa rundt i Kredsen og talte et Par Ord til hver især. Mig spurgte Han efter mit Befindende, glædede sig over min Helbredelse og tilføiede: »saa gaar De vel til Armeen, naar De bliver fuldstændig rask;« hvortil jeg svarede, at dette var mit Ønske og min Hensigt. Efter at have passeret Kredsen sagde

Hs. Majestæt nu, henvendt til Alle: »Jeg takker Dem endnu en Gang ret meget for det gamle Aar. Jeg haaber nu at de Herrer ville gaa ned til min Kone, som det vil være en Fornøielse at se Dem!«

Dette allerhøieste Ønske var jo at betragte som en Befaling. Følgelig begave vi os alle til Grevinden; *v. der Maase* var endnu lidt ubestemt, men fulgte dog med, da vi forestillede ham, at saadant, efter Kongens Yttring, var det eneste rigtige.

Grevinden beboer forrige Kronprindsesses Værelser. I det lille Cabinet foran — med Vindue til Ridebanen — stod Selskabsdamen Frøken *Dreier*. I Værelset indenfor stod »Madame«. Ansigtet var mig strax bekjendt fra Scenen, fra Dandsen. Ellers havde jeg aldrig før nu seet hende paa nærmere Hold. Hun var iklædt brun Silkekjole og hendes Haar var bart, uden Kappe eller Haarprydelse. Frøken *Dreier* var ligeledes iført brun Silkekjole, men hun bar en Kappe paa Hovedet.

Grevinden var meget ugenert i sine Bevægelser. Hun talte med nogle af Kongens Herrer, som jo vare hende bekjendte. Derpaa præsenterede *Levetzow* os, der vare hende fremmede, nemlig *Blücher-Altona*, *v. d. Maase*, *Juel-Ryssensteen*, Grev *Trampe*, *Scheel* og mig. Med Hofcheferne underholdt hun sig om Dronningernes Befindende, hvorpaa de svarede med megen Anstand, men man læste Arrigskaben af deres Miner. Grev *Scheel* maatte lade sig nøie med et Knix. *Trampe*, det erindrer jeg ikke. *Juel* fik: »Jeg har ikke haft den Fornøielse at se Dem før, De kommer nok sjælden til Frederiksborg.« Jeg kom lige efter ham og fik: »Jeg har ikke haft den Fornøielse at se Dem paa Frederiksborg.« »Jeg har ikke været der

i lang Tid, da jeg først nylig er kommet tilbage fra Slesvig.« »Ah! De har været ved Armeen og deltaget i Krigen?« »Ja indtil Sygdom nødte mig at reise tilbage.«

Efterat vi havde været hos hende, gik Arveprindsen og Prinds *Frederik* af Hessen derind. Landgreven var alt kjørt hjem og Prinds *Christian* af Glücksborg mødte først til Cour med Gardens Officerer.

Da vi kom tilbage til Palaiset var Prindsessen vred paa Prindsen, fordi han havde været hos Grevinden; men vi havde dog adskilligt at fortælle.

Den 7de Januar 1851. Der var stor Forskrækkelse blandt begge Dronningers Hofdamer; thi Kongen havde Nytaarsdag, da han besøgte begge Enkedronninger, sagt til Dronning *Caroline Amalie*, at han syntes, det var nu paa Tiden, at hendes Damer gjorde deres Opvartning hos Grevinden. Da Dronningen herpaa svarede, at Grevinden jo ikke kom i »Verden«, sagde Kongen: »Hun har været her hos Dem. Jeg har ogsaa sagt det til Enkedronning *Marie*, som billigede det, ligesom hun ogsaa snart selv vilde se Grevinden.« Dronning *Caroline Amalie* skrev til Dronning *Marie* om denne Samtale, som havde fundet Sted Nytaarsdag mellem hende og Kongen; men Dronning *Marie* erindrede ikke noget om, at Kongen havde talt til hende om Grevinden.

Men nu Kongens Ankomst hertil idag den 7de har alarmeret forfærdeligen. I denne Anledning skrev Dronning *Caroline Amalie* et Brev af følgende Indhold til Kongen (Brevet blev foreviist Arveprindsen, som atter læste det for *Reedtz* og mig):

»Min kjære Søn. Ved Dit sidste Besøg hos mig yttrede Du det Ønske, at mine Damer skulde

besøge Grevinde *Danner*, fordi Du havde præsenteret hende for mig. Førend jeg befaler dem dette, maa jeg dog gjøre min kjære Søn opmærksom paa, at det var af Føielighed imod Dig, at jeg modtog Grevinden, og at saadant skete uden Andres Nærværelse. Du vil erindre, at jeg dengang i Samtalen sagde til Dem Begge, at De nu ikke skulde aventuriere Dem mere. At Du ikke har haft Din nærværende Regjering tilstede ved Dit Bryllup, var fordi det ikke skulde være officielt. Naar jeg nu befalede mine Damer at gaa til Grevinden, vilde det jo være at prononcere saadant som officielt.«

Kongen kom atter til Staden den 12te Januar, men forblev kun til den 17de, fordi, som Hs. Majestæt udtrykkede sig: »Min Kone er ikke vel. Jeg er bange det bliver Grip.« Rygtet fortalte, at Hensigten havde været et længere Ophold herinde. Muligen at Damernes Opposition imod Grevinden har gjort Forandring heri.

Kongen skal have svaret ubehageligt paa Dronningens Brev, omtrent med de Ord: »At det fra Hans Side betragtet — som Konge og som Søn — ikke fortjente noget Svar.«

Den 16de Januar meldte Bladene Holstens Underkastelse, dog med Reservation. *Criminil* var kommet foı silde og derfor havde de andre Commissairer været for eftergivende. Dette maa nu forandres, men dertil fordres nye Instruxer fra Wien og Berlin. Den 17de reiste General *Bardenfleth*, ledsaget af Major *Diderichsen*, over Lübek til Holsten, for at overtage Commandoen over den holstenske Armee, naar samme er bleven reduceret — et vanskeligt Hverv.

Den 2den Februar kom Garden til Fods tilbage her til Staden. Prindsen red dem i Møde til Jernporten ved Frederiksberg Allé. Kongen havde

befalet at ville se den, ligesom de andre Batailloner, paa Ridebanen, og Prindsen til at give Møde der. Krigsministeren mødte ogsaa udenfor Vesterport. Modtagelsen var smuk. Kongen spiste med i Ridehuset, der var udmærket decoreret. Skaaler udbragtes for Kongen, for General *Krogh* og for Armeen. Et Mindebæger udbragtes af Skuespiller *Nielsen* for de Faldne. Efter en Tale af Samme om Danmarks Styrke og Hæder udbragte Kongen en Skaal for Danmark. Hermed endtes der. General *Hagemann* bad om Tilladelse til at udbringe Krigsministerens Skaal; men Kongen svarede: »Der er langt til Enden,« hvilket Svar høiligen forbausede alle. Enkedronning *Caroline Amalie* og Arveprindsessen vare i Logen, Corps diplomatique paa Galleriet. Senere var der Taffel hos Kongen for Gardens Officerer.

Nu vedblev der en Række Dage at være Indtogshøitideligheder, men den 6te Februar var jeg færdig, blev syg — fik Tilbagefald — som Følge af den sommerlige Paaklædning og det langsomme Ridt.

Den 21de Februar endte de store Uger med Collation for Artilleriet og Ingenieurerne. Det hele endte, som det havde begyndt, smukt og gribende i enhver Henseende. Ikkun een Gang udbragtes en Skaal for Rigsdagen, nemlig af Oberst *Ræder*, Chef for 10de lette. Lieutenant *Hochschildt* af 1ste lette Bataillon begyndte en Skaal, som syntes at lyde contra Rigsdag og Forfatning og blev brusquement afbrudt af Præsident *Lange*. Nu vendte *Hochschildt* om, idet han, efter at have ladet *Lange* tale, bad om han maatte fortsætte sin, og nu skal han have endt brillant.

Som anført deltog jeg ikke efter den 7de Februar i Fêterne, eiheller saae jeg flere Troppers

Ankomst, med Undtagelse af Husarerne; thi da slog jeg Parapluien op og hinkede til Hesten paa Kongens Nytorv med en Theaterkikkert, og derfra saae jeg min Othar, blomsteromkrandset, i Spidsen af sin Eskadron. Saa slæbte jeg mig hjem til min Baas.

Den 13de Marts blev Krigsministeren, General *Hansen*, atter meget skarp angrebet i Folkethinget af *Grundtvig* og *Tscherning*. Krigsministeren replicerede paa en Udtalelse af *Tscherning* med at sige: »Naar jeg skal resumere alt det den foregaaende Taler har sagt, saa seer det ud, som om det var en Ulykke, en stor Ulykke for Landet, at Krigsbestyrelsen er gaaet over i mine Hænder — og det siger den Mand, som i Farens Stund forlod denne Post.« (Voldsom Hyssen). »Staar jeg i en Forsamling af Folkets Udvalgte, eller staar jeg for et Parterre? Regulativet forbyder alle Bifalds- og Mishagsyttringer, og derpaa beraaber jeg mig.« — Formanden: »At overholde dette er ofte meget vanskeligt og beroer som oftest paa den ærede Taler selv.« (Umaadelige Bravoraab!). *Tscherning:* »Har jeg kastet Skygge paa Ministeren? (Nei!). Har jeg ikke en hel Rigsdag gjort mig Umage for at forsvare ham? (Jo!). Det er ikke sandt, hvad Ministeren sagde om mig. Faren var overstaaet, Vaabenstilstanden sluttet og jeg efterlod en kampdygtig Armee paa 30,000 Mand. Jeg ønskede just at han skulde blive min Efterfølger, saa at jeg ikke veed, hvorledes han kan sige, at jeg ønsker at faa ham ud af Ministeriet. Her har jo slet ikke været Tale om noget personligt!« (Stærkt Bifald). — Krigsministeren: »Naar den Mand, der frivillig har forladt sin Post, ved enhver Leilighed gjør sig det til Opgave at critisere mig, saa anseer jeg ham for en Dadler« (flere Stemmer: »og en Forsvarer«). — »Ja saa

maa min Bestyrelse rigtignok have været meget daarlig, naar den trænger til et saadant Forsvar!« (Umaadelig Hyssen).

Resultatet af dette enestaaende Kjævleri i Rigsdagen er, at Krigsministeren atter har søgt om Afsked; men om han faar den?

Damerne i Kjøbenhavn havde en stor Sorg i denne Maaned. Det store Militairbal for de hjemvendte Officerer, som var bestemt at skulle finde Sted i Casino, røg i Lyset, uagtet der blandt Entrepreneurerne var baade Overhofmarschal *Levetzow*, Etatsraad *Suhr*, Vinhandler *Mønster*, Baron *Ivar Rosenkranz* o. fl. a. Det var for Grevindens Skyld, at der intet Bal blev. *Levetzow* burde dog bedst i Tide kunne have indseet dette.

Den 19de Marts gav Arveprindsen et meget elegant Bal. Han havde alt tidligere haft stort Taffel for de hjemvendte Officerer. Til Ballet havde Arveprindsen indbudt Kongen og i det samme Brev omtalt Sagen imellem Krigsministeren og Folkethinget, samt raadet Kongen at opløse sidste. Kongen svarede, idet Han takkede for Indbydelsen, at Han havde sine Grunde, hvorfor Han ikke deltog i noget Selskab i Kjøbenhavn, og hvad det givne Raad angik, da vidste Han nok selv, hvorledes Han havde at handle.

Den 24de Marts blev Oberst *Baggesen* beordret til at indtræde i Grændsecommissionen, og jeg til at overtage Stabschefsposten ved Generalcommandoen.

Den 2den April gik ganske stille af, hvilket er høist ubegribeligt og urigtigt; thi en saadan Hædersdags halvtredsaarige Gjenkomst burde ikke have været forbigaaet med Taushed. — Paa Søetatens Kirkegaard var Graven smukt prydet med Blomster og Dannebrogsflag, og der holdt

Skuespiller *Holst* en Tale, Marineministeren gav Bal for Cadetterne; men ellers var der intet at mærke i hele Byen — intet gjort.

Den 9de April overtog General *Flensborg* atter sin Post som Directeur for Armeens Personel. Det gjordes virkelig nødig, at en Officeer igjen kom i denne Post; thi uden at frakjende Justitsraad *Hyllested* god Villie, saa kan det ikke nægtes at have været krænkende for Armeen at se sin Skjæbne, nemlig Officerernes Avancement og Ansættelse, lagt i Hænderne paa Justitsraad *Hyllested* og Fuldmægtig *Holmer* — ikke at tale om Capitain *Glud*. Sidste, en dygtig Jurist og Contoirmand, var i 1848 paa Procurator *Nyholms* Contoir og blev derfra Secretair hos Ministeren, dengang Høistcommanderende paa Als. Nu er han Adjutant — dog tillige Secretair i Krigsministeriet, en mere passende Titel.

Den 22de April kom Forbud imod at Officerer og Underofficerer bare civile Klæder fra 1ste Januar 1852. Over denne Befaling fik Bladene Bersærkergang; man skulde tro at Landets Vee og Vel beroede heraf. Man dadlede naturligviis Krigsministeren og vilde endog paastaa, at Rigsdagens Samtykke fordredes til en saadan Befaling. Snak! — Kjøbenhavnsposten sagde ondskabsfuldt, at den troede ikke paa Befalingens Overholdelse, fordi Krigsministeren selv befandt sig altfor vel ved at være civil.

Kongen opholdt sig, som sædvanlig, igjen paa Frederiksborg siden Indtogstiden var forbi; thi i hele den Maaned Indtoget varede, boede Hs. Majestæt herinde. Grevinden har besøgt den gamle *Stemann* og er bleven meget godt modtaget af ham. *Stemann* holdt Lovtaler over hendes Viid og Conversation. Dette smagte naturligviis ikke godt paa høiere Steder. Flere af »la haute volée«

yttrede: »Han gaar i Barndom.« Men Kongen paaskjønnede *Stemanns* Høflighed, og paa hans 84-aarige Fødselsdag besøgte Kongen ham, idet Hs. Majestæt kom ridende ind i den Anledning, og strax red ud igjen.

Kongen kommer ikke herind til Arveprindsens Fødselsdag. Mine Kongelige Høiheder toge som sædvanlig hen for at gratulere *Stemann*, men da Kongen just var der, vilde de ikke forstyrre, men vendte om igjen. Rimeligvis af Frygt for ved dette Møde at komme i en eller anden Forlegenhed med Hensyn til Grevinden (som dog ikke var dér, men paa Eremitagen, hvor Hs. Majestæt mødte hende).

Grevindens Fødselsdag falder den 21de April. Hele Kongens Hof var indbudt til Frederiksborg paa denne Dag, med Undtagelse af Kongens Adjutant *Sehested*, der er i Unaade. Man kan ikke sige dette er ufortjent; thi han har yttret sig altfor upassende imod og om Kongen, hvem han dog skylder alt; thi havde Allerhøistsamme ikke som Kronprinds taget den meget exalterede *Sehested* til sin Adjutant, saa havde denne, efter al Rimelighed, enten nu været i Galehuset eller maaske i Insurgenternes Rækker.

Den 30te April udstedte Krigsministeriet følgende Rescript:

»Efter at Udenrigsministeriet havde gjort den herværende kongelige preussiske Gesandt en Undskyldning for den ved Saluteringen for Orlogsdampskibet »Nix« den 25de ds. begaaede Forseelse, og henstillet om de manglende 6 Skud kunde blive affyret for et andet preussisk Krigsskib, som maatte passere Fæstningen, har bemeldte Gesandt foretrukket, at de 6 Skud affyredes strax, efter forudgaaet Meddelelse fra

Commandantskabet paa Kronborg til den preussiske Konsul i Helsingør.«

Og dette var ikke, som enhver Fornuftig maatte antage, for at narre April. — Nei! saaledes opfører Diplomatiet sig endnu i det 19de Aarhundrede. Denne Begivenhed vil da være gefundenes Fressen for Bladene.

Den 12te Mai udkom en Kongelig Forordning, dateret den 10de, angaaende Amnesti for de Slesvigere, der ikke ere for meget compromitterede, og som ville søge om Tilladelse til at vende tilbage til Slesvig. Ansøgningerne have en vis, opgiven Form. Tillige ere *de* nævnte, som ere undtagne fra Amnestien, og paa denne Liste staar naturligviis Augustenborgerne øverst.

Arveprindsessen yttrede ved Taflet: »Kjender jeg Augustenborgerne ret, saa virker saadant just modsat paa dem.« Alle taug; men jeg, som den sletteste Hofmand, udbrød: »De slippe endda altfor let derfra.« — Prindsessen var ikke i godt Humeur, mon fordi Svogeren Hertug *Carl* kun kan faa Amnesti, naar han beder om Pardon?

Som Beviis paa hvor godt den herværende østerrigske Minister Baron *Wrintz* mener det med os, skal anføres en Bemærkning, han kom med til Prinds *Bentheim*. — *Wrintz:* »Det har dog ikke været saa slemt i Kiel med den Stenkasten — det har kun været ganske smaa Sten.« — Prinds *Bentheim:* »Jeg beder! Styrmanden er dog sengeliggende deraf. Overhovedet er det Skade, at vi ikke kunne handle med disse Stenkastere som De (Østerrigerne) handle i Ungarn og Italien, saa vilde vi strax faa Ro.« — Nu afbrød *Wrintz* denne Materie.

Da Dampskibet »Eider« den 10de Mai afgik fra Kiel, blev det regaleret med over 30 Stene. Styrmanden blev truffet og saaret. General *Barden-*

fleth var med ombord hertil, foruden Oberst *Torp* og *Fritz Blücher*. Grev *Criminil* var ombord under Stenkastningen for at sige *Bardenfleth* Farvel. Vi have nu truet med at lade Farten paa Kiel ophøre. Bedre at have ladet den ophøre, uden først at true. Men den danske Godmodighed er uendelig og mange høie Personers slesvigholstenske Sympathier ere ikke mindre.

Den 18de Mai var jeg med Hs. Kgl. Høihed paa Frederiksborg til Middag. Det var længe siden jeg sidst var der. Man samledes i Grevindens Værelser — i de som Landgreven tidligere benyttede ved Jagterne — og Taflet var i Prinds *Ferdinands* Forværelse, det store med Gobelinerne, som forestille Skove, Bjerge, Hjorte og Jomfruer. Da Selskabet var samlet (heri var ogsaa Prindserne *Christian* og *Bentheim* samt Ministrene *Sponneck*, *Clausen* og *Rosenørn*), kom Kongen med Grevinden. For hende blev strax præsenteret en ung Greve *Knuth*, Lieutenant i Garden til Fods. Imedens hilsede Kongen paa Selskabet, og da Arveprindsen derved takkede i Enkedronning *Maries* og Prindsesse *Carolines* Navn for den Naade, Hs. Majestæt havde viist imod førstnævntes Svigersøn og sidstnævntes Svoger, Hertug *Carl* af Glücksborg, ved at ville tilstede ham Amnesti, svarede Kongen: »Ja jeg venter med Længsel paa en Ansøgning fra ham, det har jeg ogsaa alt sagt til *Christian*,« dermed tilnikkede Hs. Majestæt sidstnævnte Prinds. Nu gik man tilbords. Arveprindsen førte Grevinden, Kongen Frøken *Dreier*. Ved Taflet var Kongen saa naadig at sende Bud til mig, for at drikke et Glas med mig. Jeg saae her første Gang Billedhuggeren *Calberg* og lod mig efter Bordet forestille for ham. Før Taflet vare de 3 Prindser nede hos Grevinden for at gjøre hende Visit. Hun var i gul Silkekjole med

bart Haar med Roser. Efter Taflet gik Kongen og Grevinden strax ned i deres Gemakker, og vi kjørte til Sorgenfri, hvor Arveprindsessen ventede os.

Den 22de Juni kom Kongen her til Staden. Næste Dag besøgte Arveprindsen Hs. Majestæt, som yttrede sig meget opbragt over det skammelige Rygte der var udbredt, at Han — Kongen — skulde have tilbudt Dronning *Caroline Amalies* Brødre (Augustenborger-Forræderne) Amnesti. — Visse have gjort dem megen Umage for at udbrede dette Rygte i Publicum og tilføiet, at Tilbudet var gjort paa Betingelse af, at Dronningen vilde indføre Grevinden i »Verden«.

»Prikkeltorne«, udgiven af *Fr. Schaldemose*, er et Blad, der ved sin over al Grændse gaaende Uforskammethed vækker stor Opsigt. Det er nu heldigviis sat under Tiltale. En Prøve af, hvad det byder sin Konge, sees af nedenstaaende, i sidste Nummer trykte Digt.

»Den gamle Ridder.«

Op af sin Marmorkiste en gammel Ridder staaer,
Han havde sovet roligt i mange Herrens Aar.
Nu vil han see, hvorledes det til i Landet gaaer;
Da møder ham paa Veien en usselig Graalaar.

Hei! Stands Din Gang en Smule, Du liden Bondemand,
Og siig mig saa, hvorledes det har sig i vort Land!
Er Dyden end i Ære? Er Troskab Folkets Ziir?
Er det en retviis Herre, der Krone bær og Spiir?

Da rysted liden Bonde paa Hovedet og loe
Og sagde: »Ædle Herre, I vil mig næppe troe,
Naar jeg fortæller Eder, at Kongen, skjøndt en Mand,
Dog er et Barn, der sjælden kun bruger sin Forstand.

Saa har han ganske nyelig, Hr. Ridder tænk engang!
En ukydsk Skjøge hævet til en Grevindes Rang,
Derefter har — bedaaret af Skjøgens Argelist,
Han hende ført til Altret. — Ja Herre, det er vist.«

»Hvad!« skreg den gamle Ridder, »Du lyver, det er klart!
Thi var det skeet saaledes, da havde Folket snart,
Hvis ellers, som jeg haaber, det end det gamle er,
Nedsænkt den frække Skjøge i næste Gadekjær!«

Da svared liden Bonde: »Det er ei skeet, men gjemt,
Er, som I veed Hr. Ridder, just derfor ikke glemt.«
Da loe den gamle Ridder og nikked og forsvandt,
Og aldrig paa sin Vandring ham Bonden siden fandt.

Den 28de Juni, Dronningens Fødselsdag, var Cour i Galla med Gratulation Kl. 1 paa Sorgenfri og derefter Taffel. Kongen havde været der Kl. 10, alene ledsaget af *Berling*. Fra Grevinden havde Han overbragt Dronningen en Present, som bestod af en Sophapude (gammel, forslidt og beskidt). Foruden den Kongelige Familie kom en Del af de gamle Bekjendtere. Efter Taflet toge alle Fremmede bort; kun Familien og Hofferne bleve tilbage. Man hørte nu for bestemt, at Ministeriet gik af og Dagen efter vilde indgive sin Dimission.

Denne modtoges ogsaa Dagen efter af Kongen, som derpaa gav Greve *W. Moltke* det Hverv at danne et nyt Cabinet.

Den 30te Juni døde en Personlighed, som har spillet en Rolle, nemlig Admiralinde *Bille* — frygtet af mange — elsket af nogle. Hun havde alt i længere Tid været svag. Nogle Aar tidligere vilde hendes Død have vakt mere Opsigt og mere Omtale end den nu gjør. Eet maa siges til hendes Roes: Hun var en Characteer.

Den 9de Juli. Endnu er der intet Ministerium. Der var Skydebanefête, til hvilken Kongen kom ind. Grev *W. Moltke* og *Bardenfleth* vare tilstede. Der herskede som sædvanlig megen Munterhed og Loyalitet. Sangen til Kongen, af *H. P. Holst*, mindede om Hans Gave: Forfatningen. Kongen takkede smukt for sin Skaal ved at omtale Sit

Valgsprog: »Folkets Kjærlighed min Styrke«. For Skaalen for Dronning *Caroline Amalie* takkede Hs. Majestæt kun med de Ord: »Som Stedsøn takker jeg.« — Senere udbragte Hs. Majestæt i en længere og god Tale Broderskabets Skaal. Som altid var Sangen til gamle Enkedronning *Marie* den smukkeste. Fuglekonge var Capitain, Murmester *Kornbech*, og Dagen efter blev gamle Naalemager *Hjort* det.

Den 12te Juli kom det nye Cabinet istand, bestaaende af *W. Moltke, Reedtz, Sponneck, Madvig, Scheel, Tillisch, Fiebiger, v. Dockum, Moltke-Nütschou* og *Bardenfleth*. Spørger man: hvorfor denne Forandring? bliver Svaret vistnok vanskeligt og det end mere ved dette Cabinets Sammensætning.

Den 18de Juli var en vigtig Dag for Landet. Landgrevinden frasagde sig sin Arveret til den danske Throne for sig, sin ældste Datter og Søn, og overdrog den til Prinds *Christian af Glücksborg* med Gemalinde og Descendenter. Familien samledes i den Anledning hos Prinds *Frederik af Hessen*. Arveprindsen overværede Acten og underskrev til Vitterlighed. De øvrige mødende vare Udenrigsminister *Reedtz*, Justitsminister *Scheel* og Geheimeraad *Dankwart*. Dagen efter toge alle Ministrene ud til Charlottenlund for at bringe Landgrevinden deres Tak.

Den 20de Juli atter Middag paa Frederiksborg. De nye Ministre bleve præsenterede for Grevinden. Grev *Gersdorff* var der ogsaa. Han har foræret Kongen 100 Merinos-Faar. Han fik det hvide Baand; Commandeur var han allerede bleven under *Christian den 8de* for god Behandling af vore reisende Engvandingsmænd i Rusland. Vi drak The paa Sorgenfri, hvor alle Damer for Tiden drikke Brønd og spise Havresuppe. Damerne *der*

ere forøgede med en Fru *Belnos*, Oberst-Enke, en Indianerinde af malaiisk Udseende. »Afgudinden fra Ceilon« kalder *G. Blücher* hende. Formodentlig en Aventurière. Hun har udgivet et Værk om Braminernes Bøn, ledsaget af Kobberstik.

Den 2den August var jeg til Taffel hos Enkedronning *Marie*. Flere af Ministrene vare der, og *v. der Maase* gav i den Anledning Champagne. Dette kunde den gode gamle Dronning ikke ret forstaa og sagde derfor ved Bordet til Arveprindsen: »Men hvorfor dog give Champagne, det er jo ingens Geburtsdag?« Han svarede: »Det er for Ministrenes Skyld. Siden sagde Hun: »Quelle opulence — et comme ils ont bu.« Hun har bevaret sin høisalige Gemals fornuftige Sparsommelighed. Hun yttrede sig ogsaa om den forskrækkelige Mængde Kartofler der medgik til hendes Hofholdning; men umiddelbart derefter paalagde hun sin Hofchef at sørge for, at en nylig vorden Enke efter en af Hendes lavere Hofbetjente snarest erholdt Pension, og at der strax blev skikket hende et extra Gratiale. *Der* er Hun ikke sparsommelig.

Den 3die var Prinds *Frederik* og *Levetzow* til Taffel hos hende, og *v. d. Maase* gav igjen Champagne, men i Rhinskvinsglas, under Navn St. Perez, og saa var der intet i Veien.

Den 4de August. Stemningen vedbliver at være imod Grevinden. Skuespiller *Phister* giver med sin Dreng paa 4 Aar følgende Scene. Skuepladsen er Klampenborg, Personerne, foruden ovennævnte tvende, Arveprindsen.

Prindsen: »Er det Deres Søn?«

Phister: »Jo, Deres Kgl. Høihed. Det er en flink Dreng, især i Historie. Befaler Deres Kgl. Høihed at jeg examinerer ham?«

Prindsen: »Ja nok!«

Phister: »Hvem er Konge i Danmark?«
Drengen: »Kong Frederik den 7de.«
Phister: »Med hvem er Han gift?«
Drengen: »Med Grevinde Danner.«
Phister: »Hvem var hun før?«
Drengen: Jomfru Louise Rasmussen.«
Phister: »Hvorfor har Kongen da giftet sig med hende, da hun ikke var Prindsesse?«
Drengen: »Fordi hun er den artigste Dame i hele Danmark.«

Det kan være morsomt nok, men er dog ikke nogen ganske passende Spøg af *Phister*.

Den 11te August overraskedes jeg paa det allerglædeligste ved, at min Datter om Morgenen lidt efter Kl. 8 traadte ind paa mit Contoir i Palaiset. Hun var lige steget i Land, kommet med Skib fra Norge. Det var saa ganske uventet, at jeg i første Øieblik ikke kjendte hende, og i den Tanke, at det var en af de sædvanlig løbende Damer nær havde viist hende Døren. Om Middagen bragte jeg hende med ud til *Marie* i Øverrød. Glæden over Gjensynet imellem min Kone og Datter var uendelig. Det er et af de Øieblikke i Livet, hvor man føler sig fuldt ud lykkelig.

Den 20de August beærede Prindsen og Prindsessen os med deres Besøg i Øverrød. Efter The roede vi endnu en Tour med dem i den smukke Aften paa Søllerød Sø.

Den 27de reiste min Datter hjem til Mand og Børn.

Den 6te October, Hans Majestæt Kongens Fødselsdag, blev jeg benaadet med Commandeurkorset. Der var en stor Ordensregn. Arveprindsen lod Garnisonen paradere paa Exercerpladsen, og efter at han havde udbragt et »Leve« for Kongen, defilerede Tropperne forbi. Til Taflet var hverken Dronninger eller Prindsesser budne — som ellers

altid før. »Ville I ikke se min Kone, vil jeg heller ikke se Eder«, laa heri.

Den 6te November fulgte jeg med Arveprindsen til Frederiksborg for at deltage i et Jagttaffel. Jeg giver en udførlig Beskrivelse af denne Dag for dens Mærkeligheds Skyld.

Ved Ankomsten til Frederiksborg var Jagtselskabet endnu ikke vendt tilbage fra Jagten, uagtet Veiret var slet. Man var da overladt til sine egne Betragtninger i de store Værelser med deres stumme Beboere. En af de jourhavende Adjutanter, der ikke deltog i Jagten, modtog Hs. Kgl. Høihed og fulgte derefter mig op paa mit Værelse. Hans Yttringer vare mig saa meget mere paafaldende, fordi de gjordes netop af ham. »Naa! kommer De nu ud for at afløse os? Vi have ventet det i længere Tid, og skeer det end ikke nu, saa vil det jo dog ikke kunne vare længe, inden det maa skee. Landet ødelægges jo rent i Bund og Grund, og alle de, der eie noget, ruineres. Her leves stadig det samme Liv. *Hun* slipper Ham ikke saa længe der er noget at trække ud af Ham endnu. Men saa længe hun kan tage sine 2500 Rigsdaler daglig, holder hun ved. Hun kan jo opgive ham naar hun vil. Hun veed saa, at Han om et Aar har drukket sig ihjel. Det er en Scandale uden Ende. Der spilles Rambuus hver Aften; thi først i Maaneden har Han jo endnu nogle Penge.«

Hans Udtalelser om sin Herre og Konge vare mig meget pinlige at høre paa, selv om jeg i mit stille Sind kunde give ham Ret i, at Landets Stilling og Udsigter ere sørgelige og at vi desværre savne en energisk Mand til at raade og om fornødent tage Styret.

Ved Taflet var ingen synderlig Munterhed, Kongen saae echaufferet ud og morede sig med

at lade Champagnepropper springe og derefter med at oversprøite sine Naboer og Gjenboer med Vinen. Arveprindsen fik et Par Ladninger i Ansigtet med Tilføiende: »Du skal have lidt mere endnu.« — Jagtdebatterne vare uden Interesse. Da Taflet var endt fjærnede Kongen sig øieblikkelig, inden Kaffen blev serveret — ja inden Selskabet var kommet ind fra Spisesalen. Før Taflet sagde Kongen: »Goddag Ferdinand. Velkommen. Skal vi saa gaa tilbords.« Og efter Taflet: »Adieu.« Ikke et Ord mere.

De øvrige Jagtdage er det gaaet ligedan; men nu da Arveprindsen var tilstede, havde man dog ventet at Hs. Majestæt var bleven længere. Flere yttrede høit: »Nei det er dog for galt;« og da nogle henvendte sig til *Schøller*, en af de faa, som er Kongen virkelig og oprigtig hengiven, svarede *han* endog: »Ja, jeg veed kun eet Middel derimod, det er ikke mere at komme her igjen. Det vilde jeg gjøre. Og naar man saa spurgte mig om hvorfor, vilde jeg svare: »Jeg maa jo tro De ønsker ikke at se mig, siden De forlader Værelset naar jeg kommer«.«

Jeg fandt det særdeles uhyggeligt ved Taflet, skjøndt jeg var godt placeret imellem *Berregaard* og Rector *Flemmer* (sidstnævnte var en interessant og underholdende Nabo). Ogsaa *Berregaard* skjældte. Han drak som sædvanlig med mig »Hds. Kgl. Høihed *Carolines*« Skaal, idag med Tilføiende: »vor tilkommende Dronning, og det sgu snart.«

Det gjorde mig ondt for Kongen. Jeg fandt ham, som Erik, forladt af alle og mange Rane Kammersvende rundt om ham.

Man gik til Billardet og Spilleværelserne. Her kom næsten enhver af Kongens Omgivelser til mig, og Alles Yttringer vare: »Kommer I snart til

Afløsning.« »Vil I ikke være Viceyært for os« og deslige. Amtmanden, Grev *Knuth*, troede at kunne faa noget Nyt hos mig og forlod mig i den Overbevisning, at jeg ikke *vilde* sige ham, hvad jeg vidste. »Ja! Ja!« var hans sidste Ord, »inden 4 Uger kommer vi til Dem i Bredgade, pas kun paa.«

Det var mig paafaldende, den Interesse — om jeg saa maa kalde det — som Alle viste mig, Arveprindsens Ledsager. Personer af Omgivelserne, som ellers ikke ere mine særlige Venner, kom mig i Møde med mærkelig Venlighed. Kort, man sporede tydelig, at Rygtet om Kongens Abdication har dybe Rødder i Hans egen Borg.

Jagtselskabet bestod af Prinds *Christian*, Landgreven, *C. Danneskjold*, *Pechlin*, Grev *O. Blome*, *Roepsdorff*, *Dannemand*, *Ahlefeldt*, *H. Plessen*, *O. Oxholm*, *Schøller*, *Bülow*, *Fensmark*, *Schmidt*, *Sehested*, *Lund*, *Lerche*, *Fr. Blücher*, *Paulsen*, *Løvenskiold*, *Berregaard*, de vagthavende Officerer og Billedhuggeren.

Arveprindsen, som er *virkelig* god og overbærende og gjerne vil se det bedste hos alle, undskyldte ogsaa Kongens Bortgang med, at han var uvel og vilde tilsengs.

Den 10de November. Den forrige Krigsminister, General *Hansen*, gjorde Visit hos Herskaberne idag (i Uniform) og spiste Frokort med dem. Man talte stærkt om Muligheden af atter at skifte Ministre og vælge et Ministerium af mere conservativ Aand, i hvilket *Hansen* da igjen skulde indtræde tilligemed *Moltke Nütschou*. *Hansen* udtalte, at hvis *Moltke Nütschou* indtraadte, vilde han ogsaa gjerne gjøre det. Man seer, at der ogsaa kan gives Portefeuille-Kløe ligesom der gives Nøgle-Kløe.

Den 22de November modtog Arveprindsen Fød-

selsdagsgratulanter nede hos sig Kl. 11 og senere ovenpaa hos Prindsessen. Hs. Maj. Kongen mødte mellem 12 og 1 med en 4 Aars Hest. Kongen var nu i godt Humeur og talte venligt til alle. Sagde: »Alt blev nu nok godt, man maatte bare give Tid.« Om Aftenen var en lille Dands hos Landgreven, og denne bivaanede Hs. Majestæt en Timestid — noget særdeles usædvanligt nu. Begge Enkedronninger vare upasselige, og for den gode gamle Dronning *Marie* var man især ængstelig.

Den 4de December fulgte jeg atter med Arveprindsen til Jagttaffel paa Frederiksborg. Stemningen var denne Gang bedre end sidst. Der var ikke Tale om Abdication eller deslige. Grev *Knuth* var ikke ved Taflet, saa jeg kunde ikke erindre ham om hans Yttringer ved forrige Taffel.

Ved Ankomsten blev jeg »tilsagt« til The hos Grevinden Kl. 8. Det var af en af Grevindens »Lakaier«. Han sagde mig, at han ogsaa skulde tilsige Arveprindsen, og om han kunde gjøre det nu? Det var NB i Kongens Værelse, hvor man samledes for at gaa tilbords. Jeg maatte instruere ham om, at han maatte anmode Hofmarschallen Grev *Ahlefeldt* om at overbringe Arveprindsen Indbydelsen.

Ved Bordet forefaldt intet usædvanligt. Kun at Prinds *Frederik* paatog sig Hs. Majestæts Straalemester-Rolle og sprøitede Champagne paa sine Naboer og Gjenboer. Kammerherre *Sehested* — en af disse — reiste sig op saa længe Sprøitningen stod paa. Fiscalen General *Schøller* fik ogsaa en Straale, og da Jagtdeliberationerne just vare begyndte, sagde Fiscalen: »Min Prinds, De forstyrrer Fiscalen, det er 10 Rigsdaler i Mulkt.« — »Hvad! 10 Rigsdaler! Nei det er for meget, og desuden var det af Vanvare.« — »Naar saa er, koster det intet,« var *Schøllers* Afgjørelse.

Jagten havde den Dag været heldig ligesom de 3 foregaaende. Tilsammen var nedlagt 294 Stykker. Deraf 111 Ræve, 3 Grævlinger, 113 Raadyr o. s. v.

Kl. lidt over 8 ledsagede jeg Arveprindsen til Grevindens Gemakker, de Værelser Arveprindsen tidligere beboede under Jagterne, »Rosenlunden« og »Kneipen«. Nu ere de tapetserede — dog undtagen Væggene med Gobeliner — og brillant meublerede og oplyste. Kl. 8½ kom Kongen ind med Grevinden ved Haanden. Hun talte i Forbigaaende et Par Ord til Arveprindsen og Prinds *Frederik*. Kongen førte hende directe til det for hende bestemte Spillebord i det inderste Værelse. Hun spillede Whist med *Pechlin*, *Fr. Blücher* og *Hugo Pless*. Kongen spillede l'Hombre i samme Værelse med Landgreven, *C. Danneskjold* og Grev *Reventlow* fra Laaland. Alle andre Spilleborde, inclusive Arveprindsens, vare i det forreste, store Værelse, »Rosenlunden«. I disse nævnte Værelser ere to Etagerer besatte med kostbare Pokaler, Bægere og Krus af Sølv og Guld (nogle ere vist laante fra Rosenborg); men paafaldende er det i en Dames Værelse at se en stor Pokal, paa hvis Laag findes en Hingst og en Hoppe i Action.

I Anledning af Prinds *Frederiks* Straalemester-Rolle maa jeg anføre følgende Tiltale til ham af *Fritz Blücher*, som fandt Sted i Grevindens Værelser, i Faderens, Landgrevens Paahør samt flere andres, ogsaa mit. »Min Prinds, det gjorde mig meget ondt, at De vægrede Dem ved at betale de 10 Rigsdaler i Mulkt. De burde tværtimod have yttret Deres Glæde over at slippe for saa godt Kjøb.« »Nei, jeg vilde Fanden. Det var jo Kongen, som sagde at jeg skulde gjøre det.« »Ligemeget, min Prinds, en saadan Befaling efterkommer man ikke; thi den er upassende, og

ved at betale Mulkten havde De just viist, at De ogsaa fandt dette. *Sehested* bar sig meget rigtig ad, idet han stod op fra Bordet.«

Bravo, Stærkodder!

Den 12te December forefaldt en Scene paa Østergade. Seierherren fra Isteds Frue, Generalinde *Krogh* med Datter vare i en Boutik. Da hun kjørte i en Hofeqvipage med rød Kudsk og hendes Tjener bar drapfarvet Liberi, antog Publicum Vognen for at være Grevinde *Danners* og der samlede sig en Menneskemængde om den — ifølge nogles Yttring i den Hensigt at vælte Vognen. Da Generalinde *Krogh* traadte ud af Boutikken for at stige til Vogns og gjættede Pøbelens Feiltagelse, havde hun den Aandsnærværelse at sige meget høit til Datteren: »Folk tro vist at det er *General Krogh*, medens det kun er Generalinde *Krogh*.«

1852.

Den 16de Januar var anden Dinér her i Huset for i Aar. Næsten lutter Holstenere. Grev *Criminil* med Søn, *Moltke Nütschou* med Søn, *Pechlin*, *Dankwart*, *M. Bille* med flere. Af Danske var *Baggesen*. De nævnte holstenske Herrer — maaske ogsaa andre — have den Plan, at Arveprindsen skal være Conseils-Præsident. Jeg hørte ham i en levende Samtale efter Bordet yttre: »Wenn ich das thue, so muss doch erst ein andres Ministerium da sein,« hvortil svaredes »ja! gewiss.« Arveprindsen selv vil det nødigt, støttende sig paa, at han ikke har besvoret Grundloven. De nævnte sige ham, at han som General i Tjenesten

dog anerkjender den. Men det er et helt andet Forhold.

Levetzow har fraraadet Prindsen at gjøre det, fordi Kongen ikke ønsker det, og dette er vel den vigtigste Grund til at det ikke sker. Som en Mærkelighed, der kun kan finde Sted i Danmark, maa jeg anføre, at da ved Taflet *Baggesen* blev Nabo til *Pechlin*, tiltalte sidste ham strax saaledes: »Ja, Sie sprechen ja deutsch — wenigstens besser als ich dänisch.«

At en dansk Minister, ved Thronarvingens Bord, har det Mod at sige til sin Nabo, en høitstaaende dansk Officeer: »De taler vel Tydsk — i det mindste bedre end jeg taler Dansk«. — Al vor Ulykke er tydsk!

Den 26de Januar blev Grev *Yoldi* begravet. Man var indbudt til Messe i det katholske Capel. Kongen lod møde for sig ligesom Dronningerne og alle Prindser. Liget kjørtes, efter den lange Ceremoni, alene til Kirkegaarden, ikke fulgt af en eneste kongelig Eqvipage, da alle Repræsentanter for Kongehuset toge bort lige fra Capellet. Overkammerjunker Grev *Yoldi* havde været Spaniens Gesandt her, da *Napoleon* havde underlagt dette Rige sin Myndighed og sit Herredømme. Da dette gik tabt, tog *Frederik den 6te* Grev *Yoldi* i sin Tjeneste. Han fornægtede ikke sit spanske Blod. Han sagde nemlig, naar han i *Frederik den 6tes* Tid spiste i Rosen og der ingen andre Hofkavalerer af 1ste Rangklasse vare tilstede dér: »j'ai diné tout seul dans la rose«; thi at der var Garderofficerer, jourhavende Adjutanter eller opvartende Kammerjunkere, regnede han ikke. Var derimod en af de første Charger dér, hed det: »j'ai diné seul avec le comte *Haxthausen*«, eller »Excellence *Holstein*«. Idag kunde han have sagt: »Jeg førtes til Graven »tout seul«.

Den 28de Januar. Paa denne for alle Danske, som have haft den Lykke at kjende *Frederik den 6te*, saa uforglemmelige Dag, løb det nye Ministerium af Stabelen. Det Ministerium, der saa længe har været talt om — og imod. Arveprindsen, som tog Del i det geheime Statsraad, mødte alt hos Hs. Majestæt Kl. 9½, for med det øvrige Statsraad at udnævnes.

Hs. Kgl. Høihed kom tilbage Kl. 11 og maatte igjen møde til almindeligt Statsraad Kl. 12½. Imidlertid var i begge Thing det nye Ministerium for hele Monarchiet og for Danmark bleven kundgjort. Ligeledes den Kgl. Kundgjørelse om Grundlovens Bibeholdelse, om Provindsialstænder for Slesvig, Holsten og Lauenborg, og om Revision af Amnestianordningerne af 10de Mai 1851 m. m. Kongen og samtlige Ministre have underskrevet — Arveprindsen undtagen. Hs. Kgl. Høihed fortalte da han kom hjem, at han vilde have underskrevet; men saa sagde Kongen: »Du behøver ikke at underskrive, for det kunde jo være, at Du engang vilde forandre noget heri, saa er det jo bedre, at Du ikke har underskrevet.« — Dette lader jo skimte, at Muligheden for Kongens Abdication ikke helt er udelukket. I det mindste opfatter Prindsen det saaledes.

Den 20de Februar. »Fædrelandet« af 19de Februar havde en Artikel imod Arveprindsen i Anledning af en Roes i »Berlingske« over det nye Statsraad. I »Fædrelandets« Artikel siges: »Vi kjende Arveprindsen vel af Ansigt, men ei af Anskuelser og Characteer — i alt Fald er hans Indtrædelse i Statsraadet stridende imod Grundloven.« Prindsen er meget vred over denne Artikel. Idag havde samme Blad en Artikel imod Prinds *Christians* Valg til Thronfølger, sigende: at man kjender ham ikkun som Broder til 2 à 3

oprørske Prindser, samt foreslog at man til Thronarving skulde vælge en af Dronning *Victorias* Sønner. Pressens Tøilesløshed er vel begyndt.

Den 22de Februar ankom de ventede preussiske og østerrigske Commissairer, Generallieutenant *v. Thunen* og Generalmajor, Grev *Mensdorff*, med »Hekla«. Der blev i den Anledning afholdt et Statsraad Kl. 3, om hvorvidt de skulde decoreres eller ikke; thi Hs. Majestæt havde høit udtalt sig imod at decorere dem; men *Criminil* og man siger *Bluhme* havde talt for Nødvendigheden at give dem Decorationer. Nok! Resultatet blev, at de to Generaler erholdt Storkorset, men deres Adjutanter fik intet.

v. Thunens Adjutant, Premierlieutenant *v. Schwartz*, havde været med de preussiske Tropper i 1849 og blev om Vinteren hos General *Hahn* i Slesvig, hvor sidstnævnte var meget virksom i at etablere den passive Modstand. Den østrigske Adjutant var Ritmester *v. Korst*.

Den 23de Februar havde de Audients hos Kongen, hvor Generalerne modtoge Decorationerne, Dernæst hos Arveprindsen, Enkedronningerne o. s. v. De bleve præsenterede af deres respective Ministre. Samme Dag var Taffel hos Kongen. Jeg fik Lieutenant *v. Schwartz* til Nabo. Han var meget talende — yttrede sig om Fægtningen ved Aarhus 1849. Han havde været i Aarhus fra 31te Mai og senest Adjutant hos *Lebin*, da denne commanderede Avantgarden. Han erindrede meget godt Navnene paa alle Landsbyer i Omegnen og den sidste Recognoscering (7de Juli), for at erfare om det *Rye*'ske Corps endnu var der. Han omtalte herved Raketbatteriets Virksomhed, som jeg udtalte min Forbauselse over og min ringe Mening om, og han sagde, det var egentlig sket, fordi General *Hirschfeld* vilde forskaffe en Premier-

lieutenant Avancement til Capitain — uden at tage Examen, da Bestemmelserne sige: at den Lieutenant, der har commanderet Batteri imod Fjenden, kan avancere til Capitain uden Examen. Han omtalte at have truffet og talt med vor Lieutenant *Paulsen* af 6te Dragonregiment ved Skeiby.

Om Aftenen var stort Bal i Uniform hos Arveprindsen. Lieutenant *Schwartz* fik kun lidet dandset; thi Damerne nægtede af Patriotisme at lade sig engagere af ham, og da han dandsede en Gang med den preussiske Gesandts Datter, Frøken *Wehrter*, blev han traadt adskillige Gange over Fødderne, hvilket ikke fandt mit Bifald. Hs. Majestæt kom ikke til dette Bal, og da Arveprindsen bagefter sagde Ham, hvor ondt Hans Udeblivelse gjorde ham, lød Svaret: »Saalænge Line (Arveprindsesse *Caroline*) ikke kjender min Kone, kommer jeg ikke til Dig.«

Den 21de Marts. Efter at have været alvorlig angrebet af en Brystlidelse siden den 19de ds., hensov den gamle Enkedronning *Marie* om Aftenen Kl. 11 blidt og roligt, som hun havde levet. Hun var lige før bleven flyttet fra sin Dagseng over til den, hun benyttede om Natten. Arveprindsessen kom saa betids, at hun naaede at høre den elskede Moders sidste Suk; Arveprindsen kom et Øieblik efter at det var udstødt. Han havde paa Veien dertil, i Frederiksgade, haft et Syn i samme Øieblik. Der var noget hvidt, ligesom et stort Blad, der faldt ned paa ham eller ved Siden af ham. Da han saae efter hvad det var, fandtes der intet; men den Tanke slog ned i ham: Nu døde Dronningen! og saaledes var det sket.

Den 23de Marts modtoge vi Brev fra Hofmarschalinde *Løvenskiold* med den glade Efterretning,

at min Datter den 16de Marts var lykkelig nedkommet med en Søn. Gud velsigne hende — og Gud velsigne ham!

Den 7de April begyndte en for Hundene ulykkelig Tid, idet Krigsministeren forbød Publicum at komme med løse Hunde paa Volden eller i Esplanaden og paa Langelinie. De Hunde, som dér lade sig se, skulle indfanges af Slaver og bringes til Veterinairskolen, hvor de kunne indløses, hvis de have Tegn, i Løbet af 24 Timer for 2 Rigsdaler. Efter nævnte Tidsrum ville de være at dræbe. Det er en uheldig Befaling, som vil forskaffe Krigsministeren mange Ubehageligheder.

Den 10de April bisattes Enkedronning *Marie* i Roskilde Domkirke. Veiret var heldigt. Kongen og alle Prindser fulgte. Desuden var 1ste og 2den Rangklasse tilsagte; men der vistes meget liden Forekommenhed fra Overhofmarschallatets Side — ja endog Uhøflighed. Følget havde ellers været langt talrigere.

Bisættelsen var meget høitidelig og Sangen af *Holst* gik til Hjerte. Man ligesom følte, at nu og med hende skrinlagdes de gode gamle Tider. Resterne af *Frederik den 6tes* Tid, Tryghedsfølelsen ved at mærke, at alle stod under en landsfaderlig og mild Haand, et varmt følende Faderhjerte. Fredag Aften Kl. 10 førtes Liget paa en Rustvogn fra Palaiset paa Amalienborg gjennem hele Byen; men at saadant skulde ske, erfaredes ikke før sent om Aftenen, ellers havde Gaderne været illuminerede. Nu opnaaedes kun at faa Huse vare det. Ved Palaiset var Begkrandse. Livgardeeskadronen — ført af Prinds *Christian* efter hans eget Forlangende — escorterede Rustvognen, paa hvilken var henlagt 2 Krandse. Den var forspændt med 6 sørgebehængte Heste. Om Fredagen fra 3 til 6 havde Lig-

kisten været at se. Hele den høie Afdødes Hof paraderede ved Kisten.

I »Fædrelandet« for igaar læstes følgende af et Brev fra Kiel om min Kones »høitærede« Hr. Fætter:

»Meget der skeer i den sidste Tid i Hovedstaden overrasker og forbauser. Men intet har dog i den Grad faaet Folk til at se spørgende paa hinanden, som Grev *Blomes* Udnævnelse til Storkors af Dannebroge.

Det er bekjendt, at denne Herre hverken i *Frederik den 6tes* eller i *Christian den 8des* Tid kunde drive det til Ridderkorset. Det er vitterligt, at han siden den sidstnævnte Konges Tid ikke har indlagt sig nogen ny Fortjeneste af Fædrelandet, med mindre det skulde kaldes en Fortjeneste, at han i 1848 en Tidlang fungerede som Adjutant hos *Prindsen af Noer* og tjente imod Danmark. Det er vitterligt, at han til alle Tider har krøbet for dem, der havde Magten og Indflydelsen, og at intet i hans Færd giver ham Adkomst til Belønninger af Staten. Hvor mangen tapper Kriger, hvor mangen brav Dannemand maa ikke føle sig krænket ved at se den samme Decoration paa *Blome-Salzaus* Bryst, som den han selv med saa megen Hæder har tilvundet sig?«

Mandag den 19de April afreiste Arveprindsen og Prindsessen med Dampskibet »Eider« til Stettin for at besøge Hertuginde *Wilhelmine* og Hertug *Carl*, der stadig opholde dem i Dresden. De ledsagedes af *Rømeling* og Frue samt 7 Domestiquer af begge Kjøn. Jeg fik Tilladelse til at reise til Norge i 4 Uger for at besøge min Datter, og var meget lykkelig over at slippe for at komme med til Tydskland — for at slippe for at være nødsaget til at leve med Oprørere og Slesvigholstenere

i 14 Dage; thi det havde jeg ikke udholdt. Jeg beklager Arveprindsen, der maa døie dette. Baade Høie og Ringe her i Kjøbenhavn forundre dem meget over denne, som de finde ubetimelige Reise.

Den 28de April afreiste min Kone og jeg med Dampskibet »Christiania« og var den 29de Morgen i Gothenborg og om Eftermiddagen Kl. 7 ved Vallø i Christianiafjord. Her gik vi ombord i Dampskibet »Gyller« og kom Kl. 6 Formd. den 30te til Frederiksværn, efter en meget ubehagelig Fart. I sidstnævnte By modtoges vi af min Svigersøn *Bodenhoff*, der kjørte os til Jønneval, hvor vi modtoges af vor Datter. Lykkefølelsen paa begge Sider var stor. Vi forbleve i dette Paradis til den 29de Mai. Den 31te Mai om Aftenen vare vi atter i Kjøbenhavn.

Den 7de Juni reiste Hs. Maj. Kongen, ledsaget af Arveprindsen efter Indbydelse, til et Besøg i Leiren ved Hervadkloster i Skaane. Følget bestod af General *Schøller*, Marineministeren *St. Bille*, *Berling*, *Bülow* og mig. Om Aftenen ankom vi til Leiren, modtaget af *Kong Oscar* med alle 4 Sønner. Der var Taffel strax efter Ankomsten Kl. 7, og derefter »Tapto« af 240 Musici. Prinds *Gustav* dirigerede Musikken, som var fortræffelig. De i Leiren forsamlede Tropper bestode af 4 halve ridende Batterier, 29 Eskadroner og 5 Batailloner Infanteri.

Klosteret har tidligere været et Nonnekloster og derefter beboet af *Tyge Brahe*, inden han flyttede til Hveen. Han har ogsaa haft et Observatorium her, og herfra opdaget en Stjerne. Bygningen bestaar nu af 2 Fløie, der ere beboede, og en Mellembygning, der kun bruges som Remise og Loft. Det ligger landligt smukt ved Aaen, har Vandmølle og en stor Have, som en gammel

dansk Herregaardshave, uden Plainer men med mange Frugttræer. *Kong Oscar* beboede den vestre Fløi, *Kong Frederik den 7de* med Suite den østre Fløi.

Det Bekjendtskab, der interesserede mig mest paa denne Tour, var Lieutenant *Silverstolpes*. Han er Kavaler hos *Prinds Gustav* og har i 48 og 49 gjort Tjeneste ved den danske 2den lette Bataillon og havde meget at berette om sin Deltagelse i Krigen. Den sidste Dag af vort Ophold i Leiren, da ved Frokosten alle Musikkorpsene spillede og ogsaa spillede »den tappre Landsoldat«, drak *Kong Frederik den 7de* derved et Glas med Lieutenant *Silverstolpe*, og denne sagde mig efter Bordet: »Deres Konge har en Maade at tale og vinde Hjerter paa, som er mageløs. Ta' mig tiusand om jeg kunde holde Taarerne tilbage.«

Under Kongens Ophold i den svenske Leir, gjordes der meget af *Berling*. Kronprindsen syntes især at tage sig af ham, maaske qua Frimurer. Dette Væsen grasserer jo stærkt i Sverrig. Kong *Frederik*, Kronprindsen af Sverrig og *Berling* havde lange Sammenkomster, hvorunder ingen turde komme ind til dem saa længe disse varede.

Vor Konge drak megen Champagne, ogsaa i Vand, og transpirerede stærkt; men Hs. Majestæt siger, at saa befinder han sig bedst. Hs. Kgl. Høihed Arveprindsen havde efter høiere Ordre (af Gemalinden og andre danske fyrstelige Damer) paataget sig det Hverv i Enerum at bede Kong *Oscar*, hvis vor Konge skulde yttre noget om at ville ophøie Grevinden til Dronning, da at fraraade sligt. Prindsen fik Leilighed hertil, da Kong *Oscar* aflagde ham et Besøg i de af ham beboede Værelser i Klosteret. Prindsen indledede med, at Kongen ikke maatte tage ham hans

Dristighed ilde op, og fremkom derefter med sin Anmodning, til hvilken Kongen blot gav til Svar: »De og jeg er jo gamle Venner.«

Før vor Hjemreise den 9de modtog Prinds *Gustav* Elefantordenen. Arveprindsen gav sin til Bedste, men fik ved Hjemkomsten Skjænd; thi Elefanten havde tilhørt og været baaret af *Frederik den 6te*, var arvet og havde særlig gode Stene.

Den 11te Juni foretog Hs. Majestæt, ledsaget af Grevinde *Danner*, en Reise til Jylland, en Reise, der ved den Modtagelse og Hyldest som vistes Grevinden og som var foranstaltet af Bondevennernes Parti, vakte megen Utilfredshed hos bedre sindede, ikke at tale om den øvrige Kongelige Familie og Aristocratiet. »Kjøbenhavnsposten« tog sidst i Juni til Gjenmæle imod »Berlingske« og de jydske Aviser og sagde — ikke uden Grund —: at intet berettigede dem til at nævne en anden Personlighed sammen med Kongen, da der ikke var foregaaet nogen offentlig Act, som gav Ret dertil. Alle Spytslikkerblade falde nu over »Kjøbenhavnsposten«, og »Morgenposten« kalder endog »den ædle Grevinde *Danner* en forstandig, oplyst, folkelig Danneqvinde, en Dame af Folkets Midte, hvormed Konge og Land var langt bedre tjent end med en tydsk Prindsesse«. — Bispen i Aalborg og flere Præster samt By- og Herredsfogeder udmærkede dem især ved Smiger, hvorfor »Kjøbenhavnsposten« ogsaa anfører: »Trykkefrihedsloven tillader Avisskrivere, Biskopper, Stiftamtmænd, Præster, Herredsfogeder og alle Embedsmænd at skrive og sige saa megen Smiger som de ville, uden at de derfor kunne tiltales.«

Den 5te Juli var dette Triumphtog endt. Kl. 5 om Eftermiddagen steg Kongen iland i Helsingør og tog strax til Frederiksborg.

Man er meget spændt paa Kongens Optræden nu efter dette; thi nu skal der vel gjøres noget, for ogsaa at faa Grevinden frem her.

Allerede Dagen efter Hjemkomsten fik jeg et Besøg af Krigsministeren, som viste mig et Brev fra General-Adjutanten, hvori denne meddeler Ministeren Hs. Majestæts Tilbagekomst til Frederiksborg, og beder sig tillige, ifølge Hs. Majestæts Ordre, underrettet om, hvorfor den commanderende General paa Sjælland, Hs. Kgl. Høihed Arveprinds *Frederik Ferdinand*, ikke var mødt for at modtage Hs. Majestæt ved Landstigningen i Helsingør. Mit Svar til Krigsministeren var: »Fordi den commanderende General ikke var averteret om Kongens Tilbagekomst.« Arveprindsen blev dog lidt ilde berørt og udbrød: »Fortæl nu Prindsessen det. Jeg sagde nok, det vilde blive taget ilde op; men hun vilde ikke jeg skulde tage derned, fordi Grevinden var med.« Jeg tillod mig at bede Hs. Kgl. Høihed kun at holde sig til Factum, at han var (officiel) uvidende om Kongens Ankomst, og saadant maatte jo betyde, at Prindsens Nærværelse ikke ønskedes.

At Arveprindsessen er den af de fyrstelige Damer, som seer med de mest forbittrede Øine paa Kongens Forhold til Grevinde *Danner* er jo ikke saa underligt, naar man tager i Betragtning Kongens første Ægteskab med Arveprindsessens Søster, Hertuginde *Wilhelmine*, og hans slette Behandling af hende.

Den 8de Juli bivaanede Kongen efter Sædvane Fugleskydningen paa den Kgl. Skydebane. Hs. Majestæt kom direkte fra Frederiksborg. Mange Rygter vare i Omløb, dels om at Kongen vilde have Grevinden til Medlem, dels om at udbringe hendes Skaal. Hvad første angik, var man forberedt paa at svare: at saadant stred imod Sel-

skabets Love, idet kun Dronninger og Prindsesser kunde optages. Skulde det andet Tilfælde indtræffe — at Kongen skulde fordre Grevindens Skaal udbragt — fortaltes, at flere vilde strax staa op og forlade Bordet.

Dog alt gik — endog særdeles smukt. Saa smukt, at *Nathansen*, der har faaet saa meget paa Hovedet for sin Udbasuneren af den jydske Reise, endog er bleven bange for at fortælle noget virkelig smukt om Kongen; thi Referatet i »Berlingske« om denne Fest var vagt og feilagtigt.

Efter at Kongens og Enkedronning *Caroline Amalies* Skaal var drukket, udbragte efter Opfordring Skuespiller *Nielsen* et Mindebæger for høisalig Enkedronning *Marie*. Han indledede sin Tale med at Selskabet, som var et »Gilde« fra gamle Tider, skulde vedligeholde de gamle Skikke og saaledes erindre baade »Løftets Bæger« og »Mindets Bæger«. Han sluttede saaledes: »Saalænge det danske Folk ikke glemmer sig selv og sand Dyd, saalænge vil Hds. Maj. Dronning *Marie Sophie Frederikke* aldrig glemmes i Danmark! Og nu, mine Brødre, ville vi i Stilhed tømme et Mindebæger for hende.«

Efterat Skaalen var drukket for Arveprindsen og Prindsesse *Caroline* med megen Jubel, og for Kongehuset, udbragte Kongen, som Skik er, en Skaal for Fuglekongen. Hs. Majestæt talte derved saaledes: »Jeg er som De veed nylig vendt tilbage fra en Reise i Jylland, hvor jeg af mit tro Folk er bleven modtaget med en Hjertelighed, en Inderlighed, som jeg vel havde ventet, men som dog overgik, hvad jeg ventede. Her i denne Kreds, i dette Selskab er jeg vant til en lignende Modtagelse. Jeg tog derfor ogsaa først til Dem forinden jeg er taget til noget andet eller nogen anden i Kjøbenhavn, og Modtagelsen har været

her, som altid, hjertelig! Jeg udbringer nu en Skaal for min Collega Hs. Maj. Formanden.«

Skuespiller *Nielsen* holdt derpaa en Tale som Indledning til Danmarks Skaal: Han troede paa bedste Maade at kunne gjøre dette ved at recitere et ældre Digt. Dette indeholdt Omtalen af et Møde mellem flere Monarcher, hvor hver roser sit Land, den ene for dets høie Bjerge med rige Metaller, den anden roser sit Land for dets udbredte Handel, store Flaader o. s. v., den tredie siger: »Alt dette har mit Land ikke; men jeg har et Folk, mig saa hengiven og tro, at jeg fra den høieste til den ringeste rolig tør lægge mit Hoved til Hvile i Enhvers Skjød — og det var Kongen af Danmark! — Jeg giver nu Ordet til Deres Majestæt.« — Kongen optog det, idet Han sagde: »Jeg er overbeviist om Talerens Ord! — Ja! — Jeg kan lægge mit Hoved hvor jeg vil i Danmark, og det ligger trygt! — *Gud velsigne Danmark!*« Uhyre Jubel følger efter disse Kongens Ord, hvorpaa Taflet hæves. Brillantere, inderligere har Kongen aldrig talt og alle vare gjennemtrængte deraf, Arveprindsen af Hjertet glad derover.

Kongen tog nu til Skodsborg. Den udenfor samlede Mængde jublede høit. Ved Hans Ankomst var den taus.

I Juli og August holdtes næsten alle Statsraad i Kjøbenhavn, da Kongen mest opholdt sig paa Skodsborg, hvor Han lader bygge.

Den 9de September spiste jeg hos Dronning *Caroline Amalie* paa Sorgenfri. Jeg anfører denne Dag, fordi jeg førte en i høieste Grad augustenborgsksindet Dame (Fru *Petersen*) tilbords, en gammel Veninde af Dronningen. Hun var for første Gang i det egentlige Danmark og som Dronningens Gjæst. Hun sagde mig blandt andet,

at hun hele Sommeren havde levet sammen med Hertugens; hun ønskede ham en Eiendom, en Virksomhed, og udbrød derved: »Det er græsseligt naar jeg tænker mig, at vi for altid skulle miste det deilige Augustenborg — undskyld at jeg siger vi.« Mit Svar lød: »Ja det er jo Hertugens egen velfortjente Skyld.« Min Borddame behagede mig ikke, og det kneb med blot at vise kold Høflighed.

Danner-Literaturen vedvarer endnu, men er dog noget i Aftagende.

I October Maaned udkom som Manuskript *Wegeners* Skrift om Arvefølgen. *Stemann*, til hvem Skriftet var tilegnet, sendte det til Arveprindsen. Det alarmerede i høi Grad, navnlig Enhver der er imod Kongen, og deres Tal er mange. Arveprindsen gik til *Stemann* en af de første Dage af November for at tale med ham om det urigtige i *Wegeners* Skrift; men *Stemann* var af en anden Mening og Dissonantsen endte med: »Ja saa gjør det mig ondt for Dem, min naadige Prinds, ikke for mig.«

Den 14de November var Dinér hos Enkedronningen, den første her inde i Byen i Aar. *Ørsted* var der ogsaa. Arveprindsen takkede sidste for hans Skrift contra *Wegeners*. Alle trak nu løs paa *Stemann*. Ja Tiderne skifte! De af Gjæsterne, som fordum bukkede og neiede for ham, skjældte og smeldte nu; men lad engang atter *Stemann* komme til Roret, og lad os saa se?

Af *Ørsteds* ovennævnte Skrift erfarede jeg først egentlig Aarsagen til den store Naade, *Ørsted* stod i hos *Christian den 8de* og siden hos Enkedronning *Caroline Amalie*. Den var foranlediget ved hans mandige og retsindige Svar, underskrevet af det danske Cancelli 1814, da *Frederik den 6te*, efter Magternes Forlangende, fordrede davæ-

rende Prinds *Christians* Udelukkelse fra den danske Throne, formedelst Prindsens Optræden og Forhold i Norge.

Aarets sidste Dag endte med en uhyggelig militair Execution, der iøvrigt var vel fortjent. Henved 200 Personer vare afhørte af 16de og 17de Bataillon. Det var angaaende en styg Tumult paa Kleinsmedekroen. De 25 anklagede fik strenge Straffe. 1 Underofficeer blev degraderet, fik 50 Rottingslag og 30 Dages strengt Fængsel. 2 Undercorporaler henholdsvis 75 og 50 Rottingslag og strengt Fængsel i 30 Dage. 3 Undercorporaler, 1 Spillemand og 5 Menige hver 50 Rottingslag. 1 Menig 15 Dages strengt Fængsel. 3 Menige 10 Dages strengt Fængsel. 1 Menig 5 Dages Vand og Brød. 1 Vaabenmester og 1 Corporal hver 14 Dages ensomt Fængsel. 1 Sergent 20 Dages mørk Fængsel samt have sit Hæderstegn forbrudt.

1853.

Den 13de Januar. Folkethinget blev idag opløst. Igaar var Toldsagen falden igjennem. Der blev idag afholdt extraordinairt Statsraad Kl. 12½; i dette blev den anmeldte Beslutning om Opløsningen vedtaget. Denne Begivenhed vakte ikke synderlig Opmærksomhed. De ministerielle glæde sig naturligviis, og de som tabe Diæterne — 3 Rdl. om Dagen — sørge ventelig. De fleste andre vise ingen Deltagelse for et Thing, der indeholdt saa mange suspecte og jammerlige Subjecter, som kun gave »viel Geschrei und wenig Wolle«.

Her var Bal i Palaiset om Aftenen, og som

almindelig elegant og muntert, varede til Kl. 3. Prindsessen, som havde ligget til Kl. 6 Eftmd. og havde været meget mat og smertefuld i et Par Dage, mødte Kl. 8½ i Salen for at modtage sine Gjæster og holdt ud paa Pladsen til sidste Mand. Man seer, hvad en kraftig Villie kan udrette; »det er den gamle, hvidfødte Race,« siger *Gustav Blücher* til Prindsessen selv. Balgjæsterne vare vistnok alle meget tilfredse med Thingets Opløsning. Alle Ministrene vare der og modtoge Gratulationer. Krigsministeren viste sine smukke Tænder hele Aftenen, han var den, som vandt mest; thi han stod just for Tour til at overdænges med Grovheder, da Premierministeren kom og hævede Thinget.

Den 14de Januar. Prinds *Frederik af Hessen* reiste idag med »Uffo« til Kiel. Igaar ved Soupéren udbragte Arveprindsen hans og hans Bruds Skaal. Samme Skib havde ogsaa Forræderen, Hertugen af Augustenborgs Sølvtøi med, som nu atter skal overleveres ham. Ordsproget — det gamle, gode — holder sig: »De smaa Tyve hænger man, de store lader man løbe«.

Den 20de Januar døde Kammerherre, Cabinetssecretair *Lunding*, der havde ligget syg siden Jul (46 Aar). Mærkelig nok at han skulde dø paa sin Konges og Vens Regjerings-Tiltrædelsesdag. Han savnes af Alle.

Den 24de Januar præsenterede den nye Cabinetssecretair, Geheimeraad *Tillisch*, sig for Arveprindsessen. Prindsessen bemærkede: »Grevinden er nok glad nu.« — *Tillisch* svarede: »Glad vil jeg just ikke sige, men jeg tror ikke, hun yndede *Lunding* meget.« — Prindsessen: »De staar Dem nok godt med Grevinden? De staar Dem jo godt med alle Damer.« — *Tillisch:* »Jeg vilde ønske det var saa, Deres Kgl. Høihed; thi naar man vil

virke gavnlig paa Hs. Majestæt er det nødvendigt at staa sig godt med Grevinden, uden det gaar det ikke.«

Den 26de Januar begravedes *Lunding* fra Holmens Kirke, hvor *Münter* holdt en smuk Tale, hvori han skildrede den afdødes Fortjenester og det Savn han vilde efterlade. Efter at have nævnt Børn, Moder, Sødskende og Venner, gik han over til at udvikle, hvad det betød for en Konge at miste en Ven; langt mere end for os andre. Følget var meget stort. Kongen og Prindserne lode sig alle repræsentere. De fleste indenlandske Ministre og mange Militaire vare nærværende. Samme Dag modtog Arveprindsen Brev fra Kongen, hvori han i en spøgende Tone gjorde Undskyldning for ei at have kunnet modtage ham om Søndagen: »Min Seng er kun indrettet til een Person,« skrev Han.

Dernæst omtalte Han det store Tab, Han havde lidt ved *Lundings* Død, hvori Han var overbeviist om, at Prindsen og Prindsessen toge inderlig Del. »Jeg har mistet flere af mine Ungdomsvenner, dog *Lundings* Tab og *Fr. Bardenfleths* ere de største.«

Den 2den Februar kom Efterretning om at Grev *Otto Moltke* til Espe var død Dagen før, 82 Aar gammel. Han var en ægte dansk, patriotisk Mand, sin Gud og sin Konge tro. Han gik af som Minister da *Christian den 8de* udnævnte Forræderen, *Prindsen af Noer*, til Statholder, idet han uforbeholdent sagde Kongen, hvad Følgen vilde blive; men Kongen troede ham dengang ikke.

Endnu forrige Aar, ved et Taffel hos Enkedronningen, yttrede han sig herom: »For 13 Aar siden har jeg sagt *Christian den 8de* saadant, men blev ei hørt.«

Den 18de Februar var der Statsraad her i Byen.

Efter dette var en Deputation af 2 Bønder fra Fyen til Audients hos Kongen, for at fremstille for Allerhøistsamme de Vanskeligheder, som stille sig ved det forestaaende Folkethingsvalg, da man ved Candidaternes Yttringer ikke kan komme paa det Rene med og ikke forvisse sig om, hvad der egentlig er Kongens Villie. Deputationen tillod sig derfor herom at henvende sig til Kongen selv.

Kongen gav det udmærkede Svar: »at Folkethingets Opløsning var sket efter Hans Villie. Dersom Han ikke havde haft Tillid til Sine Ministre, havde Han valgt at give *dem* Afsked.«

Den 26de Februar var den store Valgdag med almindelig Støi, for ei at sige Skandale de fleste Steder her i Byen. Jeg besøgte først Casino, hvor Grev *Raben* blev valgt ved Kaaring; han var den eneste Candidat, og alt var her forbi Kl. 11. Jeg gik nu ud i Husarernes Ridehus, hvor Commandeur *Tuxen* stillede sig contra Pastor *Gram*. Der var en stor Menneskemasse. Bjelkerne vare besatte af Nyboders- og andre Drenge, der opførte dem utaaleligt. Pastoren seirede, dels ved sine gode Talegaver (dem *Tuxen* ikke har) og dels ved at anvende en Slutningssalve om sin Virksomhed som Præst i det Slesvigske under Oprøret. Denne Tale alene maatte give ham Seiren. Tilsidst begav jeg mig til det store Ridehus, hvor jeg fandt *Hage* paa Tribunen. Han holdt en lang Tale og seirede, saa at Ministeriet leed Nederlag her i Kjøbenhavn. I Lyngby blev *Tscherning* slaaet af *Kayser*; mærkeligt nok, at *Tscherning* skulde falde for sine egne Vaaben.

Den 20de Marts. Lige saa meget den eiegode Prindsesse ønsker at blive Dronning, lige saa lidt ønsker Arveprindsen det. Idag da jeg ved at samtale med ham om Rigsdagen sagde: »Men hvis

nu ved Stemmeafgivningen Arvefølgen falder, hvad saa?« svarede han: »Ja saa maa Kongen opløse Thinget, hvis Ministrene atter har Mod; men saa taber Han sin Popularitet; og bare Han saa ikke takker af, saa var Satan løs.«

Dagbladet anfører som noget i Lyngby meget omtalt følgende: »En af Hds. Maj. Enkedronningens Embedsmænd siges at have sammenkaldt endeel til Dronningens Hofetat henhørende Betjente og paa en for bemeldte Embedsmand charakteristisk, men for øvrigt høist upassende Maade ladet disse Betjente forstaa, at de havde at stemme paa *Tscherning*. Hendes Majestæt, til hvem Betjentene i denne tvivlsomme Sag siges at have henvendt sig, skal derimod have underrettet dem om, at de paa Valgdagen ikke havde at lyde nogetsomhelst andet Bud end det, der dicteredes dem af deres Samvittighed og Overbeviisning, og at dette ogsaa stemmede med Hs. Maj. Kongens igjennem Grundloven tilkjendegivne Villie til et frit Folk. Hvor smuk og agtelsesindgydende er ikke denne Hds. Majestæts værdige Fremgangsmaade.«

Embedsmanden var Grev *Blücher*, og de Udtryk han brugte skal have været: »De ere alle Slyngler; men denne Gang skulle I stemme paa Ministeriets Slyngler.«

Den 30te Marts optraadte Fru *Heiberg* for første Gang efter flere Maaneders haard og farlig Sygdom. En ny Vaudeville af en Ubekjendt blev givet: »En Sommeraften«, et tarveligt Stykke. Hele den kjøbenhavnske »Verden« vilde jo i Theatret, men der kom naturligviis ikke flere end der kunde rummes. Alt hvad der hører til »beau monde« var der. Hds. Maj. Enkedronningen for første Gang efter *Christian den 8des* Død. Alle Prindser og Prindsesser ligesaa. Hofdamelogen var

fuld af nuværende og forhenværende Hofdamer og Fruer. Actricelogen ligesaa, og i Figurantindernes laa de formelig over hverandre. Da Tæppet gik op saas Fruen valtsende med *Amalie Price.* Nu løde endeløse Bravoer og Bouketterne fløi ind paa Scenen, mange naaede derop og mange dalede forinden. Fruen maatte holde op med at valtse for at neie. Bønderpiger kom ind med Kurve for at sanke Blomsterne op, hvilket de udførte noget hastigt, saa at flere bleve liggende og bleve traadte paa — just ikke opmærksomt imod Publicum. Hver Gang Fruen sang (hendes Svaghed, hvorfor hun endnu ei er helbredet) applauderedes der. Da Tæppet faldt, blev hun gjentagne Gange fremkaldt. Hun gav efter og kom frem. Trykte Sange bleve redkastede fra Galleriet til Publicum, og nu blev en Sang afsungen til hendes Ære og Velkomst. Fruen neiede meget smukt og Tæppet faldt.

Mit høie Herskab havde sendt hende to smukke Bouketter op i hendes Paaklædningsværelse. Hun havde efter sin Sygdom haft Audients hos Prindsessen, hvor ogsaa Prindsen var nærværende, og begge vare meget indtagne af hende.

Den 2den April gav Hs. Majestæt en Dinér en galla for den oldenborgske Afsending, der fik det hvide Baand. (Oberhofmeister *v. Freitag*, der havde anmeldt Storhertugens Død og Sønnens Thronbestigelse).

Efter Taflet talte Hs. Majestæt med de fleste Diplomater, og den russiske Minister *Sternberg* opførte sig ved den Leilighed uforskammet. Kongen talede nemlig først med den engelske Minister *Wynn*, saa med den svenske *Lagerheim.* Tæt ved ham stod *Treschow* og saa *Sternberg*, der samtalede med General *Schøller.* Kongen talede nu til *Treschow* og man saae, at *Sternberg* var

spændt paa at Touren kom til ham. Men Hs. Majestæt fandt først for godt at tale til Professor *Clausen* og saa til General *Wedel*. Dette kunde Russerens Storagtighed ikke taale. Han forlod ganske ugenert Salen og tog hjem. Dette gjorde Opsigt blandt alle. Kongen vedblev at tale med flere, saaledes med *Beaulieu*, *Dodezac*, *Martini*, *Werther*, og sluttelig skal Kongen have spurgt *Wynn*, hvor *Sternberg* var. Det er da at haabe, at denne undskylder sig med Mavepine. Man seer, hvad en Diplomat understaar sig til at byde her og hvad der bliver taalt, ja af nogle endog vil undskyldes. Keiseren — dersom han erfarer det — taaler det ikke.

Der blev endnu samme Aften holdt Statsraad fra Kl. 9 til 12. Arveprindsen, der er meget oprigtig, sagde: »Jeg er jo tunghør, og søvnig var jeg, saa jeg har ikke hørt et Ord af hvad der blev talt eller sagt i Statsraadet. De fleste tror jeg sov. Een saae jeg da gjorde det.«

I disse Dage indtraf den mærkelige og ridicule Protest fra Forræderen *Prindsen af Noer*, sendt til og stilet til Rigsdagens Formænd.

Den 4de April havde Arveprindsen en stor brillant Dinér for Diplomaterne. Jeg erfarede her, at *Sternberg* igaar havde sendt en Skrivelse til Overhofmarschal *Levetzow*, hvori han meldte, at en pludselig Upasselighed havde nødsaget ham til at forlade Audientssalen Dagen før. Ved Prindsens Bord idag og efter dette befandt han sig meget vel. Kongen havde været meget opbragt i første Øieblik, endog talt om selv at ville skrive til Keiseren og forlange *Sternberg* rappelleret.

Den 18de April faldt Arvespørgsmaalet igjennem ved 3die Behandling i den forenede Rigsdag. I Aften Kl. 9 var Statsraad.

Den 19de April. Kl. 9 Formd. atter Statsraad.

Kl. 12 hævedes Rigsdagen, baade Folkething og Landsthing. Alt gik forøvrigt roligt af, ingen Optøier. Bladene have fortalt, at Militairet siden den 15de har været consigneret i Kasernerne efter Krigsministerens Ordre; men det forholdt sig ikke saaledes. Krigsministeren havde under 15de rescriberet »at det var ønskeligt at Underclasserne, især af de holstenske Afdelinger, i disse Aftener ikke besøgte Dandseboder eller Steder, hvor Tumult kunde ventes.« »Fædrelandet« tog sig strax heraf og fortalte om »denne utrolig latterlige Befaling«, med Tilføiende, at man jo godt vidste at Krigsministeren led af hypochondriske Anfald og at Commandanten (*Hagemann*) hverken havde lugtet Krudt eller været med at opfinde dette. Fra Generalcommandoens Side blev dette Forbud, om at besøge offentlige Steder, hævet den 21de April.

Den 20de April blev *Ørsted* udnævnt til Premierminister. »Fædrelandet« angriber ham meget hæftig og paa uforskammet Maade.

Den 8de Mai blev Arveprindsens og Prindsessens tydske Reise endelig bestemt (til Dresden for at besøge Hertug *Carl* og Prindsesse *Wilhelmine*). Prindsen spurgte mig atter om jeg ikke vilde med, Prindsessen havde yttret, at det var af politiske Grunde jeg ønskede at blive hjemme. Jeg bad Prindsen befale over mig; men jeg nægter ikke, at det vilde knibe for mig at træffe sammen med de Slesvigholstenere, som Hertugen seer omkring sig, og at tolerere dem vilde næsten være mig umuligt.

Rømeling, der lider af Overtro, har i denne Tid gjort Prindseparret, der ogsaa ere overtroiske, meget exalterede ved at vise dem, hvorledes man i alle Tilfælde kan raadspørge en til en gudelig Bog fastbunden Nøgle. Prindsessen havde

ladet Bogen dreie Nøglen om Spørgsmaalet: »Vil Oberst *Müller* ikke tale med Hertugen?« Men Bogen misviste; thi Nøglen vilde ikke falde som den skulde. Nøglebogen gjør virkelig Skade; thi Prindsen tror paa den og raadfører sig med den om alting, om Numre i Tallotteriet (og det er dyrt), om at blive Konge (dette skal ske til December og Kong *Frederik* døer ikke, men abdicerer) o. s. v. Prinds *Christian* bliver (efter den) ogsaa Konge, men hans Sønner ikke. Prindsesse *Louise*, der nu er i velsignede Omstændigheder, faar en Datter o. s. v., lutter Snak, som ikke engang forbliver hos Prindsen selv, men fortælles høit i Palaiset og følgelig i hele Byen. *Rømeling* fortryder nu at være fremkommet med dette Orakel, men nu er det for sent. Bogen havde lovet godt Veir til Reisen, og den 13de, da Herskaberne reiste med »Obotril« til Wismar, var Veiret godt. Prindsen havde samme Morgen været hos Kongen til Afsked og sagde mig da han kom derfra: »Jeg frygter Bogen siger sandt, men at det endog sker forinden December.« Prindsessen var ved Afskeden meget unaadig imod mig.

Dagen før, den 12te, havde Prindsen underskrevet et Revers, hvori han giver sit »Fyrstelige Ord og sin Ære« i Pant paa, at hvis Kongen skulde afgaa ved Døden, da at bære Omsorg for Grevinden og nøie opfylde de testamentariske Bestemmelser Kongen har truffet for hende. Dagen forud var Prinds *Frederik* af Hessen afreist til Berlin, til sin forestaaende Formæling med Prindsesse *Anna af Preussen*.

Den 21de Mai erholdt jeg Brev fra Arveprindsen, dateret Dresden den 19de. De befandt sig meget vel i et Hotel, men spiste daglig hos Hertuginde *Wilhelmine* og drak The der. De havde gjort Visit hos Sachsernes Kongepar og hos dem

drukket The. Paa Sachserkongens Fødselsdag havde der været stor Parade. Denne bivaanede Arveprindsen med Prinds *Frederik* af Glücksborg og *Rømeling* blandt »den øvrige Pøbel« (Hs. Kgl. Høiheds Ord), Tropperne saae godt ud, men raabte kun svagt Hurra! Pøbelen raabte slet ikke.

Deres Kgl. Høiheder havde bivaanet et Bal hos den preussiske Minister *v. Rehdern*, der tidligere har været Legationssecretair i Kjøbenhavn. Damerne vare ikke smukke og Herrerne stygge.

Den 25de Mai. Kongens Adjutant, Kammerherre, Ritmester *Sehested*, har erholdt 3 Maaneders Permission. Han er falden i Unaade og der har været Tale om ganske at afskedige ham. Den sidste Anledning hertil har været, at han ikke vilde skjænke Champagne for *Berling*, hans Nabo ved Bordet, uagtet Kongen opfordrede ham dertil. Men det har jo i længere Tid trukket sammen til Uveir, og *Sehesteds* Yttringer lige siden medio 1850 har været meget uforsigtige — mildest talt. Kongen har gjort saa meget for ham, at han fortjente Taknemlighed. Hvad havde *Sehested* været uden Kongens store Naade, da Han som Kronprinds tog ham til sig?

Frøken *Lili Sehested* har været hos min Kone og beklaget sig over Broderens Uheld; men det hele gik dog ud paa, at han nu gjerne vilde krybe til Korset.

Den 26de Mai var Dinér hos Landgrevinden i Anledning af Sønnens Formæling med den preussiske Prindsesse, som fandt Sted idag. Selskabet var meget muntert og smukt. Landgrevinden udbragte Skaalen; hvad hun derved yttrede kunde jeg ikke høre.

Den 3die Juni retournerede mit høie Herskab atter med »Obotrit«, som dog denne Gang havde dansk Flag paa Toppen. De havde moret dem

guddommeligt ved Dresdner-Hoffet. De havde der truffet Kongen af Belgien med Søn, men gave ikke nogen fordelagtig Beskrivelse af disse, især faldt Sønnens meget uheldigt ud. Kongen af Preussen, der ogsaa under deres Ophold havde været et Døgn i Dresden, havde de undgaaet at se. Vor Landgreve *Wilhelm* mødte dem dernede, da de stode i Begreb med at afreise. Han var faldet den gode Hertuginde *Wilhelmine* om Halsen og havde kysset hende kjærligt; men til Hertug *Carl* og Prinds *Frederik* af Glücksborg sagde han blot: »Ah! Guten Tag!« men gav ingen af dem Haanden. — Gud velsigne vor danske Landgreve!

Om Aftenen fulgte jeg Arveprindsens til Sorgenfri, hvor der var stor Modtagelse. Der kunde altsaa bringes friske Hilsener til en Mængde sympathiserende fra de sympathiserende der udefra. En Mængde med slesvigholstenske Sympathier vare nærværende. For mig var det en tung Aften at være sammen med saa mange, som nære modsatte Anskuelser om Fædrelandets Sag end jeg. Og det paa den Dag en slesvigholstensk Kugle dræbte min Dreng.

Den 5te Juni. Grundlovsdagen feiredes stort her i Staden af Studenter og Haandværkere. Alt gik roligt uden den mindste Uorden. Flere Sange vare forfattede, blandt andre en af *H. P. Holst*, i hvilken han gav et Sidehug til Ministeriet. Han fik herfor en Irettesættelse af Krigsministeren, da han som Lærer for Landkadetacademiet staar under Krigsministeriet.

Den 19de Juni var første Gang Taffel paa Skodsborg. Selskabet bestod af Statsraadet. Der blev spist i en stor Stengrotte, som Grevinden har ladet opføre; den er indvendig beklædt med Østersskaller. Den er hel aaben i Fronten imod

Nord og har man derfra en deilig Udsigt over Sundet med Hveen og Nord efter. Der var Hofsorg, hvorfor Grevinden var i dyb Sorg og Frøken *Dreier* ligeledes. Grevinden var meget oprømt, hun sad imellem Hs. Majestæt og Arveprindsen. Paa Kongens anden Side sad Frøken *Dreier*, dernæst *Ørsted*. Der gaves ægte Skildpadde. Selskabet var meget animeret. Efter Bordet spadseredes i Anlæget ved Stranden. Her hænger et Sted en Køie i Træerne, indisk Fabrikat, og i den maatte først Udenrigsministeren *Bluhme*, som gammel Indier (han har været flere Aar i Ostindien), dernæst Krigsminister *Hansen* og tilsidst General *Schøller*. Med ham knagede og bragede Grenene, hvilket gav Anledning til megen Spøg og Latter. Efter Spadseretouren kjørte jeg med Arveprindsen til Sorgenfri, hvor Prindsessen havde spist. Vi drak The i det derværende norske Hus.

Den 24de Juni gik Arvefølgeloven igjennem i den forenede Rigsdag, med 119 Stemmer for og 10 Stemmer imod, altsaa stor Majoritet. Flere af den tidligere Opposition, blandt andre *Madvig*, stemte ikke.

Det blev idag bekjendt, at Choleraen havde viist sig her og alt havde krævet flere Offre.

Den 27de Juni kom min Datter med sine 3 Børn med »Nordkap« fra Norge. Alle vare raske og vel.

De norske og svenske Skibe ere meget utilfredse med Quarantainebestemmelserne i Anledning af Choleraen her. De traadte i Kraft igaar i Skaane. Dampskibet »Ophelia« herfra blev nemlig afviist. De mange her i Staden værende Svenske skyndte sig hjem herfra. For dem der reiste i Lørdags lykkedes det at komme iland i Sverrig, men ikke for dem der først kom afsted om Søndagen.

Den 7de Juli var Fugleskydning. Festmaaltidet

var smukt og muntert; thi da man havde siddet nogen Tid ved Bordet, glemte man Choleraen. Talerne vare vellykkede og Kongen kom meget heldig fra de Takketaler Han holdt. I sin Tak for Kongehusets Skaal rørte han alle ved at sige: »Jeg er nu den ældste Repræsentant for det gamle Hus og den sidste af den gamle Stamme. Gud skjænke den nye Stamme samme Held, samme Kjærlighed hos Folket, som den gamle har nydt.« Skuespiller *Nielsen* holdt, efter Kongens Opfordring, en Tale til Skaalen for Danmark. Denne Tale var saa gribende, at Tjenerskabet fløød hen i Taarer. Derefter udbragte Kongen Danmarks Skaal, »ikke som Konge, men som Dansk, udbringer jeg denne Skaal!« — Efter Bordet udnævnte Kongen Fuglekongen til Ridder, for at hædre Selskabet. Dette vilde jeg ønske Hs. Majestæt ikke havde gjort.

Den 16de Juli beærede Arveprindsen og Gemalinde os med et Besøg i Øverrød, hvor vi vare flyttede ud den 7de. Prindsessen var i høi Grad betagen af Skræk for Choleraen, ikke for sin egen Person; thi der kjender hun ikke til Frygt, men for sin Gemal, som hun elsker over alt i Verden. De turde næsten intet nyde ved Bordet, drak kun Portvin og senere kold The, forbød endog Synet af Champagne og Frugt. Denne Dag vare Lægerne *Witthusen* og *Thal* døde, hvad der selvfølgelig bidrog til at forøge Skrækken for Sygdommen. Tilgangen af Syge var idag 350. Mange vil have Prindsen til at flytte fra Staden; men han er ikke at formaa dertil. — Vi roede en Tour paa Søllerød Sø forinden Solen var alt for lavt paa Himlen.

Da jeg forleden spiste med min Kone og Datter paa Sorgenfri og der skulde serveres Jordbær, blev det forbudt at bringe dem ind til Taflet.

Den 20de Juli begravedes Oberst *J. Ræder*, død af Cholera den 18de. Følget var ikke talrigt. Folk ynde ikke at følge Choleradøde. Hans 2 Sønner, hvoraf den ældste blev Student i Lørdags, trykkede jeg i Haanden. En brav Mand i mange Henseender var *Ræder*. I høieste Grad pligtopfyldende og streng i sine Fordringer mod sig selv, fordrede han ogsaa meget af sine Undergivne. Han var af et vanskeligt Temperament, med stærke Stemninger, baade kjærlige og bittre. — Excellencen Generallieutenant *Holsteen* døde ogsaa i disse Dage. Choleraen bidrog vist ogsaa til at ende hans Liv. Hans Begravelse fandt Sted en Paroldag og derved forhindredes mange Officerer fra at følge denne gamle, hæderlige Soldat, der som Livjægernes Commandeur fra Corpsets Oprettelse 1801 og især under Bombardementet 1807 viste saa megen Tapperhed og Udholdenhed i Spidsen for det dengang prægtige Corps.

Den 31te August. Efter at vi med Børn og Børnebørn havde tilbragt en herlig Tid paa Sødringholm, forlode min Datter og hendes Kjære os idag. Choleraen er nu saa vidt i Aftagende, at man næsten kan kalde den for hævet, dog er der daglig Tilgang af enkelte Syge, ogsaa enkelte Døde. Tallet paa disse er over 4000.

Den 25de September var efter Maneuvrerne og Revuen stort Militairtaffel i Riddersalen paa Christiansborg. Krigsministeren udbragte Kongens Skaal med en Tale, hvori han roste Kongen — hvad en Militair ikke har Lov til —, han takkede ham for den store Naade Kongen havde viist Tropperne ved Selv at overtage Commandoen, og tilføiede, at Hs. Majestæt, som jo havde tjent i alle de forskjellige Vaaben, var en competent Dommer. Det var at føre Majestæten paa Glatiis; thi nu kom en meget lang Tale af Allerhøist-

samme om, hvorledes Han havde tjent sig op fra Menig indtil Generallieutenant, »indtil min Fader blev skrinlagt, da gjorde jeg mig selv til General.«

Den 30te September tog Arveprindsen til Næstved for at holde Revue over 2det Dragonregiment. Brigadechefen, Prinds *Christian*, kom ikke med, fordi Prindsesse *Louise* var nedkommen med en Datter. Jeg fik Meddelelsen næste Morgen, idet Arveprindsen sagde mig: »Det er første Gang at en Prindsesse af Danmark er kommet til Verden, uden at der er blevet skudt fra Voldene — saa længe man da overhovedet har kunnet skyde. — Det er et af Resultaterne af den nye Arvefølgelov.«

At det blev en Prindsesse og ingen Prinds, det havde Arveprindsen og Gemalinde længe sagt; thi dels havde jo Nøglen og Bogen erklæret dette, og dels havde gamle *Stine* spaaet det, og endelig var det ogsaa bleven forudsagt ved at slaa op i Mamas (høisalig Dronning *Marie*, der var overtroisk, som hele Slægten) franske Bog, den Bog, der havde sagt ved Kong *Frederik den 7des* Fødsel: »Il serra né pour son propre malheur et pour les malheurs des autres.«

Den 3die October aabnedes Rigsdagen, hvor Hs. Majestæt mærkværdigviis mødte *uden* Hjelm. Til Taflet Kl. 5 tog jeg Ritmester *Friis*, Lyngbygaard, min gamle tro Ven, til min Dame og havde paa min anden Side Exminister *Simoni*. Landsthingets Formand, Etatsraad *Bruhn*, udbragte Kongens Skaal med en Tale om Folkets og dets Repræsentanters Kjærlighed til og Hengivenhed for Kongen. Hs. Majestæt svarede herpaa: »Elskede Venner, jeg takker Eder for Eders gode Ønsker og for den Kjærlighed I have for

mig — men viis mig den nu af Eders Gjerninger!« — Bravo!

Om Aftenen i Theatret spurgte Minister *Bluhme* mig: »Var det ikke en god Tale, Hs. Majestæt holdt?« — »Tilvisse.«

Den 26de October modtog jeg ved *Wimpffen* det glade Budskab, at min Svigersøn *Bodenhoff* havde faaet Ansættelse i Danmark, som Forstassistent ved 1ste Kjøbenhavnske Skovdistrict. Dette var blevet meddelt *Bodenhoff* samme Dag. Jeg skrev ogsaa strax til Jønneval og bragte selv Brevet ombord paa »Nordcap«. Derefter red jeg til Jægersborg for at bringe Faderen, Major *Bodenhoff*, det glade Budskab.

Den 27de October. Igaar blev Oberstlieutenant *Kauffmann* beordret til Flensborg, for at afløse *Steinmann* som Stabschef ved Generalcommandoen dér. Dette er en Straf, fordi *Steinmann* ved den Kgl. Commissarius' Gilde havde udbragt *Tillischs* Skaal og i Talen berørt, at *Tillisch* var jaget ud af den slesvigske Stænderforsamling. Herover havde enten Commissarius eller Stænderpræsidenten beklaget sig. Krigsministerens Venskab til Grev *C. Moltke* kræver jo, at ethvert af sidstnævntes Ønsker opfyldes. *Steinmann* kommer nu hertil i *Kauffmanns* Sted.

Den 3die November var Frøken *Dreier* i det Kongelige Theater, og for første Gang i Hofdamelogen eller den lille Loge nærmest Scenen. Kammerherre *Berregaard* ledsagede hende og havde ført hende gjennem den Kongelige Loges Forværelse.

Balletten Waldemar blev givet. Arveprindsen og Gemalinde samt Landgreven og Prindsesse *Louise* vare i den Kgl. Loge. Prindsesse *Louise* aflaasede Døren fra Forværelset til Gangen, for at Frøken *Dreier* ikke skulde komme der igjen-

nem medens de prindselige Herskaber endnu vare der.

Den 7de November svaiede det storhertugelige, mecklenborgske Dampskib »Obotrit« med preussisk Flag paa Stormasten, dansk Flag paa den anden Mast og mecklenborgsk Flag agter ind til Nytoldbod, hvor Arveprindsen, den Landgrevelige Familie og alle Fyrster med deres Suiter vare tilstede, ligeledes den preussiske Legation med Damer o. s. v. Kanonerne tordnede fra Sixtus. Der var bredt et rødt Klæde med hvid Stribe paa hver Side til at træde iland paa.

Endelig steg Prindsesse *Anna* af Preussen iland, ført af sin Svigerfader Landgreven. Alles Øine vogtede paa hende. Ung, 17 Aar, høi, rank, blidt Udtryk, meget tækkelig, om end ikke smuk; — her er Signalementet. Hun havde lidt meget af Søsyge, deraf kom vel det noget trætte i hendes Udtryk. De kjørte lige til deres smukke Palais.

Til Middag var hele Familien samlet hos Landgrevens tilligemed alle, som vare mødte ved Modtagelsen paa Toldboden. Taflet var meget smukt, som altid hos Landgrevens. Jeg var placeret omtrent vis à vis Prindsessen og kunde altsaa betragte hende nøie, og maa dog i Et og Alt holde mig til mit første Referat om hendes Personlighed. Meget gratieus er hun ikke; men gjør dog et særdeles behageligt Indtryk. Arveprindsen forestillede *Rømeling* og mig for hende før Bordet; men hun tiltalte os ikke. »Hun er ikke vant til at tale med Herrer,« sagde Arveprindsen, »det siger min Søster Landgrevinden ogsaa, men hun vil snart lære det. De preussiske Prindsesser komme ikke i *Verden*.« (Godt for dem, at de ikke ere vante til Casino-Maskerader og andre slige Steder).

Med Prindsessen følger som Hofdame en Frøken

Prins Friederich af Hessen
(Dronning Louises Broder)

Prinsesse Anna af Preussen

Steuber, en vakker Dame, og en Kammerherre *von Dørnberg* er Kavaler hos Prinds *Frederik*. Denne Kavaler taler lidet, spiser og drikker mere, har stor Familie og er Enkemand. Prinds *Frederik* saae særdeles vel og glad ud.

Den 12te November. Tidligere Hofchef hos Enkedronning *Marie*, Kammerherre *v. d. Maase*, har udfordret *Tscherning* i Anledning af dennes Yttringer om ham under Forhandlingerne i Thinget om Pensionering af den afdøde Dronnings Hofetat og Betjente. Obersten udtalte nemlig, at han fandt at 2200 Rigsdaler var for stor en Pension for en Person, der ikke havde haft synderligt andet at bestille end at spise Posteier og drikke Vin.

v. d. Maase sendte derfor sine Secundanter, Kammerherre *Fr. Blücher* og Major *Marcussen*, til Oberst *Tscherning*. Obersten har som Svar paa denne Udfordring afgivet en Erklæring, hvori han hævder, at de af ham brugte Udtryk ikke ere at forstaa som af Kammerherre *v. d. Maase* sket er — for hvem han nærer megen Agtelse. Dog tilføiede *Tscherning*, at hvis Kammerherren ikke var tilfreds med denne Erklæring, var han villig til at slaas med hvilke Vaaben Kammerherren ønskede. Efter Conferentse med Secundanterne samt med Conferentsraad *Treschow* og Etatsraad *David*, som fandt Erklæringen fyldestgjørende og tilfredsstillende, bilagdes Sagen og dermed blev denne Pistolsalut undgaaet.

Den 17de November var en lille Reunion hos Enkedronningen. Prindsesse *Anna* ønskede at gjøre *H. C. Andersens* Bekjendtskab, hun kjendte hans Eventyr. Han kom da og forelæste »Ællingen«, »Porcelainsfiguren« og flere paa Tydsk. Alle Prindsesser vare der; men af Prindser ikkun Arveprindsen, da de andre vare paa Jagten. Vi vare

kun et mindre Selskab. De fleste Herrer vare i Læseværelset og saae Billeder, Arveprindsen ogsaa. Grev *Trampe* gjorde Grev *Moltke Nütschou* en Compliment for hans djærve Skrivelse til de slesvigske Provindsialstænder, som i Aften stod i Berlingske. *Trampe* havde ikke selv læst den endnu, men kun hørt den omtale. Berlingske Avis blev derfor nu hentet. »Ja saa maa jeg jo forlade Værelset,« sagde og gjorde Grev *Moltke*. *Trampe* læste Skrivelsen høit to à tre Gange, og Grev *Blücher* maatte oversætte den for *Dørnberg*.

Da Grev *Moltke* senere kom ind i Værelset igjen fik han almindelig Tak. *Blücher* udbrød: »Rigsdagen her trænger til en lignende Tiltale.« »Jeg skal med Fornøielse overtage Redactionen,« sagde *Moltke*, »det er uforskammet, som de har talt om Apanagen til Prinds *Christian* og om at ville aftrække ham Gagen, noget de ikke ere berettigede til. De kunne forkaste Finantsbudgettet, dertil have de Ret; men ikke til det andet.« — »Var jeg Konge,« sagde Grev *Blücher*, »skulde jeg snart jage det hele Kram ud fra hinanden og ophæve hele den dumme Forfatning — freilich give en Constitution af en anden Art.«

»Ja wenn Du nicht Dein Wort gegeben hättest,« replicerede Grev *Moltke*. — »Gleichviel es ist ja zum Glück meines Volks,« svarede *Blücher*. »Das gegebene Wort muss gehalten werden,« gjentog *Moltke*; det samme havde han nogle Dage tidligere svaret Arveprindsen. — I den videre Samtale yttrede *Moltke* til *Blücher:* »Erinnere Dich die Worte des Fürsten *Blüchers*: »Wort gegen Wort und Schrift gegen Schrift, aber nicht Schwerte gegen Schrift«.«

Prinds *Bentheim* var kommet idag uventet; han var ogsaa hos Dronningen. Bogen med Nøglen havde sagt, at han kom den 20de—21de. Men nu

fik Bogen alligevel Ret; for »han var dog underveis« da den raadspurgtes. Man kan paa saadan Viis ret let faa »rigtige« Spaadomme.

Den 18de November. Ved Jagtmiddagen idag paa Frederiksborg, hvor det gik meget muntert til, var Hs. Majestæt lidt nærgaaende imod Fiscalen, General *Schøller*; men for at gjøre det godt igjen, for Kongen *er* god, endte Han med at udbringe *Schøllers* Skaal som »Hans tro Ven i Liv og Død!«

Den 23de November var Barnedaab hos Prinds *Christian* i det gule Palais. *Thyra Amalie Caroline Charlotte Anna*, Prindsesse af Danmark, blev døbt. Døbefondet fra Rosenborg stod i et Hjørne af Salen. Bag dette stod Landgrevinden, som bar den lille Prindsesse. Til høire for hende stod Prindsesse *Anna*, som holdt Huen. Bag Landgrevinden stod den lille Prindsesses Fader og Moder og de fire smaa Børn. Prindsesse *Louise* var uvel, saae angrebet ud og maatte sidde ned af og til. Til venstre for Landgrevinden stode Mandsfadderne, nemlig Hds. Majestæt Dronning *Caroline Amalie*, Hs. Maj. Kongen, Arveprindsen, Landgreven og Prinds *Frederik* af Hessen. Til høire for Prindsesse *Anna* stode de kvindelige Faddere: Arveprindsessen og Prindsesse *Augusta*. Til venstre for Fadderne stode Ministrene, og efter dem Kongens og de andre Hoffers Kavalerer, derefter Hofdamerne, som sluttede Kredsen med Overhofmesterinden nærmest ved Prindsesserne. Barnet blev bragt Landgrevinden af la bonne og bagefter igjen modtaget af sidste, som derefter bar det omkring til Præsentation for alle tilstedeværende. Under Daabshandlingen skreg den lille Prindsesse, siden var hun rolig, men saae ængstelig ud, slet ikke fornøiet med al den Stads.

Efter Daaben blev der serveret Chocolade, sød

Vin og Kager samt Smørrebrød og Posteier, tilsidst Champagne. Hs. Maj. Kongen kom ind fra Frederiksborg og tog ud strax igjen. Alle vare i Galla med Hjelm og Fjederbuske, Damerne i grande toilette. Da Kongen gik udbrød Prinds *Frederik* af Hessen: »Gud være lovet, nu kan vi da blive fri for den,« idet han samtidig skyndte sig at aftage sin Hjelm. Arveprindsen vilde nu gjøre det samme; men O, Ve! Parykken fulgte med, saa han var nødsaget til atter at sætte Hjelmen paa. Dette gav naturligviis Anledning til Spøg og Latter; men Arveprindsessen kunde ikke lide det og blev en Smule moqueret.

Den 28de November ankom min Datter med Mand og Børn fra Norge, for nu efter 6 Aars Fraværelse at tage fremtidigt Hjem i Danmark. Gud give sin Velsignelse til deres Ophold og fremtidige Livsførelse her.

Den 12te December fik jeg af Prindsen og flere at vide, at Oberst *Adolph Juel* var afskediget. At dette smertede mig dybt er begribeligt. Ministeren maa jo være slagen med Blindhed. At afskedige en saa dygtig Militair og beholde andre, svagelige og langtfra saa duelige Mænd.

Den 15de December spiste Hs. Maj. Kongen med Suite, alle indenlandske Ministre og flere hos Arveprindsen. Ved Bordet spurgte Kongen Prindsessen hvorfor hun ikke kom i Operaen? Prindsessen undskyldte sig med, at hun ikke holdt saa meget af Musik og tilføiede, at Han (Kongen) før jo eiheller yndede at gaa der. Derpaa svarede Hs. Majestæt: »Ja dengang, da blev man commanderet dertil og det yndede jeg ikke; men naar man kan gaa der con amore, det er en anden Sag.« Prindsessen undskyldte sig nu med et daarligt Ben, som ei taalte de mange Trapper.

Kongen havde talt med Arveprindsen om Kam-

merherre, Ritmester *Sehested*, hvis Skjæbne vedbliver at alarmere her i Palaiset og navnlig Søsteren Fru *Rømeling*. Kongen havde sagt, at han havde tilskrevet Krigsministeren, at *Sehested* skulde have Esquadron i Aarhus. Arveprindsen fortalte mig, at han havde sagt til *Schøller*, at han (*Schøller*) burde tale *Sehesteds* Sag hos Kongen, saa han kunde i det mindste faa Garden til Hest; men *Schøller* turde ikke mere, da Kongen alt tidligere var bleven unaadig fordi han havde talt for *Sehested*. Jeg spurgte Hs. Kgl. Høihed om han da ikke selv havde talt til Kongen om *Sehested:* »Jo jeg har, og bedet Ham give *Sehested* Garde-Esquadronen og saa tage *Brockdorff* til sin Adjutant istedet; men Kongen vil ikke. Han siger, Han vil ikke se *Sehested*, som har »»fornærmet mig i mit eget Hus og viist Opposition imod mig. Derfor vil jeg heller ikke, at han skal til Generalcommandoen eller blive Adjutant hos Dig.«« — »Ja siden Deres Majestæt selv taler derom, saa vilde jeg ogsaa bede Dem om han maatte komme til mig.« — Kongen: »»Nei Tak! Jeg vil under ingen Omstændigheder se ham.«« Prindsen: »Det behøves jo heller ikke, for jeg kan jo altid tage enten *Müller* eller *Rømeling* med, naar jeg kommer til Dem.« Kongen: »»Nei! Jeg vil aldrig se ham.««

Arveprindsen sluttede sin Meddelelse til mig med at sige: »Nu veed jeg ikke, hvad der bliver af, for *Sehested* vil ikke til Aarhus.«

Den 28de November jordedes i Randers en brav Mand, Hædersmanden Oberst *Ludvig Frederik v. Brock*, Storkors af Dannebroge. Følget skal have været ualmindelig stort. Ligvognen kjørte tom, idet Søfolks, Borgeres og Officerers kjærlige Hænder skiftedes til at bære den kjære Hedengangnes Levninger til Jorden. Den salige Oberst var altid

meget høflig imod Enhver, uanseet Stand og Værdighed. Jeg glemmer saaledes ikke, at jeg i mine Fricorporalsaar, det var vel 1808—9, ved at gaa ind paa Børsen tog i Døren paa samme Tid, som Oberst *v. Brock*, dengang Adjutant hos *Frederik den 6te*, tog i Døren fra den anden Side. Jeg sprang strax tilbage for at gjøre Plads for ham; men han gjorde det samme og vilde saaledes ogsaa gjøre Plads for mig, hvilket jeg naturligviis ikke tog imod. En slig Høflighed var om saa meget mærkeligere i hiin Tid, hvor det hørte sig til at vise sig stolt og bydende mod alle Undergivne, hvor det næsten var en Ære, naar Premierlieutenanten talte til Secondlieutenanten. Blandt Kongens Adjutanter vare faa, der udmærkede dem ved megen Høflighed — *Gøssel* og *Rømeling* hørte til disse. *Friboe* derimod ikke.

Den 13de December holdt Hs. Maj. Kongen Fasanjagt paa Amager. *Bodenhoff* fungerede her for første Gang og nød den Ære at blive tilsagt til Taffel efter Jagten.

Dette Jagttaffel gav Anledning til en Avisfeide, som »Fædrelandet« foraarsagede ved at meddele, at en Diplomat (den russiske Minister) var fornærmet over ei at være indbudt før senere end andre til dette Taffel. En Usandhed, som efter min Mening ei fortjente noget Svar; thi at »Fædrelandet« farer med Usandhed forbauser ikke mere nogen. Nu kom der imidlertid flere Dementier og alt for lange Svar og Redegjørelser, som hverken »Berlingske« eller Overhofmarschal *Levetzow* har vundet synderlig ved, da »Fædrelandet« — hvilket heller ikke forbauser mange — vedbliver med at være uforskammet.

Levetzows altfor lange og overflødige Artikler i »Berlingske« imod »Fædrelandet« ender med:

»Det er derfor aldeles urigtigt, at en af de frem-

mede Gesandter har henvendt sig med Besværing til Overhofmarschallatet over ikke at være tilsagt til Taflet, og ligeledes er det aldeles urigtigt, at ingen tænkte paa at indbyde de Medlemmer af Corps diplomatique, som ikke deltoge i Jagten, til Taflet, førend Besværingen fremkom;

thi, som ovenfor bemærket: paa een og samme Tid modtog jeg den allerhøieste Befaling, baade at tilsige 3 af Diplomatiets Herrer til Jagten og samtlige Medlemmer af Corps diplomatique til det Kongelige Taffel den 13de ds. Paa een og samme Tid lod jeg Ordren udføre, og der har altsaa ikke kunnet være ført nogensomhelst Besværing af en fremmed Gesandt i denne Sag, ligesaalidt som nogen saadan kan have været Gjenstand for en Statsraadsoverveielse.

Den 20de December 1853.

J. G. Levetzow,
Overhofmarschal.

Den 30te December. Jeg vil slutte Aaret med en Udtalelse af General *v. d. Horst* om det siden 1848 indtil ultimo December 1853 saa høit forurettede Kavalleri. I et nyligt udkommet Skrift fortæller den nævnte General om Affairen ved Overstolk:

»Bag et slesvigholstensk Jægercompagni fulgte i kort Afstand den 1ste Afdeling af den 9de slesvigholstenske Infanteribataillon, indtagende hele Veiens Bredde i sluttet Colonne, da der noget ud over det Punkt, hvor Hovedveien svinger mere imod Nord, tildrog sig en Begivenhed, som, til Ære for den vakkre Fjende, fortjener særlig Omtale.

Pludselig sprængte nemlig fjendtligt (dansk) Kavalleri, 60 til 80 Mand, frem nordfra ad denne Bivei og satte som rasende ind paa de foran 9de

Bataillon marcherende Jægere. Disse kastede sig hurtig ind i de paa begge Sider værende levende Hegn, demaskerede derved 9de Bataillons Front og fyrede nu fra Hækkene paa det forbisprængende Kavalleri. Kun 25 til 30 Mand undslap denne morderiske Ild. Dragonerne gjorde dog derfor ikke omkring, men sprængte videre frem imod den sluttet staaende 9de Bataillon, red den foran Fronten af samme holdende Commandeur, tilligemed hans Adjutant, overende, men fik derpaa af Bataillonens Tete en Salve paa ganske kort Afstand, hvorefter kun 3 Mand endnu bleve paa Hesten; dog selv disse sprængte videre ind i Teten, hvor de alle 3 bleve nedstukne. Det var umuligt i Fægtningens Hede at redde disse tappre Mænd. Saaledes endtes med Tilintetgjørelsen af de Brave, som udførte det, et Kavalleriangreb, der, skjøndt vel ikke foretaget efter de almindelige Regler, dog blev udført med en Tapperhed, der fortjener saavel Vens som Fjendes Beundring.«

Som bekjendt fandt den brave Ritmester *Meyer* Heltedøden ved Overstolk under et sligt Indhug.

1854.

Den 10de Januar var Overhofmarschallen hos Arveprindsen, for i Hs. Maj. Kongens Navn at forkynde, at Hs. Majestæt havde taget det meget unaadigt op, at hverken Arveprindsen eller de andre Prindser (Prindserne *Christian* og *Frederik*) havde besøgt Grevinden til Nytaar. Overhofmarschallen skulde derved tillige sige Arveprindsen, at hvis han og de andre Prindser ikke gjorde Grev-

inden Nytaarsvisit, vilde Hs. Majestæt hverken tiere sætte sin Fod hos dem eller se dem hos Sig. — Prindsesserne vilde nu en Gang ikke se Grevinden, det fik nu saa være. Overhofmarschallen skulde ogsaa til de to ovennævnte Prindser for at meddele dem Hs. Majestæts Villie.

I Aften kom Dommen i den *Wegnerske* Sag. Generalfiscalen, Etatsraad *Blechingberg* havde forlangt *Wegener* straffet, navnlig fordi han, uagtet han er Embedsmand, har, ved en til Rigsdagens Medlemmer henvendt skarp og i flere Henseender fornærmelig Dadel af Regjeringens Foranstaltning, søgt at formaa Rigsdagen til at nægte sit Samtykke til den, i det Kgl. Budskab af 4de October 1852 om Thronfølgen, foreslaaede Ophævelse af den for det danske Kongehus gjældende Arvelov. (Defensor var *Liebenberg*).

Ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 9de Juli 1853 var Tiltalte frifunden for Fiscalens Tiltale i denne Sag, hvorhos Actionens Omkostninger vare paalagte det Offentlige.

Høiesteretsdommen som nu er falden lyder:

»Tiltalte bør for Generalfiscalens Tiltale i denne Sag fri at være, dog saaledes at han udreder alle af Actionen flydende Omkostninger, og deriblandt i Salarium til Generalfiscalen for begge Retter 100 Rbd.«

Saaledes endte denne mærkelige Sag, der gjorde saa megen Opsigt og Alarm. Høiesteret var altsaa strengere end Criminalretten. Tiden vil først oplyse om det, som mange troede, var foranlediget efter allerhøieste Ønske.

Den 14de Januar. Kongen havde i disse Dage til Taffels *Tscherning* og *Liebenberg*. *Wegener* skal ogsaa have været indbudt samme Dag — det var den Dag Dommen faldt i hans Sag —, men han bad sig undskyldt.

Det har vakt Opsigt og Omtale, at Kongen ved nævnte Taffel drak først med *Tscherning*, dernæst med *Liebenberg* og saa med *Berling*; men ikke med andre. Nogle mente, at *Liebenberg* havde været tilsagt til Taflet, fordi han var *Wegeners* Defensor; men disse glemme, at han ogsaa er Grevindens Sagfører og Pengecommissarius.

Idag gjorde samtlige Prindser den befalede Visit hos Grevinden. De kom hver for sig. Arveprindsen aabnede Toget og Landgreven sluttede det. Første fandt, at Grevinden ikke var godt klædt. Med Prinds *Frederik* af Hessen havde hun underholdt sig længe og gratuleret ham til hans Formæling, samt sagt ham mange smukke Ting over hans Gemalindes Elskværdighed.

Den 26de Januar var Dinér hos *Levetzow* for alle herværende Prindser, indenlandske Ministre og andre store Mænd. Jeg undskyldte mig, da jeg endnu er uvel.

Arveprindsen besøgte mig Dagen efter og fortalte mig, at samtlige Ministre vare enige om og havde forlangt, at Hs. Maj. Kongen skulde afskedige *Wegener;* i modsat Fald maatte Ministrene forlange deres Dimission. *Tillisch* havde været paa Frederiksborg i den Anledning, og skulde Kongen være meget opbragt over Ministrenes Fordring, og nu vidste man ikke hvad Udfald Sagen vilde faa.

Den 28de Januar. Rygtet lader Grev *W. Moltke* igjen overtage Conseilspræsidentposten og *Tillisch* Udenrigsministeriet, da *Bluhme* vil gaa af. Han har ogsaa en svær Stilling; thi han maa være Mellemmand mellem Ministrene og Kongen. Han skal ogsaa have — i disses Navn — beklaget sig til Kongen over, at Hs. Majestæt forleden havde haft *Tscherning* og *Liebenberg* til Taffels, hvorover Kongen (med Rette) er bleven meget opbragt.

Paa Prindsessens Spørgsmaal til Arveprindsen om: »naar Ministeriet gaar, gaar Du da med?« svarede Høistsamme: »Ja nu maa man først se, hvordan det bliver. Maaske er det ret godt, at Ministrene gaa af, Kongen faar da friere Hænder og kan mulig forandre Grundloven og det hele.« Jeg tror her at spore *Dankwarts* Mening?

Den 29de Januar gjorde jeg først mine Nytaarsvisitter, som Sygdom havde hindret mig i at gjøre tidligere. Jeg var hos Prindserne, Commandant og Krigsminister og blev overalt modtagen. Krigsministeren førte mig ind i sit (et koldt) Værelse og spurgte om Nyt — om Grevinden, om Arveprindsen o. s. v., beklagede Landet, hvis vi fik Krig, var ikke meget deltagende overfor Kammerherre *Sehested*, hvis Stilling for Tiden bestaar i at være en fra Hoffet forviist Adjutant hos Hs. Maj. Kongen.

Dagen efter var jeg til Audients hos Hs. Majestæt, der modtog mig naadig, talte om sine mange Forretninger og hvorledes han havde talt længe, først med Arveprindsen i over 1½ Time og saa med Grev *C. Moltke* til Kl. 2, før begyndte Audientserne ikke. Jeg var den første der kom ind, dernæst kom Pastor *Münster*, der havde Faderens, Biskoppens Død at melde; han var død samme Morgen.

Fra Kongen begav jeg mig, efter hans Opfordring, til Grevinden, hvor jeg strax blev meldt og modtagen. Hun trak øieblikkelig en Stol frem til mig og converserede mest om Hs. Majestæts Befindende, Slottets bekvemme Beliggenhed for at komme hurtig til Promenaderne — Volden, samt det behagelige ved i slet Veir at have Buegangene. Hun yttrede, at Kongens nye Værelser, de, hvor tidligere det oldnordiske Musæum husedes, vare muntrere end de gamle og havde Sol,

og at der var anbragt to nye Snegletrapper, der førte fra hendes Værelser til Kongens. Efter en 10 à 15 Minutters Samtale reiste hun sig og jeg anbefalede mig.

Da jeg senere spiste ved Arveprindsens Taffel sagde jeg til Høistsamme: »Deres Kgl. Høihed har idag talt længe med Hs. Majestæt. »Nei! slet ikke, det var Ham, der talede til mig, Han talede hele Tiden, var vred paa Ministrene, vilde ikke give efter angaaende *Wegener* og forsikkrede, at han aldrig havde sagt (hvad der blev fortalt), at det var en Demonstration imod Ministrene, at han havde indbudt *Liebenberg* og drukket hans Skaal. Vilde Ministrene gaa af, saa værs'god.« Prindsen føiede til, »men saa gaar Kongen ogsaa af! thi Han kan intet nyt Ministerium faa.« *Sehested* havde fortalt, at *Fensmark* havde været hos ham og forsikret, at inden 2 Maaneder var Arveprindsen Konge — ???

Den 31te Januar vare alle Ministrene enkeltviis til Referat hos Hs. Maj. Kongen fra om Morgenen til Kl. 6 Eftmd. Hver Minister skal for sig have yttret sig beklagende over, at Hs. Majestæt havde haft *Liebenberg* og *Tscherning* til Taffel. Hertil har Kongen svaret, at *Liebenberg* besørgede flere Omsætninger og Handler for Ham, saaledes ogsaa i Sverrig, og at *Tscherning* var Hans Ven.

Om *Wegeners* Afsked have Ministrene ogsaa yttret dem og forlangt samme; men det blev nok denne Dag allerede bestemt, at det skulde bevende sig med en Irettesættelse til *Wegener*.

Den 2den Februar var Masquerade i Casino. Jeg bad mig fritaget for at følge Prindsen, der saa medtog sin Cabinetssecretair *Clementsen* samt *v. d. Maase* og *Alexander Sehested*. Da Arveprindsen til *Clementsen* sagde om at følge med, tilføiede Høistsamme: »at sige, hvis jeg ikke forinden bliver Konge, for saa kommer jeg der ikke.«

Clementsen var alarmeret over denne Yttring; jeg bad ham være rolig og ikke tage til Hatten endnu.

Masqueraden fandt Sted og Kong *Frederik den 7de* besøgte den, ledsaget af *Berregaard* og *Bülow*, besøgte ogsaa Arveprindsens Værelse og drak Champagne der. Da den medbragte alt var drukket lod *Clementsen* hente 2 Flasker fra Restaurationen. *Clementsen* havde spadseret med Kongen i ½ Time. Hs. Majestæt kaldte sig *Dalberg* og *Berregaard* kaldte sig *Sørensen*. Kongen blev til Kl. 2, Arveprindsen til 4 og havde moret sig brillant. Kongen talte med *Alexander Sehested* og bad ham hilse Broderen — ja skal endog have drukket dennes Skaal og den afdøde Frøken *Lili Sehesteds* (Søsteren, som døde af Cholera i 53).

Prindsessen var meget tilfreds over at Kongen havde været saa venlig imod Prindsen og været saa længe paa Prindsens Værelse. Ved det daglige Taffel den 4de udtalte hun sig endnu derom med: »man maa tilstaa, taknemlig er Kongen for enhver Venlighed, der vises ham.«

Den 2den Februar gjorde jeg Visit hos *Lagerheim* og *Sternberg*. Begge Gesandterne yttrede sig om den *Wegnerske* Sag og glædede sig over at den var bilagt, saa at Ministeriet ikke aftraadte, hvad man havde frygtet. (Det vil sige, hvad man havde truet med, men som jeg for mit Vedkommende ikke havde fæstet Lid til, men kun anseet for Knips i Lommen).

Sternberg mente iøvrigt, at det var nødvendigt at afskedige *Wegener*, da hans Optræden imod Krigsministeren maatte antages var med Kongens Villie — og saadant var imod de alt afsluttede Traktater —, derfor var hans Fjærnelse nødvendig. Mod England yttrede *Sternberg* sig meget skarp.

Irettesættelsen til *Wegener* i allerhøieste Rescript lyder som følger:

»*Frederik den 7de*, af Guds Naade Konge til Danmark o. s. v. Vor synderlige Gunst!

Efterat den mod vor Geheimearchivarius og Historiograph Conferentsraad *Wegener* anlagte Generalfiscal-Sag ved Høiesteretsdom af 10de Januar sidstleden var bleven tilendebragt, have vi taget under Overveielse om der ikke, efter den Maade hvorpaa han sine Embedfsorhold uagtet, var traadt frem for at hindre en for vort Monarchies Velfærd høist vigtig Foranstaltning, maatte være Anledning for Os til at benytte den Os efter Danmarks Grundlov, Artikel 22, tilkommende Berettigelse til at entledige ham fra de ham betroede Embeder.

Vi have imidlertid efter Omstændighederne bestemt Os til ikke at gjøre Brug af denne Ret, men allernaadigst beholde ham i vor Tjeneste, dog at vor Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet har at tilkjendegive ham Vort allerhøieste Mishag med ovenmeldte Fremgangsmaade, samt alvorligen advare ham om ikke i Fremtiden at tilsidesætte de Hensyn, han er Os og Vor Regjering skyldig.

Iøvrigt ville Vi, at dette Vort allerhøieste Rescript offentliggjøres i Departementstidenden.

Dermed skeer vor Villie. Befalende Dig Gud!

Givet paa Vort Slot Christiansborg
den 3die Februar 1854.

Under Vor Kongelige Haand og Segl

Frederik R.
(L. S.)

Ørsted.

Til
Vor Minister for Kirke-
og Undervisningsvæsenet.

Ovenstaaende Rescript fremkaldte Angreb i Blade og slet Stemning i Rigsdagen.

Den 3die Februar besøgte jeg for første Gang min Datter med Familie i Øverrød, hvor de nu altsaa have taget fast Bolig paa mit Landsted, og hvor jeg fandt alt meget nydeligt og hyggeligt arrangeret.

Generaladjutant *Irminger* af Marinen meldte i Dag Broderens Død. Kammerherre, Oberst *Irminger* var bukket under for sine Lidelser den 30te Januar i Sindssygeanstalten Sachsenthal ved Schwerin.

Han var en sjælden brav og hæderlig Mand, en dygtig Militair, der med Liv og Sjæl havde helliget sig sit Vaaben, Infanteriet. Dette skylder ham meget. Begivenhederne i 1848 vare ham for stærke. Indre Kampe og Kamp imod Brødre og Venner ødelagde hans Helbred. Han holdt ud indtil Freden. Krigens Virksomhed gav ham saadan Kraft; men da Roligheden indtraadte og Spændingen slappedes, bukkede han under. I November 1851 bragtes han til Sachsenthal, og kom ikke mere tilbage derfra. Han efterlader sig en høist agtværdig Enke med 5 uforsørgede Børn[1]). Digteren *H. V. Kaalund* har i Avisen indrykket et smukt Mindedigt om den Afdøde:

Hvi skulde Døden Dig i Slaget fly,
For grumt at ende saa Din Hædersbane!
Hvi faldt Du ei som Helten Olaf Ry',
Da Du i Slagstorm førte frem Din Fane!

Din Kraft blev brudt og Sjælens Lys blev slukt,
Din stolte Aand, som drømte om at svinge
Til Ærens Tinde sig i Ørneflugt,
Til Jorden sank nu med en knækket Vinge.

---

[1]) Et af disse var den af General Holbøl i »En Brigadeadjutant fra 1864« saa smukt skildrede tapre Løjtnant Irminger, der ofrede Danmark sit Liv paa Dybbøl Banke den 18de April. U. A.

Og fjernt fra Mindet om Din Hædersglands
Steg Du i Graven — af Dig selv en Skygge;
Til Tornekrone blev Din Laurbærkrands,
Og Dødens stille Søvn Din sidste Lykke.

Det blev Din Skjæbne — arme Martyr Du!
Med Taushed nu Din Troskab man belønner,
Men længe Danmark mindes skal endnu,
At Du var en af hendes bedste Sønner.

Den 12te Februar. Dagbladet skriver, at Ministeriet har aftvunget Kongen hans Underskrift paa Rescriptet og derved begaaet en lav og nedværdigende Handling, der alene kan være fremkaldt ved den smaaligste Hævntørst og ved Ønsket om at ydmyge Hs. Maj. Kongen, da Conferentsraad *Wegener* ved hiint allerhøieste Rescript straffes, fordi Hs. Maj. Kongen ved sit private Taffel har drukket et Glas med hiins Defensor for Høiesteret!

»Fædrelandet« har blandt andet udtalt, at Ministeriet, eller det overvægtige Parti i samme, arbeider kun paa at faa Kongen til at abdicere.

Imod begge Blade er der for disse Yttringer bleven anlagt Sag.

I Berlingske var en Annonce fra *Wegener*, hvori han frabad sig et projecteret Optog af Studenter m. fl., for at give ham et offentlig Bevis paa deres Deltagelse. *Wegener* slutter med at sige: »Den Sag, hvorom alt dreier sig, er forlængst afgjort, for den er intet mere at vinde — — — — — — — — — Har jeg feilet, bør jeg lide derfor. Havde jeg ikke feilet, saa vilde dog Lidelsen (selv) for denne Sag være mig saa kjær, at jeg ikke for nogen Pris kunde ønske den formildet, lettet eller afvendt.«

Grev *Criminil* yttrede idag ved et Besøg i vort Hjem, hvor meget man maatte beundre Kongens Udholdenhed i Statsraadet. Hs. Majestæt blev

ikke nogensinde træt, men gav den nøieste Agt paa alt og fulgte med største Interesse Forhandlingerne. Det samme har engang Justitsministeren sagt mig. Som Kronprinds kunde Han derimod ikke holde ud at være 1 Time i Statsraadet.

En meget paalidelig Mand, hvis Ord staar til Troende, som kom fra Audients hos Hs. Maj. Kongen, fortalte mig, at Allerhøistsamme havde yttret sig angaaende *Wegener* uforbeholdent om, at det gjorde Ham meget ondt, at Han havde været nødsaget til at give *W.* en Irettesættelse, ja at Han endog i den Anledning havde skrevet *Wegener* et Par franske Strofer, dem jeg ikke nu nøie erindrer, men som omtrent løde saaledes: »quand on ne peut pas ecrire ce qu'on vent, il faut ecrire ce qu'on peut«. At Manden, til hvem dette blev sagt, muligen først har yttret noget om *Wegener* og derved givet Kongen Anledning til saaledes at udtale sig, antager jeg for rimeligt, uden dog med Bestemthed at kunne sige det. Han er Rigsdagsmand og er meget imod, at der nu er anlagt Action imod Bladene for deres Omtale af den *Wegnerske* Sag.

De augustenborgske unge Prindser, som af *Christian den 8de* i 1846 bleve udnævnte til *Oberstlieutenanter* og som i Malmø toge sig saa keitede i deres Uniformer, at de jævnlig truede med at falde over deres egne Sabler, ere nu blevne ansatte som *Lieutenanter* i den preussiske Armee.

Dagbladet for den 11te udtrykker sin store Forbauselse over, at Krigsministeren har givet Ordre til at desarmere Kronborg Fæstning og bringe Kanonerne til Nyborg og Fredericia. »Vi ere aldeles ude af Stand til at forstaa Hensigten med denne Forholdsregel,« tilføier Bladet, »saa vi maa vente nogen Tid for at lade Forbauselsen sætte sig, inden vi nærmere omtaler den. Fore-

løbig seer det ud, som om Krigsministeren vil kaste alle Vaaben bort, for derefter ligesom den tappre Chavarot i »Hjertet og Pengene« at kunne tilraabe Rusland eller England: »»Hvilken Lavhed at insultere en Mand, der har erklæret, at han ikke vil slaas««.«

Vittigheden klinger ikke ilde; men rigtigt er det dog alligevel at fratage Kronborg det Skyts, som ved fjendtlig Occupation af denne — saakaldte — Fæstning, kunde blive brugt mod Kjøbenhavn, som Svenskerne gjorde i 1658. Kronborg er jo ingen Fæstning efter Nutidens Fordring, men ikkun et Kystbatteri til Forsvar af Helsingørs Havn.

Den lille Baron *Dirckinck-Holmfeld* har indgivet et Forslag til Grundlovens Ophævelse, nemlig: at Kongen skulde lade hele Nationen sammenkalde og sige dem: »Jeg har besvoret Grundloven i den Tanke at begrunde Folkets Lykke; men jeg seer, at det ikke er lykkedes. Ville I løse mig fra mit Ord, eller ville I, at jeg skal abdicere?«

Ministeriet forkaster dette Project, der jo heller ikke kunde føre til andet sandsynligt Resultat end den Udtalelse af Nationen: »Vi ville beholde Kong *Frederik* — og Grundloven med.«

Den 17de Marts bleve de i begge Thing foreslaaede og med stor Majoritet vedtagne Mistillids-Adresser til Ministeriet overleverede Hs. Maj. Kongen paa Frederiksborg Slot af Formændene *Bruhn* og *Rotwitt* i *Ørsteds* Nærværelse. *Tillisch* var ogsaa hos Kongen og havde blandt andet det Hverv at skulle influere paa Kongen, saa at Formændene ikke bleve indbudte til Taffel. Dette gjorde nu Hs. Majestæt alligevel og skal derved have forringet Betydningen af Sit officielle Svar til dem: »at Hans Majestæt, idet Han holdt sig til Kundgjørelsen af 28de Januar, vilde tage

under nøieste Overveielse, hvad der under nærværende Omstændigheder maatte være Landet tjenligt, og derefter afgive sin Beslutning.«

Ved Bordet skal Kongen nemlig have yttret, at Han gjerne afskedigede Sit hele Ministerium, men Krigsministeren kunde han for Øieblikket, hvor en Krig muligen forestod, ikke undvære; derimod skulde *Ørsted* og *Sponneck* blive afskedigede.

Til et af de mange Beviser paa Arveprindsens Oprigtighed og Godmodighed maa jeg anføre en lille Scene fra idag. Baronesse *Pechlin* var til Visit og der blev talt om at vorde Konge. Prindsen sagde hertil: »Skulde jeg blive det, saa ønskede jeg, naar alt var blevet ordnet, igjen at aflevere Kronen til *Frederik den 7de*; men det tør jeg ikke for hende« — tilføiede han idet han klappede Prindsessen paa Skulderen — »hun vil altfor gjerne være Dronning. Og vi passe jo dog ikke, hverken til Konge eller Dronning, vi ere altfor smaa.«

Kammerherre *G. Sehested* har endelig faaet Afsked den 14de ds. med 1280 Rigsdaler i Pension og med Bibeholdelse af banche-en-cour, i alt over 2000 aarlig.

Oberst *Fensmark* af Artilleriet fik samme Dag Afsked med 1800 Rbd. i Pension. Obersten, en høit agtet, duelig, hædret Mand, der for Svagelighed afskediges efter mere end 50 Aars Tjeneste, erholder mindre i Pension end en ung Officeer, der afskediges for Opposition mod sin Konge. Desværre er det sidste nu Løsenet for dem som ville frem. Istedetfor *Sehested* blev nu *Thortsen* ansat som Adjutant hos Kongen.

Den 19de Marts var uventet Statsraad paa Frederiksborg. Først samme Dags Morgen fik Prindsen Underretning derom. Kl. 1 skulde Ministrene møde; men da de kom var Kongen endnu

ikke opstaaet, da Allerhøistsamme havde Smerter i Maven. Statsraadet begyndte derfor først Kl. 4 og varede til 7. Derefter havde Kongen *Bluhme* hos sig til Kl. 8. Før gik man ikke til Taffels. Hver Minister var før Statsraadets Begyndelse inde hos Hs. Majestæt, der erklærede det for urigtigt, hvad Formændene havde fortalt, om delvise Entledigelser. Altsaa Ministeriet forblev og forblev uforandret.

Grevinden kom med til Taflet, hvad Omgivelserne ikke havde troet. Hun var meget stille; men man seer dog nu, hvor lidet hun formaar, eller kan sætte igjennem, naar det gjælder vigtigere Sager; thi *Sehesteds* Afskedigelse kan jo mere henregnes til Husets private Affairer. Hun »haabede at Arveprindsen,« som førte hende til Taflet, »ikke troede alt det slette der blev fortalt om hende.«

Den 23de Marts var atter Statsraad paa Frederiksborg, hvor det gik meget støiende og efter Arveprindsens Sigende meget uhyggeligt til.

Der fremlagdes et Svar fra Ministrene paa Rigsdagens Mistillids-Adresse. Kongen vægrede sig længe for at underskrive dette Svar, sigende, at han derved vilde tabe sin Popularitet. Efter en lang Tale af *Bluhme* lod Hs. Majestæt sig dog bevæge dertil. Nu opstod en Debat imellem Krigsministeren og de andre Ministre, især *Bluhme*; idet første forlangte, at man skulde foretage Arbeider til Kjøbenhavns Befæstigelse, der var nødvendige og hvortil desuden Øieblikket syntes gunstigt. Efter flere Modsigelser endte Krigsministeren med at sige: at han jo overalt manglede Tillid, saavel hos Rigsdagen som hos de øvrige Ministre og hos Hs. Majestæt Kongen, derfor var det jo bedst han traadte fra, og derfor bad han nu Hs. Majestæt om sin Afsked.

Nu kom atter stor Uro i Leiren! Kongen forsikrede ham om sin Tillid, Ministrene forsikrede, at han ikke maatte forstaa deres Indvendinger saaledes o. s. v. Men af denne Strid eller Disput benyttede Kongen sig til at tilbagekalde sin Underskrift paa det omhandlede Svar til Rigsdagen, idet Allerhøistsamme yttrede: »Hvad der staar deri om Enighed mellem Ministrene er Løgn, jeg kan derfor ikke underskrive.«

Al Tale, alle Modforestillinger hjalp ikke. Statsraadet hævedes, man gik til Taffels og Ministrene stak Hovederne sammen. Efter Taflet blev saa *Tillisch* sendt til Kongen, for at formaa ham til noget endeligt.

Arveprindsen tog hjem til Kjøbenhavn og blev i Morgenstunden ved et Brev fra *Tillisch* underrettet om, at »Rigsdagen slet ikke fik nogetsomhelst videre Svar paa Adressen.«

Den 24de Marts hævedes Rigsdagen ved Hs. Majestæts Befaling, forelæst af *Ørsted*.

Under 7de April tog Krigsministeren, General *Hansen*, til Frederiksborg, for af Hs. Maj. Kongen at forlange den fungerende Generalauditeur *Hall* samt Oberstlieutenant *Andræ* afskedigede. Da Kongen ikke vilde dette, forlangte Ministeren sin Afsked, efter en Ordvexling, hvori han blandt andet sagde, at Hs. Majestæt hørte andre Raadgivere end sine Ministre.

Til Ministerens Forlangende om Afsked svarede Kongen: »den har De, jeg kan nok faa en Minister igjen,« bukkede saa og forlod General *Hansen*. Ministeren begav sig strax tilbage til Kjøbenhavn og underrettede sin Ven Grev *C. Moltke* om det passerede. Greven sendte som Følge heraf strax samme Nat pr. Estafet sin Afskedsansøgning til Kongen. (Kongen fortæller, at han blev vækket om Natten for denne Estafets Skyld).

Næste Dag, den 8de, indgave *Ørsted*, *Sponneck*, *Criminil* og *Bille* deres Afskedsbegjæringer. *Scheel* var syg og *Bluhme* hos Kongen.

General *Schøller* kom om Morgenen til General *Baggesen* og anmodede ham fra Kongen om at overtage Krigsministeriet provisorisk, hvilket *Baggesen* var villig til. Han meldte sig i den Anledning hos Arveprindsen og yttrede, at General *Hansen* ogsaa delte dette Ønske. Dog maa sidste have betænkt sig, thi han mente nu, at en mundtlig Afskedigelse ikke var tilstrækkelig og vilde derfor ikke aflevere noget til *Baggesen*. Dagen efter kom Afskeden skriftlig fra Kongen, men nu mente Minister *Hansen*, at den manglede Parafering af en Minister og vilde derfor endnu ikke respectere den.

Samme Dag kom *Bluhme* først tilbage til Byen, og begav sig til *Ørsted* for med ham at aftale et Statsraad. Først her erfarede han, at de anførte Ministre havde indsendt Afskedsbegjæring. *Bluhme* blev meget fornærmet over at man havde handlet saaledes, uden at underrette ham derom, og yttrede sig meget alvorligt imod *Ørsted*, som blev helt forknyt herover.

Det var jo idag Prinds *Christians* Fødselsdag (den 8de April) og Aftenen feiredes hos Landgreven, hvor de fleste Ministre vare. De havde forud været hos Arveprindsen for at melde ham, hvad de havde foretaget sig. Det hed sig, at *Berling* skulde hverve et nyt Ministerium? Ligeledes fortaltes, at *Tillisch* ogsaa først vilde bede om Afsked; men at han og *Levetzow* havde ladet sig overtale til at blive.

Den 10de April var endnu intet afgjort. Krigsministeren, General *Hansen*, havde endnu ikke respecteret Kongens Afsked eller Ordre. Portefeuil-

lerne maa besidde stor magnetisk Kraft og maa hænge meget fast ved Fingrene.

Jeg spurgte Marineminister *Bille* om, hvorfor alle Ministrene nu toge Afsked, da Kongen jo dog kun havde modsagt *Hansen*; thi de andre Ministre delte jo ikke *Hansens* Princip om at afskedige Embedsmænd, som stemte dem imod. Han (*Bille*) i det mindste ikke; thi han havde jo netop ladet en saadan (*Tuxen*) avancere?

Til det første svarede *Bille*, at man nu maatte give Kongen frie Hænder, og til det andet, at han uden *Tuxen* ikke vilde kunne have sat det igjennem ved Rigsdagen, som han nu havde faaet sat igjennem. Han antog, at *Tuxen* havde stemt imod det hele Ministeriums Anskuelser, men ikke imod ham i Egenskab af Marineminister.

Først den 10de April kom *Bluhme* til Arveprindsen og beklagede sig atter over Ministrenes Forhold til og imod ham. Han yttrede, at det var umuligt at General *Hansen* kunde forblive som Minister og at det var Uret, at han ei vilde respectere Kongens skriftlige Afsked. Kongen havde Ret til at afskedige sine Ministre, derved behøvedes ikke nogens Parafering. *Bluhme* meddelte tillige, at han næste Dag tog til Frederiksborg, hvor han da ogsaa vilde forlange sin Afsked, hvilket *Scheel* ogsaa vilde gjøre.

Af andre Yttringer han udelod sig med, lod det sig dog formode, at han troede paa en Mulighed af at holde nogle af Ministrene, med Undtagelse af *Hansen* — en Umulighed —, samt *Ørsted*, *C. Moltke* og *Criminil*. For øvrigt frygtede han en svær Kamp at bestaa med Hs. Maj. Kongen, men var belavet derpaa og havde lagt sin Plan, som han ikke meddelte til nogen.

Da Arveprindsen spurgte ham, om han ikke vilde raade til at fjærne Grevinden, udtalte *Bluhme*

sig imod et saadant Forslag som en Umulighed og aldrig at tænke paa.

Prinds *Bentheim* spiste idag hos Arveprindsens og der taltes naturligviis mest om Ministercrisen. Kammerherre *Berling* havde været kaldt til Prindsessen, men havde intet yttret.

Arveprindsen var temmelig pirrelig, og paa en Yttring af Prinds *Bentheim:* »saa bliver De Konge,« svarede han: »Saa pak Deres Sager ind, gode *Bentheim;* bliver jeg Konge, forviser jeg strax Dem og alle andre Tydskere, for at vinde Folkegunst. Pak kun Deres Sager sammen og gaa ombord paa Dampskibet.« — »Ja, men de tydsksindede — ah! — de sadler strax om, ikke sandt?« svarede Prinds *Bentheim*, og vendende sig imod Fru *Rømeling:* »De er saa ikke mere tydsksindet?«

Den 11te April. *Bluhme* indgav idag sin Afskedsbegjæring tilligemed den endnu syge Justitsminister *Scheels*. Kongen modtog dem selv af *Bluhmes* Haand, sigende: »Nu lægger jeg dem hen til deres Brødre,« og lagde dem paa sit Bord ved de andre Afskedsansøgninger. *Bluhme* retournerede først Kl. 12 Nat; men syg.

Den 13de April, Skjærtorsdag, blev *Carl Moltke* kaldt til Kongen for at danne et nyt Ministerium; men han var ikke at formaa at vedblive som Minister, uden at General *Hansen* ogsaa blev. Paa sidstnævnte var Kongen saa forbittret — og med Rette — at han endog Dagen før yttrede til Prinds *Christian*, der var hos Ham for at takke for Bernstorff Slot, som det var blevet Prindsen tilladt at benytte til Sommerbolig: »Jeg burde sende *Hansen* til Christiansø, men dertil er jeg for naadig en Konge.«

Dog *Moltke* forstod at vende Kongens Sind mildere. Han forklarede, at der ikke kunde være noget fornærmeligt i *Hansens* Ord om, at Kongen

lyttede til andres Raad end sine Ministres, eller den Udtydning Kongen gav disse Ord, at Grevinden havde Indflydelse. Thi det var jo naturligt, at Konen maatte influere paa Manden. Desuden medbragte *Moltke* nok et Brev fra General *Hansen* til Kongen, hvori hiin paa en Maade bad om Forladelse. *Hansen* vilde jo altfor nødig af med Portefeuillen, hvilket hans hele Forhold i denne Sag noksom har viist.

Resultatet af *Moltkes* Foretræde for Kongen blev, at Kongen befalede det Geheime-Statsraad samlet den 15de April paa Frederiksborg.

Den 15de April. Jeg fulgte med Arveprindsen paa denne mærkelige Dag. Alle Ministrene indfandt dem, inclusive den afskedigede Krigsminister. Kl. 12 var Mødet bestemt. *Ørsted* kom først ind til Kongen og forblev næsten 2 Timer dér. Da han kom ud sagde han til *Tillisch*: »Endnu har Kongen ikke givet efter med Hensyn til *Martensen* som Biskop, og bliver han det ikke, saa gaar jeg af.« Altsaa en ny Crise førend den ældre er endt.

Nu kom *Moltke* ind og var vel 1 Time hos Kongen, derefter *Hansen*; men med ham varede det kun et Par Minutter.

Statsraadet sattes Kl. 3. Krigsministerens Fordring om *Halls* og *Andræs* Afsked bevilligedes. Nu kom *Ørsteds* Fordring om *Martensens* Udnævnelse til Sjællands Bisp. Herpaa vilde Kongen ikke gaa ind, uden dog at nævne nogen anden dertil; men *Ørsted* var paastaaende, og det endte med at Kongen gav efter. Men Kongen var meget bevæget — græd — slog sig for Panden — stod op og forlod Statsraadet, og sendte noget efter en Seddel til *Bluhme*. Denne indeholdt, at Han — Kongen — vilde abdicere, ja, Han havde nok gjort Udkast til en Proclamation til Folket.

Bluhme viste Arveprindsen og endel af Ministrene Seddelen. Kongen kom saa ind igjen og sagde blot til Ministrene: »Vi sees om en halv Time. Klokken var da 7. Kl. 7½ samledes alle for at gaa til Taffel. Først Kl. 7¾ kom Kongen ind, sigende: »Min Kone er syg og beklager at hun ikke kan spise med os.«

Man gik nu tilbords. Stemningen var meget uhyggelig. Kongen sagde blandt andet: »Næste Statsraad holder jeg ikke.« Kongen begyndte, efter at have spist et Par Retter, at drikke Ale og dermed tillige at tractere de fleste af Ministrene, især *Moltke*, som endog efter Isen maatte drikke et stort Glas ud; ja, ogsaa Krigsministeren fik et Glas. Kongen blev efterhaanden derved mere oprømt, men sagde dog, da En, jeg tror *Berling* eller *Levetzow*, erindrede ham om at det var *Tillischs* Geburtsdag: »Undskyld mig, min gode *Tillisch*, at jeg havde glemt det; men al den Sorg og Ærgrelse jeg har haft i disse Dage har ladet mig glemme saa meget. — Din Skaal! — Undskyld jeg drikker den i Øl; men det er ikke vort Gravøl.«

Sluttelig yttrede Hs. Majestæt, hvad der stod i Modstrid med Hans Bemærkning ved Taflets Begyndelse: »Jeg haaber vi sees til Statsraad en Dag i næste Uge.«

Berling kom sildigere tilbords end vi andre. En Lakai vilde tage den tomme Stol bort, men Kongen sagde: »Nei! Lad den staa, den er for Kammerherre *Berling*, han har noget at bestille for mig, hvorfor han endnu ikke kan komme.«

Efter Bordet talede Kongen ¾ Time med *Bluhme* i en Vinduesfordybning. *Bluhme* var syg, havde ligget af Podagra de to foregaaende Dage, og Kongen var meget echeaufferet og ophidset efter den meget Ale.

Da vi kjørte hjem yttrede Arveprindsen, at han fandt Ministrene ikke behandlede Kongen godt, og at de vare altfor stivsindede og paastaaende imod Ham. »Krigsministeren burde i det mindste være gaaet af,« var og blev Prindsens Udtalelse — vistnok en meget rigtig Udtalelse. Ministrene have i det hele jo nu viist, at de kun tænke paa dem selv og handle for dem selv, rigtignok under Paaskud af Landets Bedste; men den Kongelige Myndighed og Værdighed søge de jo rent at tilintetgjøre. At Kongen skal abdicere, ville de ikke; thi de føle godt at Hans Eftermand, om end føielig, dog ikke vil lade sig saaledes behandle, som de nu optræde overfor *Frederik den 7de.* Arveprindsen fortalte ogsaa, at *Monrad* og flere vilde faa deres Afsked.

Først Kl. 1½ Nat kom vi hjem til Staden. Prindsessen, som ventede paa os, var ikke tilfreds med det Udfald Sagen havde faaet. Hun havde i Tankerne næsten seet Prindsen vende hjem som Konge.

Det kunde idag virkelig nær være blevet Tilfældet. *Liebe*, som var min ene Bordnabo (General *Schøller* var den anden), hentydede dertil ved at sige til mig: »Naar De nu kommer paa *Schøllers* Plads.« Jeg forsikrede ham, at jeg hverken haabede eller ønskede sligt og at Prindsen selv eiheller ønskede det, men tidt og mange Gange havde yttret: »Bliver jeg Konge, saa er min gode Tid forbi.«

Den 26de April var atter Statsraad paa Frederiksborg. Biskop *Monrad* erholdt nu sin Afsked. Ved denne Leilighed skal Kongen have sagt, at Han haabede det vilde blive den sidste Ministrene fordrede afskediget; thi Han var ingen Ynder af at give Afsked, naar den ikke ønskedes af Paagjældende selv.

Den 5te Juni, denne vigtige og af mange hadede Dag, blev feiret paa forskjellig Maade. En stor Fest var arrangeret paa Eremitageplainen. I Directionen var iblandt andre *Bournonville.* Directionen havde den 29de eller 30te Mai Audients hos Kongen og indbød Allerhøistsamme til at deltage i Festen, hvilket Hs. Majestæt ikke lovede, men bad Directionen, hvis Han ikke kom, da at være Hans Tolk. Der overraktes Kongen derved en Medaille i Guld, Sølv og Bronce i Anledning af Grundlovens Givelse. Medaillen er præget i Berlin og dette er gaaet saa taust af, at ingen vidste noget derom før nu.

Selve Grundlovsfestlighederne ere efter alle Beretninger gaaet rolige af, til Glæde for de dertil forsamlede. Det hjalp ikke, at mange ønskede og bad om Regn; vel blev det Blæst, men deraf lod hverken Herrer eller Damer sig forskrække. *Rømeling* fortalte, at Kongens colossale Buste i Gibs, der stod ved Eremitagen, var blæst om, og at det viste sig at Halsen var brækket da den blev reist; men Skaden blev strax repareret. Af andre har jeg ikke hørt dette fortælle. Derimod faldt noget af Loftet ned i Frue Kirke samme Dag, under Biskop *Martensens* Ordination. Der kom ingen til Skade, men Biskop *Brammer* maatte dog gjøre en Pause i sin Tale. Enkedronningen bivaanede denne Høitidelighed.

I Egebæksvang var Salen til Festmaaltidet smykket med Kongens Buste og med Portraitter af Landets fortjente Mænd. »Af en Feiltagelse,« siger »Fædrelandet«, »befandt Grev *Sponnecks* Portrait sig deriblandt. Da dette opdagedes, voteredes der om at *vende det om,* hvilket eenstemmig blev vedtaget. Det blev altsaa *vendt om* — noget som Greven er vant til.« — En uartig Drengestreg og refereret af en uartig Dreng.

Den 7de Juni var det sidste Statsraad paa Frederiksborg. *Rømeling* fulgte Arveprindsen. Ved Taflet forærede Kongen ½ Rigsdaler = 3 Mark til enhver af Selskabet. Derpaa sagde Han til Grevinden: »Nu har jeg gjort dem alle til Tremarks-Mænd.«

Den 12te Juli gav Prindsesse *Louise* sin Skive til det Kgl. Skydeselskab. Gemalen, Prinds *Christian*, præsiderede i den Anledning og gav Champagne. Prinds *Christian* udbragte Skaalen for Fædrelandet meget smukt. Han indledede med at omtale høisalig Enkedronning *Marie*, hendes Principper og den Lære han af dem havde draget, og endte med en Skaal for »Danmark indtil Elben!«

Den 18de Juli fulgte jeg Arveprindsen til Statsraad paa Jægerspriis. Kongen var taget dertil den 8de. Den 14de havde han givet en stor Folkefest, hvori over 4000 Mennesker deltoge. Hans Majestæt aabnede Ballet (i Haven) med Grevinden.

Prindsen og jeg kom til Slottet Kl. 11½. Kongen befandt sig da ved Frokostbordet tilligemed de allerede ankomne Ministre. Vi deltoge naturligviis i Frokosten. Kl. 12 begyndte Statsraadet, i hvilket Fællesforfatningen vedtoges. Kongen havde gjort enkelte Indvendinger, men dog meget snart frafaldet disse. Kongens Suite paa Jægerspriis bestod ikkun af *Berling*, *Bülow* og *Berregaard* samt Capitain *Møller*, der fører Hs. Majestæts Kutter, som laa i Fjorden.

Under Statsraadet spadserede jeg i 2½ Time og besaae Haven, endel af de mange Monumenter, Fasaneriet og den nærmeste Skov. I denne findes skjønne Ege og Bøge, sidste særdeles kraftige og rene i Barken. I Frederikssund var Marked denne Dag. Hs. Kgl. Høihed havde Relais i Vexø. Veien var god.

Ved Middagstaflet udbragte Hs. Majestæt Grev-

indens Skaal, sigende: »Paa Herregaardene er det Brug at drikke Værtindens Skaal, derfor udbringer jeg nu min Kones Skaal.« Dernæst drak Hs. Majestæt »Velkommen« til Gjæsterne. Kongen saae meget vel og munter ud. Grevinden saae derimod daarlig og medtagen ud — fandt jeg.

Det næste Statsraad holdtes paa Eremitagen, hvor Fællesforfatningen blev underskreven. Den blev publiceret i Departementstidende af 29de Juli og vakte megen Utilfredshed, en Utilfredshed, som endog indvirkede paa Arveprindseparrets Sølvbryllupsfest den 1ste August, idet en Haandværkerforening nægtede at synge ved denne, paa Grund af at Arveprindsen havde underskrevet Fællesforfatningen.

Den 1ste August. Kl. 7 Morgen vækkedes det høie Sølvbrudepar ved 1ste Infanteribrigades Musik, der spillede en Choral m. m. i Palaisets Gaard. Efter at være staaet op, begav Parret sig derned, ledsaget af *Rømeling*, og samtidig besaae de en smuk Vienervogn, en Gave fra Prindsessen til Prindsen. Kl. 9 vare alle til dette Hof hørende tilligemed min Kone forsamlede i Prindsens røde Sal. Brudeparret traadte ind, en Sang blev afsunget, hvorefter Præsten *Paulli* holdt en Tale, efterfulgt af Slutningen af Sangen, og det høie Par gik omkring og takkede enhver. Derpaa gik alle ned i Havestuen, hvor en Qvartet blev afsunget i Haven, der var decoreret med Guirlander og Navnetræk. Kl. 11 begyndte den egentlige Gratulationscour. Hds. Maj. Enkedronningen kom først, saa hele den øvrige Kgl. Familie, alle Ministre, Deputationer, Corps diplomatique, Magistrat, Vallø og andre Honoratiores med Damer. Presenterne vare mangfoldige. Disse vare sendte Dagen før og vare opstillede i Balsalen og Blomstergemakket. Alle til Palaiset henhørende havde

tilsammen foræret en smuk Vase fra Sevres (Porcelainsfabrikken her vilde ikke paatage sig at gjøre en saadan af ny Façon). Paa den ene Side er malet et Prospect af Palaiset med Havestuen, og paa den anden Side Frederiksberg Slot. Paa Vasens Fod staar prentet: »Af taknemlige Undergivne«, der burde have staaet »fra«. Vasen er opstillet i den røde Sal, over Midten af en stor, rund Siddeskammel.

Couren varede til Kl. 2. Kl. 4 kjørtes til Sorgenfri, hvor Festtaflet holdtes. Alle til Hoffet hørende, inclusive min Kone, vare indbudne. Desuden de indenlandske Ministre. Kongen mødte ogsaa ved Taflet.

Om Formiddagen til Gratulationen mødte Kongen med fu'd Galla — Løbere foran Vognen og Escorte af Hestgarden. Hs. Majestæt medbragte selv Storcommandeurkorset, som Han overrakte til Prindsen. Kongen var egentlig lidt herimod, da det efter Hans Opfatning kun skal bortgives efter vunden Bataille; men Han gav dog efter for *Ørsteds* Anmodning i samtlige Ministres Navn.

Førend man paa Sorgenfri gik tilbords, traadte Kongen, Enkedronningen og Sølvbrudeparret ud paa Balkonen mod Haven, og den her talrig forsamlede Mængde modtog dem med Hurra! og Sang.

Under Taflet, ved hvilket Hs. Majestæt udbragte Brudeparrets Skaal, udførtes en Qvartet af Sangere og Skuespillere fra Theatret. Text og Melodi vare begge overmaade smukke og talede ret til Hjerterne.

Taflet var først forbi Kl. henad 8. En Time senere kjørtes til Bernstorff i øsende Regn. Der opstod derved nogen Uorden ved Passagen gjennem Parken op til Slottet. En Sang, der skulde have været afsungen ved Ankomsten, fandt ikke

Sted. Det talrige Selskab fyldte meget i de ikke store Localer, saa der var næsten Trængsel. Fyrværkeriet var bleven vaadt og kunde ikke afbrændes, og Lamperne i den illuminerede Have bleve udslukkede af Regnen. Der blev dandset lidt. Kongen var ogsaa her. Kl. 1 tog Sølvbrudeparret hjem.

Den 2den August var stort Bal en galla her i Palaiset fra Kl. 9 til 4. Kongen besøgte det og blev til Soupéren. Han dandsede Borddands — la Tempête — med Sølvbruden og tog først hjem Kl. 1 til Skodsborg. Nogle frygtede Han fik en Gardinprædikken naar Han kom hjem. Alt gik som altid hos Arveprindsens udmærket muntert, smukt og elegant.

Den 5te August tog Kongen ombord i »Ægir« for at seile til Godset Ellaholm i Bleking, nær Carlshamn. Hs. Majestæt ledsagedes af *Tillisch*, *Berregaard*, *Berling* og Livlæge *Lund* samt Capitainlieutenant *Møller*, og af *Irminger* som Flagcapitain. Grevinden var naturligviis med. Kongen reiste incognito under Navn »*Greve Danner*«. Kong *Oscar* lod vor Konge complimentere ved Landshøvding, Grev *Skjoldebrandt*, der blev sendt fra Stockholm. Han medbragte en meget forekommende Skrivelse fra den svenske Konge.

Det var først Arveprindsens Hensigt at tage ud om Formiddagen (forinden Kongens Afreise) til Skodsborg, for at takke Kongen for udviist Naade i Anledning af Sølvbrulluppet og for at ønske Ham en lykkelig Reise. Prindsessen bestyrkede ham ogsaa i dette Forsæt; men Hs. Kgl. Høihed forandrede pludselig sin Idee og skrev til Hs. Majestæt i Stedet for at tage derud, som var hans Pligt og Skyldighed. Dog Kongen, der stedse er meget kjærlig imod sin Familie og specielt imod Sin Onkel Prinds *Ferdinand*, svarede meget

venligt paa Prindsens Brev, ja gjorde endog en Undskyldning for at Han ikke fik Tid at komme forinden Sin Afreise og bede Farvel. Dertil takkede Han for al den Venlighed, der var viist Ham her i Sølvbryllupsdagene.

Den 17de August holdt Arveprindsen Mønstring over Kjøbenhavns Borgervæbning, overensstemmende med et Allerhøieste Rescript af 20de August 1853. Livjægercorpset og Infanteribataillonerne præsenteredes hver for sig, alt gik med Ro og Orden. Da Hs. Kgl. Høihed takkede hver af Afdelingerne især, fik han efter Sædvane 3 Gange Hurra for den commanderende General. Disse Hurraer ledsagedes af Hyssen fra Hr. Sørensen, der, uagtet det var Formiddag (Kl. 9 skete Begyndelsen) var talrig tilstede.

Det var bekjendt at Tilskuerne vilde hysse, hvis der blev raabt Hurra! for Kongen (*det er Folkegunst*). Man sagde, at *Rimestad* og *Salomon* (Bogtrykkeren) stode i Spidsen herfor. Man skulde stille sig saa nær som mulig ved Borgervæbningen, for ogsaa at forlede den til at hysse, i alt Fald kunde jo Bladene fortælle, at der var almindelig Hyssen. Dette forhindredes dog ved, at 32 Husarer holdt Fronten fri; men da Folket hørte Hurraerne, uden dog at vide for hvem, kom Hysningen eller rettere Hvislingen.

Efter Bataillons-Præsentationen passerede hele Borgervæbningen Revumarche og derefter foretoges et lille Maneuvre, som sluttede med at formere alt til Parade i 2 Træfninger. Hs. Kgl. Høihed passerede nu Fronten i Galop, idet han atter takkede Borgerne. Da han kom til Artilleribataillonerne paa venstre Fløi, vilde Bataillonscommandeuren dér ogsaa bringe ham et Leve og udbragte et saadant, der dog, formedelst at der blev slaaet og blæst Honneurmarche, ikke kunde høres af de

Menige, og derfor bleve Hurraerne svage, men dog ledsagede af Hr. Sørensens Hyssen. Ved den 1ste Artilleribataillon paa høire Fløi hørtes »Hurra for Grundloven«. Jeg saae selv 2 Borgere i Geledet raabe dette.

Det var dog i det hele en svag og jammerlig Demonstration, men ikke desto mindre fortalte »Dagbladet«, at Krigsministeren var bleven udhysset og der var raabt levende Hurra for Grundloven. Ja »Hamburger Correspondent« meldte endog saadant i et Extrablad om Søndagen som Telegraphdepeche fra Kjøbenhavn. Oppositionspressen skader sig selv mest ved sine Løgne.

Samme Dag, den 17de, var Fest paa Skydebanen, givet af Broderskabet i Anledning af Arveprindseparrets Sølvbryllup. Festen blev meget munter. Hs. Majestæt udbragte Brudeparrets Skaal (Brudgommen var kun tilstede). Senere udbragte Kongen en Skaal for Land- og Sømagten og endte denne Skaal med en Tiltale til Prinds *Christian*, hvem Han fremtidig overantvortede at sørge godt for begge Dele, saavelsom for Landet. Prindsen takkede meget smukt og kom ligesom Kongen særdeles godt fra sin Tale.

Som Bevis paa Kongens Godhed — maaske Svaghed — maa jeg anføre, at Hs. Majestæt drak et Glas med sin afskedigede Adjutant Kammerherre *Sehested*, der dog ikke sad Ham ganske nær, men ved en Sidefløi indvendig, altsaa med Ryggen halvt imod Kongen. *Sehested* blev herved meget rørt. Efter Bordet kyssede han Kongens Haand og lagde sig saa hulkende ud af et aabent Vindue. Senere blev han dog mere beroliget og allegro. Man sad tilbords fra 5½ til 9. Der blev drukket over al Maade og der var mange anstændige Pidske.

Den 12te October var Hs. Majestæt saa uheldig

ved at roe iland fra Øen i den nye Sø ved Badstuen at falde i Vandet. Kongen var nemlig i en daarlig lille Pram. Grevinden var med, og idet hun stod ud af Prammen, vippede denne saaledes, at Hs. Majestæt, der sad yderlig ved den ene Ræling, fik Overbalance og gik overbord. Hans Liv-Fiskemester, forrige Vagtmester *Mørdrup*, sprang strax ud for at redde Allerhøistsamme, men det gjordes ikke fornødent, Hs. Majestæt svømmede eller kom uden Hjælp lykkelig iland.

En Begivenhed, som i denne Tid sætter Arveprindsen og flere overtroiske i stor Bevægelse er et skrivende Bord paa Bernstorff, som sat i Function af den yngste af de dessauiske Prindsesser, svarer paa alle de forelagte Spørgsmaal, dog ikkun paa »Tydsk«. Thi naar man spørger det paa Dansk lyder Svaret: ich antworte nur deutsch. At Prindsessen kunde faa Bordet til at skrive — om end ofte utydeligt — paa det underlagte Papir, kunde i Førstningen ingen forstaa, og dog maatte det hurtig staa klart, for hvem der ikke af overdreven Tro paa Magnetisme og Somnambulisme lod sig henrive, at det maatte gaa ganske naturligt til; thi at Bordet hver Aften naar Kl. blev 10½ skrev: »jetzt ist die Uhr halb Elf, nun antworte ich nicht mehr«, sagde jo tydeligt nok, at det blev styret. Jeg vil og kan ikke anføre den Masse Spørgsmaal, der blev givet det og hvorpaa det i Almindelighed svarede som Oraklet i Delphi. F. Ex.: »Hvorlænge vil Grevinde *Danner* leve og hvordan skal hun dø?« »Sie wird noch einige Jahre leben — Sie wird sterben aus Gewissensbüsse.« »Hvilket Nr. kommer i Lotteriet?« »Nr. 28.« Det kostede da Arveprindsen endel Penge. Om en Ring, som *Rømeling* for flere Aar siden har mistet, lød Svaret, at den laa begravet i Esplanaden ved Østerport, ved det 7de Lindetræ. Arve-

prindsessen vilde, at *Rømeling* skulde lade grave; men der findes ikke en eneste Lind i Alleen. Til Slut kom dog Bordet i Miscredit.

Den 21de October var en betydningsfuld Dag; thi Folkethinget blev opløst ifølge Allerhøieste Rescript. Medlemmerne skildtes med et tordnende Hurra for Grundloven, og fra Publicums Side med Raabet: »Død Ministeriet«. Forøvrigt gik alt meget roligt. Om Aftenen forefaldt ikke nogensomhelst Uorden, ei engang Opløb eller deslige.

Den 23de October tiltraadte Hs. Majestæt en Reise til Slesvig, Holsten og Lauenborg. Grev *Criminil* er beordret at møde i Rendsborg. Arveprindsen var som commanderende General paa Sjælland beordret til at møde i Korsør. Jeg fulgte Hs. Kgl. Høihed. Krigsministeren, General *Hansen*, med stort Følge, var ogsaa paa Jernbanen. Prindsen inviterede ham til at kjøre med i den Kgl. Vaggon. Ved at tale om *Tillisch* yttrede Krigsministeren: »han og jeg har altid været af forskjellig Mening,« og om *Tscherning* sagde han: »han er gal.« Han paastod ogsaa: »Det er ikke af Egennytte jeg er Minister; thi siden jeg blev det i November 1848, har jeg ikke taget anden Gage end min Generalsgage.« Dette bør respecteres. Jeg tror heller ikke det er Egennytte hos ham; men han burde have tilføiet: »det er en Nødvendighed for mig.« Forøvrigt var han misfornøiet med sine Colleger, Grev *Moltke* undtagen.

Fra Roskilde tilbagelagdes den øvrige Vei med Postheste. Vi kjørte meget rask og kom derfor til de forskjellige Mellemstationer førend den Tid der var bestemt. Vi saae derfor Oberstlieutenant *Hegermann* og øvrige Officerer paa Slagelse Gade, for at gaa at melde sig hos Prindsen, netop som vi kjørte ud af Byen.

Alt Kl. 4 kom vi til Korsør. Her stod overalt

i Husene Piger og polerede Vinduer til Illuminationen, som der imidlertid ikke blev noget af, da Hs. Majestæt kom før Kl. 6 og Han var ikke ventet før 7—8. Ogsaa Arveprindsen blev overrasket ved Kongens tidlige Komme, thi Han var alt ombord, da vi kom paa Skibet.

Kongen var i meget godt Humeur. Da Prindsen mødte med Hjelm, tog Kongen og Adjutanter ogsaa Hjelme paa. Ved Taflet ombord, hvor der var nogle Fremmede, f. Ex. Commandanterne fra Nyborg og Korsør o. s. v., førte Prindsen Grevinden. Prindsen udbragte Hs. Majestæts Skaal og ønskede en heldig Reise. Kongen udbragte — siddende som sædvanlig — »Min Gemalindes Velgaaende«. Prindsen reiste sig op ved denne Skaal, derfor maatte det øvrige Selskab ogsaa reise sig, hvad der før ikke er skeet. Om det var af Glæde herover at Kongen derefter udbragte Arveprindsens Skaal, veed jeg ikke; men sligt skete.

Kl. 8 var Taflet forbi. Kongen bad Prindsen om ikke at opholde sig længere, for at han kunde naa Jernbanetoget i Roskilde i rette Tid. Kl. 9 Aften forlode vi Korsør, Kl. 5 Morgen vare vi i Roskilde og Kl. 8¼ paa Palaiset i Bredgade.

Den 27de October ankom Prinds *Wilhelm* af Glücksborg hertil. Han havde været i Flensborg ved Hs. Majestæts Ankomst tilligemed Hertug *Carl*. Kongen havde modtaget dem naadigt og indbudt dem til Taffel. Hertugen havde ført Frøken *Dreier* tilbords, Prinds *Wilhelm* havde siddet ved Siden af Grevinden. Han yttrede i den Anledning: »Sie ist nicht so gemein, wie ich geglaubt habe.«

Den 15de November vendte Hs. Majestæt efter afsluttet Reise tilbage med Dampskibet »Slesvig« fra Aarøsund og ankom Kl. 2½ Eftmd. til Korsør. Arveprindsen var Aftenen forud taget her fra

Hovedstaden for at være i Korsør ved Kongens Ankomst. *Rømeling* ledsagede Arveprindsen, da jeg maatte holde mig inde paa Grund af en stærk Forkjølelse. Efter Hs. Majestæts Ankomst var Taffel ombord. Efter dettes Afslutning ledsagede Kongen Grevinden op til Gjæstgivergaarden, hvor hun og Frøken *Dreier* samt *Berregaard*, der forrettede Kavalertjeneste hos Grevinden, forbleve om Natten. Det øvrige Selskab vendte tilbage til Skibet, hvor der blev spillet Pharao. Arveprindsen reiste Kl. 10½ Aften directe tilbage hertil. Kongen forlod først Korsør næste Morgen. Blandt Selskabet var ogsaa Fyens Biskop, *Engelstoft*. Han var kommet ombord i Svendborg. Han talte meget ved Taflet og udbredte sig lovtalende over Kongen og Grevinden, samt bad dem besøge Fyen til næste Aar.

Krigsministeren var kommet hjem 8 Dage før Kongen. Man fik nu flere detaillerede Beretninger om Reisen og Modtagelsen paa flere Steder. For saa vidt jeg kan erindre disse Meddelelser følge de her.

I Flensborg sagde Kongen til Ministeren Grev *Moltke*: »Jeg veed nok, at Du som Minister vil udbringe min Skaal ved Bordet, saa kunde Du ogsaa udbringe Grevindens Skaal.« Herfor undskyldte *Moltke* sig, idet han meget rigtigt anførte, »at Kongens Person var for ophøiet til at nogen andens i en Skaaltale kunde knyttes til den. Hs. Majestæt maatte nødvendigviis nævnes ene.«

Da i Altona General *v. Gerlach*, der af Kongen af Preussen var sendt for at complimentere vor Konge, ogsaa gjorde Visit hos Grevinden, gjorde Corps diplomatique i Hamborg hende ligeledes Visit. De kom ogsaa til Taffel, men deres Fruer derimod ikke.

Storhertugen af Oldenborg, der var i Hamborg,

kom til Altona for at besøge Kongen; men vilde ikke gaa til Grevinden. Dette tog Kongen ham saa ilde op, at Han ikke retournerede Storhertugens Visit, men sendte Overhofmarschal *Levetzow* for at undskylde Sig med de mange Forretninger og den korte Tid. Storhertugen modtog ikke *Levetzow*.

General *Schøller* blev sendt til Schwerin og Strelitz for at gjøre Contravisit, og Kammerherre *Berling* skulde have været sendt til Berlin i samme Ærinde. Dog fik Man? dette forhindret, og blev i *Berlings* Sted Geheimeraad *Scheele* sendt til Berlin.

Sidstnævnte har udmærket sig ved den Maade hvorpaa han udbragte Grevindens Skaal i Pinneberg, idet han ved den Leilighed »erklærede sig for hendes Ridder og beredt til at forsvare hende imod alle hendes Fjender«. Denne upassende Smiger blev dog optaget meget naadig.

I Lauenborg udbragte *Pechlin* Kongens Skaal ved Taflet, men da Grevindens ikke blev udbragt, gjorde Kongen selv dette og sagde derpaa høit til *Pechlin*: »Jeg havde ventet at Du havde udbragt den; men da det ikke skete, maatte jeg jo gjøre det selv.« Dette frembragte naturligviis en Slags Misstemning og Taushed ved Bordet. Forøvrigt skal Kongen have yttret sig om *Pechlin* med: »han er jo gal.« Sidste bar hele Tiden Jagtuniform, medens Kongen var der, — det hvide Baand udenpaa. Ved mange Leiligheder, hvor han skulde være tilstede, var han ikke til at finde i rette Tid. Han har sikkert været meget »pechlinsk« — melancholsk, distrait og ¾ gal.

Paa Reisen kjørte Kongen stadig i aaben Vogn, men Staalhjelmen paa Hovedet, dog uden Schweif.

Morgenen efter at Kongen havde forladt Slesvig By laa en schwarz-roth-golden Fahne paa Kirke-

gaarden over Gravene. Jo! — det er »die gute Gesinnungen«.

Hs. Majestæt havde haft en Elephantorden med paa Reisen, den havde været tiltænkt enten *Pechlin* eller *Scheele*; men den første talte for lidt og den sidste for meget, og derfor kom Elephanten med hjem igjen.

I Holsten havde Kongen stedse været escorteret af Gendarmer, især i Altona, og Ritmester *Cetti* har her viist stor Virksomhed. Da Gendarmeriet, som bekjendt, dernede kun er Toldpoliti, har dette givet Anledning til mange bon-mots med Hensyn til den Contrabande, der var i Kongens Følge.

General *Schøller*, som var sendt baade til Schwerin og Strelitz for at contra-complimentere, traf paa Slottet Ludwigslust — som skal være overordentlig elegant og brillant — vor forrige Kronprindsesse, hvem han fandt, som forhen, yderst charmant og elskværdig. Hun erkyndigede sig med megen Interesse om Kongen, om Hans Befindende og Lykke; ligeledes erkyndigede hun sig om alle Omgivelser, endog Lakaier og deslige. Hun yttrede det samme til ham, som hun i Sommer havde yttret til min Kone i Kissingen: at hun, da hun forlod Kongen, kun havde at vælge imellem at dø eller at drage bort. »Dengang var jeg ung og uerfaren. Nu, jeg er bleven ældre og har prøvet Verden mere, tror jeg, hvis det som skete dengang var sket nu, vilde jeg snarere have fundet mig i at blive og bære.«

Til Prindsesse *Juliane* i Itzehoe saae og hørte Kongen intet. Hun skal endog have skrevet til Keiseren af Rusland, for at faa ham til at forhindre at Gottorp Slot, som Sædet for Stammen, skulde blive nedlagt som Fyrstebolig for at indrettes til Kaserne. Dette Brev har dog ikke haft den tiltænkte Virkning. I nævnte Slot er til for-

skjellige Tider blevet smedet ulykkebringende og uheldsvangre Planer imod Danmark; men nogle lyse Minder har det dog ogsaa for os. Dyrt har det været at faa det omdannet til dets nye Brug, 490,000 Rbd.

Den 20de November kom Prinds *Christian* tilbage fra Hertugdømmerne og medbragte sine to Brødre, Prindserne *Julius* og *Hans*, der ere Officerer i preussisk Tjeneste. Disse medbragte Brev fra Kongen af Preussen til Arveprindsen, et Brev, der var meget galant fra først til sidst! Efter Middagsbordet idag oplæste Prinds *Bentheim*, som er Kostgjænger her i Palaiset, Brevet. Det begyndte med: »Gnädigste Erbprinz« og indeholdt: at da Han (Kongen) havde erfaret, at de to glücksborgske Prindser reiste for at overvære Arveprindsens Fødselsdag, vilde Han med dem sende sine bedste Ønsker i denne Anledning. Han takkede for den Godhed Arveprindsen og Gemalinde viste imod Hans Niece Prindsesse *Anna*, og erindrede med Glæde og Taknemlighed sit Ophold i Kjøbenhavn. Han anbefalede sig til fremdeles fremtidig Venskab og bad Gud opholde Prindsen og hans naadige Gemalinde endnu i mange, mange Aar til den ydre Freds Bevarelse og til den indre Ro's Betryggelse. Han bad sluttelig Fyrsteparret besøge sig i Berlin eller paa Sanssouci. Kongen af Preussen underskrev sig som Prindsens »Dankbar ergebenste Vetter«.

Den 24de November var Statsraad paa Frederiksborg. Den høie Sne forhindrede mig i at spadsere. Jeg var derfor den meste Tid i Jour-Stuen, hvor *Blücher* med sin Wienerriffel, der har Kammerladning og hvis Patron kun bestaar i en stor Knaldhætte, morede sig med at skyde Krager, ud af Vinduet. Han har i denne Uge skudt 9 og Bøssen driver sin Kugle 200 Alen.

Ved Taflet var Kongen meget animeret. Champagneflaskerne bleve, som i Jagttiden, placerede paa Bordet. Efter Taflet bleve alle nærværende maalte, idet Hs. Majestæt egenhændig trak En for En hen i det første Vindue og stillede ham med Ryggen mod Panelet. Med en Hirschfänger, som Hs. Majestæt førte i høire Haand og lagde fladt paa den paagjældendes Hoved, blev der ridset Mærke i Panelet.

Den høieste var Lieutenant, Baron *Haxthausen*, som egentlig foranledigede Maaltagningen, den mindste var Arveprindsen, skjøndt han protesterede og paastod, at *Sponneck* var mindre; men Kongen var af den Formening, at naar Parykken toges af, var Prindsen mindst. Alle Ministre bleve maalte. *Moltke* var den høieste, saa kom *Criminil* (jeg var imellem disse). Efter *Criminil* kom Hs. Majestæt og saa Krigsministeren. *Blücher* maatte med Blyant anføre Navnet af den maalte ud for Mærket.

Statsraadet dreiede sig mest om geistlige Anliggender. Kongen foreslog privat Oprettelsen af et Gendarmeri her paa Sjælland, i Anledning af at Han, som Han fortalte, var bleven overfaldet af en Bonde forrige Aar.

En Dag Hs. Majestæt kjørte til Frederiksborg her fra Kjøbenhavn, vilde nemlig en fuld Bonde kjøre omkap med Allerhøistsamme, og gav ikke efter, førend Kongens Jæger havde givet ham nogle Rap. Justitsministeren vilde ikke gaa ind paa Gendarmeriet og Kongen skal da have yttret: »Ja saa kommer jeg til at skyde 2 à 3 Bønder ihjel, for jeg kjører nu altid med ladte Pistoler og Geværer.«

Det lod iøvrigt til, at Ministeriet nu staar i 2 Partier. Det stærkeste, hvortil Arveprindsen hører (inspireret af *David*), bestaar af *Ørsted*, *Til-*

lisch, *Bluhme* og *Sponneck*. Dette Parti vil, at man skal gaa ind paa Rigsdagens Forslag om Skattebevillingsret. Imod dette er *Moltke*, *Hansen* og *Criminil*. Hvilket Parti Kongen sympathiserer med, vides ikke. Man var bange eller urolig over *Scheeles* Nærværelse her. Arveprindsen mente endog, at Grevinden idag havde haft en Sammenkomst med ham, og maaske med flere (*Tscherning*). Vi mødte Grevinden ved Rudersdal, da vi kjørte herud.

Maleren *Yong* er ankommet til Frederiksborg, hvor 2 Værelser ere indrettede for ham, smagfuldt decorerede og meublerede.

Den 25de November. Arveprindsens Humeur var idag mindre godt, fordi han skulde afskrive et Arkelangt Brev, opsat af *Dankwart*, som Svar paa Kongen af Preussens Skrivelse. »Det er altfor schwulstigt,« sagde Prindsen med sædvanlig Oprigtighed, »det kan Enhver se, at jeg ikke selv har skrevet. Det ligner mig jo slet ikke! Jeg havde ogsaa forkortet det; men nu har uheldigvis Prindsessen læst *Danckwarts* og synes at jeg skal afskrive det helt og holdent.« — Det endte dog med, at Prindsen afsendte et af ham selv forfattet Brev.

Den 26de November var det Prinds *Frederik* af Hessens Fødselsdag og hans Søns Daabsdag, i hvilken Anledning Kongen kom herind igaar og blev inat. Daaben fandt Sted i Prindsens Palais Kl. 11 Formd. Kongen havde bestemt dette Klokkeslet, da Han skulde have Taffel for Jagtselskabet paa Frederiksborg. Enkedronningen havde yttret sig derimod, fordi det var under Kirketiden.

Hs. Majestæt mødte til fastsat Tid i Garden til Fods' Uniform med Bjørnehue. Han kjørte fra

Daabshandlingen directe til Frederiksborg paa aaben Vogn, dertil var Huen god og varm.

Daabshandlingen foregik i den store Sal i Palaiset. Døbebækkenet fra Rosenborg blev brugt. Den tydsk-reformerte Præst *Theobald* forrettede Daaben og holdt en meget smuk Tale, ligesom hele Handlingen var høitidelig. I denne Ritual er ikke al den Præk, som findes i vort — om Undfangelse i Synd og Fødsel i Fordærvelse. Førend Vandpaagydelsen oplæstes Fadderne, nemlig: S. M. der König v. Dänemark, I. M. die Königinn Caroline Amalie, S. K. H. der Erbprinz zu Dänemark und I. K. H. die Frau Erbprinzessinn, S. H. der Landgraf Wilhelm zu Hessen, I. K. H. die Frau Landgräfinn, S. H. der Prinz Christian zu Dänemark, I. H. die Frau Prinzessinn Christian, S. M. der Kaiser v. Rusland, I. M.n der König und die Königinn v. Preussen, S. K. H. Prinz Carl v. Preussen und Gemahlinn, Der Churfürst v. Hessen, Prinz Friederich und Prinz Georg v. Hessen, S. K. H. der Grossherzog von Mecklenburg Schwerin.

Landgrevinden holdt Barnet, der sov sødt hele Tiden. Prindsesse *Bothilde* holdt Huen. Frøken *Steuben*, Prindsesse *Annas* Hofdame, bar Barnet indtil Landgrevinden modtog det af hende. Moderen, Prindsesse *Anna*, var ogsaa nærværende og saae nydelig ud, men lidt svag, hvorfor hun var den eneste der sad ned under Ceremonien. Prindsesse *Marie* af Dessau og yngste Datter samt de to Glücksborgske Prindser *Julius* og *Hans* vare tilstede, ligesom de indenlandske Ministre, den russiske og preussiske Minister samt Lægerne *Cuurlænder* og *Saxtorph*. Landgreven og Prinds *Frederik* vare i hessiske Uniformer. Prindsesse *Anna* i lyserød Silke, overtrukken med Brüsseler-

Kniplinger, en overmaade smuk og kostbar Robe, der var sendt fra Berlin, ligesom Barnets Kjole.

Han døbtes: *Frederik Wilhelm Nicolaus Carl.*

Gjordemoderen bar ham omkring til enhver af de tilstedeværende. Den lille Prinds vedblev at sove sødt, saa man ikke fik Øinene at se. Rygtet har jo sagt, at der i det mindste over det ene skulde være en Hinde.

Vi saae ogsaa den smukke Vugge, der ligeledes er sendt fra Berlin. Den er hængende og den ene Stang gaar høit op og ender som en Ørnehals med tilsvarende Hoved, som i sit Næb bærer de mørkeblaa Silkegardiner.

Om Aftenen var der Bal hos Landgreven, hvor den unge Bedstemoder, Prindsesse *Marie*, dandsede næsten hver Dands. Paa dette Bal bad Arveprindsen Kongen om Fritagelse for at møde i næste Statsraad den 3die December, da han og Prindsessen vilde som sædvanlig den Dag til Roskilde, til høisalig Kong *Frederik den 6tes* Kiste. »Ja værs'god,« svarede Kongen, »men saa frygter jeg at Du ikke kommer mere sammen med det nuværende Statsraad.« *Prindsen*: »Men hvorfor dog ikke det?« *Kongen*: »Ja det er nu ikke værd at tale mere derom her.«

Under 28de November havde Arveprindsen saa skrevet til Kongen og fraraadet Ham at gjøre Forandring i Ministeriet. Herpaa erholdt Prindsen den 1ste December Svar fra Allerhøistsamme. Dette var meget venligt. Kongen takkede sin Onkel og Ven for hans Raad og gode Mening; men Han modtog ikke Raad af nogen og forlangte ikke Raad. Hvad Ministeriet angik, da maatte enten Han eller dette vige Pladsen, »og Jeg vil ikke vige den«. Han foretog sig intet for Sin egen Skyld — men meget imod Sine egne Ønsker. Resten af Brevet var Hilsener.

Grev *Moltke* var igaar hos Prindsen. Han yttrede, at han ikke kjendte nogen Aarsag til at Kongen nu var utilfreds med Ministrene. Tværtimod havde Kongen endnu efter Reisen takket ham for denne. Ogsaa Grevinden havde takket ham og forsikret, at han havde ledet alt saaledes, at det var overgaaet hendes Forventninger. *Moltke* vilde, for at *Scheele* ikke skulde tilrive sig Portefeuillen, endog finde sig i at give efter for de andres Mening, hvis saadant var nødvendigt, skjøndt denne stred imod hans.

Den 1ste December var Valgdag. Oppositionen seirede overalt, saa Udfaldet blev, som de fleste havde ventet, at de samme Mænd, hvoraf det opløste Folkething bestod, indtræde atter i samme, og det bliver saaledes umuligt for Regjeringen at gjennemføre Fællesforfatningen ad grundlovsmæssig Vei, naar ikke Ministeriet vil gaa ind paa de væsentligste Punkter, som Rigsraadet har indstillet til Kongen.

Den 3die December, den 15de Aarsdag efter Kong *Frederik den 6tes* Død, blev atter en mærkelig Dag, idet Hs. Maj. Kongen afskedigede hele sit Ministerium. Arveprindsen deltog, som omtalt, ikke i Statsraadet, da han og Prindsessen besøgte høisalig Konges Kiste, som de altid gjøre paa denne Dag. Statsraadet blev afholdt paa Frederiksborg. Kongen havde ved Referaterne — før dette — ikke yttret noget (uagtet der fandtes Anledning); men da Statsraadet begyndte sagde Hs. Majestæt dem, at efter Valgenes Udfald saae Han tydeligt, at Folkets Stemme var imod dem og at Han derfor ikke kunde regjere ved deres Hjælp, uden at de forandrede deres Principper. Han forelagde dem derfor 2 Forslag: 1) Forandring i Udskrivningen og 2) Bifald af Rigsraadets Forslag.

Ørsted svarede herpaa: at hvad 1) angik, da havde Hs. Majestæt jo alt decideret heri for længere Tid siden, saa dette Punkt saaledes *var* afgjort. Med Hensyn til 2), da circulerede Rigsraadets Forslag blandt Ministrene og han haabede i næste Møde at kunne forelægge Hs. Majestæt Resultatet. Iøvrigt var han meget villig til at træde fra og han troede at hans Collegaer vare af samme Anskuelse.

Hertil svarede Kongen, at det havde han ventet og de kunde nu skriftlig tilkjendegive Ham deres Mening. Hs. Majestæt forlod derpaa Salen og Ministrene opsatte et pro memoria, hvori de udtalte deres Ønske om Afsked.

Dette blev tilstillet Hs. Majestæt, som derefter kom tilbage til Salen og tilkjendegav dem, at de vare afskedigede. »Men vi ere lige gode Venner derfor,« tilføiede Kongen.

Ministrene bleve til Taffel, men der skal have været en temmelig trykket Stemning. Kongen udbragte en Skaal for »Min høit elskede Gemalinde«, som ledsagedes af Touche fra Musikken.

Næste Morgen, den 4de December, naaede Efterretningen først til Kjøbenhavn. Grev *Sponneck* kom til Arveprindsen for at melde ham Gaarsdagens Begivenheder. Senere indfandt de øvrige Ministre sig, undtagen *Ørsted* og *Hansen*.

Tillisch og *Bluhme* vare meget afficerede. *Tillisch* havde yttret, at han troede *Bluhme* stod bagved, og *Bluhme* yttrede noget lignende om *Tillisch*. *Bluhme* mente at *Bardenfleth*, og ikke *Scheele*, skulde danne det nye Ministerium. Han forsikrede at han havde talt meget alvorligt og oprigtigt til Kongen, og at Hs. Majestæt havde givet ham Ret og været nær ved at bestemme sig om; men saa paa een Gang havde sagt: »Jeg *kan* ikke andet, jeg *maa* gjøre det.« — *Tillisch* havde fore-

slaaet Kongen nu at hæve Jagten; men hertil svarede Kongen: »Nei! Jeg vil vise mit Folk, at jeg er rolig ved hvad der foregaar.«

Jeg talte med *Criminil* paa Gaden, og da jeg indledede Samtalen med de traurige Efterretninger, svarede han: »Ja for Kongen ere de det; thi Hans Magt forringes mere og mere. For mig og mine Collegaer er det jo i Grunden behageligt at være afskedigede; thi vi have nu i Aar og Dag følt, at Kongen ikkun beholdt os, fordi Han ikke kunde faa andre, og det var en meget trykkende Følelse. Vi maa jo nu haabe at alt bliver godt og stiller sig til det bedre. Hvem der skal remplacere os veed jeg ikke, men jeg er overbeviist om at Kongen har dem, ellers havde Han ikke entlediget os. At vi Ministre skilles ad er jo for saa vidt ogsaa godt, da vi dog ikke passede sammen indbyrdes.«

Tillisch har yttret til Cabinetssecretairen *Clementsen*, at denne Handling kunde koste Kongen hans Throne. Ministrene yttrede alle, at ingen af dem mere kunde blive, de havde alle været paa Frederiksborg for sidste Gang.

Som Bevis paa Krigsministeren, General *Hansens* Egensind kan jeg anføre, at *Hansen* under Referatet før sidste Statsraad har forelagt Kongen en Sag til Underskrift om Jernbanen ved Rendsborg og derved forandret i de Bestemmelser, som i denne Sag vare vedtagne i forrige Statsraad. Kongen havde strax bemærket dette og sagt: »Det blev jo afgjort anderledes sidst,« hvortil *Hansen* svarede: »Ja men saadan maa det være, ellers maa jeg bede om min Afsked.« (Altsaa var der dog her mere end tilstrækkelig Anledning for Kongen til strax at bede ham reise).

Bluhme havde sagt Prindsen, at han, for at forhindre sin Efterfølger i at tage en anden Be-

stemmelse, strax havde meldt, at Kongen, for de tydske Hertugdømmers Vedkommende, tiltraadte Forbundets Beslutning af Tilslutning til Preussen og Østrig. (Man seer jo heraf, hvor egenmægtig de Herrer handle og at vi i enhver især af dem har en despotisk Regent).

Idag var *Ørsted* hos Prindsen og han gjentog, hvad de andre Ministre alt havde meddelt. Paa Prindsens Spørgsmaal: »hvorledes var da Kongens Humeur?« lød Svaret: »Hs. Majestæt var meget kort for Hovedet.« Arveprindsen forelæste *Ørsted* sit Brev til Kongen, i hvilket han havde raadet Kongen til ikke at gjøre nogen Forandring i sit Ministerium, samt Kongens Svar herpaa, i hvilket Hs. Majestæt udtalte, at Han ikke ønskede nogens Raad.

Prindsessen, der var tilstede, blev herover meget agiteret og udbrød: »Saaledes behandler Kongen Prindsen! Prindsen, der er Kongen mest hengiven af alle.«

Den 6te December. Imorges ankom General *Krogh* hertil fra Kiel. Han var hidkaldt pr. Telegraf og overført med Dampskibet »Holger Danske« til Korsør. Man vilde formaa ham til at blive Krigsminister. *Scheele* paastod, at han var villig dertil. Men *Krogh*, der strax gik til den endnu fungerende Krigsminister *Hansen*, sagde alt dér, at han ikke vilde overtage Posten. Han tog om Eftermiddagen til Frederiksborg og meldte Kongen, at han ikke kunde modtage Portefeuillen, men Hs. Majestæt vilde ikke acceptere hans Afslag og entledigede ham med, at han — *Krogh* — nærmere skulde conferere med *Scheele*, som var her i Staden. Grevinden kom herind den 6te og blev her i to Dage. Hun havde Sammenkomster med *Scheele* og flere.

Den 9de December. Endnu intet Ministerium.

Scheele faar Afslag af alle, til hvem han henvender sig. Han skal have været hos *Tillisch* i 3 Timer for at overtale ham, men forgjæves. *Bluhme* har nægtet sig hjemme for ham. Til andre Udsendinge skal *Bluhme* have sagt: »Jeg indtræder ikke paany i noget Ministerium, undtagen Grevinden og *Berling* blive fjærnede. *Scheele* beklager sig over de Intriger der sættes imod ham og imod Kongen. Han beskylder *Levetzow* for at have omstemt *Krogh*, og alle Kongens Omgivelser for at cabalisere imod Allerhøistsamme. Det sidste er, paa enkelte Undtagelser nær, *ikke ganske usandt.* At *Krogh* maa have udeladt sig til *Scheele* — førend Sidste kom hertil — om Muligheden af at overtage Krigsministeriet, er sandsynligt; thi ellers kunde ingen være faldet paa at foreslaa sligt. I hele Armeen gives næppe nogen mere uskikket end netop han til at være Krigsminister, det veed enhver Militair, som har tjent længere end fra igaar. General *Krogh* er en udmærket rask og modig Mand, der kan repræsentere og ved hele sin Personlighed indvirke paa sine Undergivne og paa den menige Mand. Han har et fortrinligt militairt Blik og veed at gribe og benytte det rette Øieblik; men han er ikke videnskabelig dannet og dertil meget magelig — ja selv nonchalant — i Tjenesten. Saaledes f. Ex. da han i *Christian den 8des* Tid commanderede 5te Bataillon og salig Generalmajor *Schau* den 1ste Brigade, hvorunder Bataillonen hørte, møder *Krogh* en Dag paa Volden General *Schau*. De kom begge ridende. *Krogh* hilser Generalen og siger: »Hvor kommer Du fra?« — *Schau*: »Fra 5te Bataillon, som jeg har inspiceret, efter den af mig givne Ordre.« — *Krogh*: »Ja saa! — Jeg haaber Du har fundet den i god Orden. — God Morgen!« — Men hvorfor taug *Schau*?

Uagtet General *Krogh* kom hertil den 6te, havde han endnu ikke den 8de gjort Arveprindsen Visit, ei engang ladet sig melde ved Generalcommandoen af sin Adjutant, og havde Hs. Kgl. Høihed just nævnte Dag givet mig Ordre til at sende Capitain *Baller* til Generalen for at sige ham, at Arveprindsen ønskede at se ham strax; men i samme Øieblik kom Capitain *Kaas* for at bringe Hs. Kgl. Høihed Generalens Undskyldning, at denne ikke var ganske vel og desuden vilde conferere med *Scheele*. Dette viser dog ogsaa Generalens Nonchalance baade i Tjeneste- og Etiquettesager.

Dagen efter mødte Arveprindsen tilfældig *Krogh* paa Gaden og tog ham hjem med sig. *Krogh* fortalte nu, at han havde givet gjentagen bestemt Afslag, »at han havde raadet Kongen til at abdicere, da Hs. Majestæt jo ikke kunde bryde Sit Ord og det dog var umuligt at regjere under de nuværende Forhold. Hs. Majestæt vilde jo faa det langt behageligere« o. s. v. Kongen skal hertil have svaret: »Ja Du kan have Ret; men jeg kan dog ikke gjøre det.«

Desværre har det jo alt længe været Tilfældet blandt Kongens Omgivelser, ikke alene at anvende Visens Ord: »Og skjælder nogen Din Konge ud — saa buk!« men endog selv at skjælde med ud. Man vil desværre for sildig indse, hvortil dette Uvæsen vil føre.

»Fædrelandet« af 7de fortalte, at *Krogh* ikke var kaldet hid for at være Krigsminister, men for at overtage Sjællands Generalcommando, da Arveprindsen vilde frasige sig denne, hvis General *Hansen* aftraadte som Minister. Hs. Kgl. Høihed sendte *Rømeling* til *Gjødvad* for at sige ham, at saadant var ganske usandt og at han maatte tilbagekalde denne Artikel. *Gjødvad* paastod at have Efterretningen fra sikker Kilde og at Prindsen selv

maatte have udtalt sig saaledes; *men det har Prindsen aldrig* gjort, det veed jeg. Mulig at Prindsen har været noget uforsigtig ubehersket i sine Udtalelser? Nok! det endte med, efter en Conference, hvori *Clementsen* blev inddraget, at »Fædrelandet« af 8de tilbagekaldte Rygtet.

Den 10de December. Baron *Dirckinck Holmfeld* fra Roskilde (Ministeren in spe) var idag hos Arveprindsen. Han giver gode Raad: »Hvis Kongen siger at Han vil abdicere, saa for alting, Deres Kgl. Høihed, tag ikke derimod; thi saa vender Han strax om. Nei! siig Ham imod, at Han ikke maa gjøre saadant, desto før gjør Han det.« Det var jo en smuk og god Lære, som heller ikke falder i den aabne og sanddru Arveprinds' Smag.

Den endnu fungerende Krigsminister *Hansen* var idag hos Arveprindsen. Han havde blandt andet ogsaa trukket godt løs paa *Bluhme*. En smuk Enighed i Ministeriet, det maa man lade.

De Kongelige Jagter endte igaar og de unge Prindser retournerede inat fra Frederiksborg. Kongens Humeur havde i de sidste Dage været godt. »Han brød sig ikke mere om at afskedige et Ministerium end om at trække en Handske af.« — Vilde ogsaa »sende alle Ministrene til Christiansø.«

Den 11te December kom *Scheele* til Arveprindsen og meldte, at Ministeriet nu var dannet og at dette imorgen Kl. 12 skulde møde hos Hs. Maj. Kongen paa Christiansborg. *Scheele* søgte iøvrigt at vadske sig saa ren som muligt, forsikrede at Grevinden stod udenfor alt, at han ikke havde talt med hende om Politik og Statsanliggender. Han havde hørt, at man beskyldte ham for at intrigere med hende; men den som sagde ham

det lige i Ansigtet, vilde han skyde en Kugle for Panden.

Den 13de December bekjendtgjør Departementstidende de forrige Ministres Afgang in pleno samt de nyes Udnævnelse.

Domainedirecteur, Dr. juris *Bang* til Premierminister og Indenrigsminister.

Geheimeraad *v. Scheele*, Landdrost i Pinneberg, til Minister for Holsten og Lauenborg.

Oberst *Lüttichau* Krigsminister.

Commandeur *Michelsen* Marineminister.

Oberstlieutenant *Andræ* Finantsminister.

Professor *Hall* Minister for Kirke- og Undervisningsvæsen.

Conferentsraad *Raasløff* Minister for Slesvig.

Etatsraad *Simony* Justitsminister.

Gesandt ved det svenske Hof Grev *Wulff Scheel-Plessen* Udenrigsminister.

Stadens »Vestend«, som Diplomatiet kalder det aristokratiske Kvarteer i Byen, samt de fleste af Hofferne ere meget misfornøiede med de nye Ministre og holde paa de afgaaede. Herfra kan dog undtages Arveprindsen, som kun ønskede en partiel Forandring og vedbliver at paastaa, at egentlig *Moltkes* og *Hansens* Stivsind var Skyld i det heles Opløsning.

Den 18de December var Dinér hos *Sternberg* i Anledning af den russiske Keisers Navnedag. Samtlige Prindser vare der, desuden Grev *Criminil*, General *Hansen*, *Bluhme*, *Bille* samt Geheimeraad *Scheele*. Sidste sad ved Siden af Prinds *Christian*, og da ingen, som det syntes, satte stor Pris paa at blive *Scheeles* Nabo, fik jeg Pladsen og kom saaledes til Høibords. *Scheele* talte ikke uden Malice. Saaledes da Fakkeltoget til Kongen passerede Kongens Nytorv og et Vinduesgardin blev slagen til Side, for at de nærmest dette sid-

dende kunde se Skinnet af Faklerne — hvorover de naturligviis moquerede dem — yttrede *Scheele*: »Ich habe in 1848 erlebt, dass mehrere von denen, die sich jetzt darüber moquiren, damals emsig herumliefen, wenn Züge durch die Strassen zogen.« Ogsaa fortalte han mig Historien om hvordan Fru *Lagerheim* (den svenske Ministers Frue) for at hævne sig paa Fru *Sternberg*, for 2 Aar siden i et Selskab havde udbrudt: »aujourd'hui j'ai vu la comtesse *Danner* — et comme elle resemble à madame de *Sternberg*, c'est étonnant.«

Min anden Nabo ved Bordet var Legationsraad *Skrike*, en interessant Mand. Han fortalte blandt andet, at *Bluhme* havde modtaget en Depeche fra Grev *Hartig*, hvori den østerrigske Regjering udtaler sin Bedrøvelse over, at *Bluhme* var gaaet af, og udtrykker dens Agtelse for *Bluhme* og hans store Dygtighed.

Arveprindsen udbragte Keiserens Skaal, men saa sagte, at man ikke kunde høre det og maatte slutte sig dertil af, at den russiske Nationalhymne blev spillet umiddelbart derpaa. *Sternberg* udbragte derefter *Frederik den 7des* Skaal, ligeledes saa sagte, at man kun ved vor Nationalhymne gjættede sig til, at Skaalen var for Kongen. *Skrike* yttrede sig i den Anledning: »Før spillede Musikken »Lieder ohne Worte« (et af Numrene paa Musikprogrammet), nu har de to sidste Numre været »Toaster ohne Worte, aber mit Lieder«.«

Vi fik 18 Serveringer og 20 Slags Vin. Et stort Vildsvinehoved var brillant smykket med Blomsterkrone og forgyldte Zirater.

Fakkeltoget, der bragtes Hs. Maj. Kongen, fik jeg altsaa ikke at se; men det gik meget ordentligt og roligt til og bestod af 1200 Fakler. En Sang af *H. P. Holst* for Kongen blev afsungen. Hs. Majestæt stod paa Balkonen og takkede.

Grevinden kom ikke til Syne, og det var paa Slottet befalet at intet qvindeligt Personale maatte lade sig se ved noget Vindue under Fakkeltoget. At Politichefen *Bræstrup* skulde have været hos Kongen og tilraadet, at Grevinden ei viste sig, er Usandhed.

Den 19de December var Taffel for Rigsdagen, som bivaanedes af Arveprindsen og Prinds *Christian*. Ministeriet havde idag forelagt sit Program, der var bleven meget godt optaget og modtaget.

Ved Taflet udbragte Folkethingets Præsident *Rotwitt* Kongens Skaal i en liberal Tale, hvori han yttrede sig om, hvorledes Hs. Majestæt i 1848 havde omgivet sig med et folkeligt Ministerium, hvorledes derefter Anfægtelsernes Tid var kommet, men nu igjen var hævet. Ogsaa omtalte han Grundlovens Givelse. Skaalen blev modtaget med stor Jubel. Kongen takkede og holdt en Tale, hvori Han bemærkede: at Han for 14 Dage siden havde afskediget sit Ministerium og at Han kun havde sit Folks Held og Lykke for Øie. Han endte med et Leve for Danmark fra Skagen til Elben! Denne Skaal blev ogsaa optagen med stor Jubel; dog bemærkede jeg, at to (mig ubekjendte) Rigsdagsmænd ved den sidste Strofe satte deres Glas fra dem og ikke drak med.

Geheimeraad *Scheele* var idag bleven benaadet med Elephantordenen. Da jeg gratulerede ham, sagde han: »Stormen bliver nu nok til en Orkan; men Orkanerne pleie kun at vare kort — kortere end Stormene.«

Bang var blevet Geheimeraad.

»Dies kleines Büchlein gehört der Gemahlinn Seiner Majestät.«

»Eine Volksstimme aus den Herzogthümern in Veranlassung der Reise des hohen Königspaares im October und November 1854.«

Denne Piece, som den forrige Minister for Slesvig, Grev *Moltke*, lod confiskere og Forfatteren (Kammerraad *Jonas*) tiltale for Majestætsforbrydelse, har vistnok forskaffet Greven baade Kongens og Grevindens Uvillie; thi Forfatteren er jo en Protegé af dem og Piecen fuld af Smiger for begge, især for hende. Til en Prøve efterfølgende.

»Denn zwei Dinge sind's, die das Volk fühlt, ahnt und erkennt — *das Rechte und das Gute*. Was ist so gut, was sichert das Recht so fest als *ein Königspaar*, das vom Volke angebetet wird. *Du* an *Deines Gemahls Seite* zeigst uns das Bild der Kraft, die sich mit der Milde eint — den Eichbaum an dem sich die Rose emporrankt, die Säule des Sieges um die sich die Blumen der Liebe und Hingebung schlingen.«

Denne Piece forelæste Arveprindsen idag sin Gemalinde og mig med den ham egne comiske Pathos, naar han ved Leiligheder vil ironisere. Men Prindsessen tog det ikke godt op og sagde: »Det glæder mig, at Du, der staar Thronen saa nær, kan være saa lystig og spille Comedie ved slig alvorlig Leilighed. Naar Du vidste, hvor Du smerter mig ved Din Ligegyldighed« — — da Prindsessen begyndte at tale sig varm, troede jeg det bedst at afbryde og skyndte mig derfor med at fremlægge mine Papirer til Underskrift.

Den 25de December, da min Kone spiste hos Arveprindsens med mig, overraskedes hun efter Bordet ved af Prindsessen at modtage en Gave, der gjorde hende meget glad, nemlig et Portrait af min Datter, malet af *Schytt*, ganske fortræffeligt og saa lignende, at det kun mangler Talen.

1855.

Den 1ste Januar Cour hos Kongen Kl. 11. Lieutenant *Castenskjold* blev forestillet for Grevinden, og Kongen sagde ham: »Jeg har udnævnt Dem til Adjutant hos Prinds *Christian* og tilladt at De forretter Kavalertjeneste i hans Hus.

Den 2den Januar besøgte Hs. Majestæt med Gemalinde Casino, hvor der blev spillet »Meer end Perler og Guld«. Ved sin Indtræden blev Kongen hilset af det talrige Publicum med stormende Hurraraab, der atter ledsagede Allerhøistsamme ved Hans Bortgang.

I Stadens »Vestend« fortaltes, at *Rimestad* havde i Arbeiderforeningen delt Billetter ud gratis til dem, som vilde raabe Hurra for Kongen. Han havde derved ogsaa opfordret til at raabe Hurra for Grevinden; men hertil havde man svaret »Nei«, idet man yttrede: »at for Kongen ville vi gjerne, med Glæde raabe, men ikke for hende.«

Oppositionsbladene fortælle derimod, at det fornemme Reactionsparti vilde have foranlediget en Demonstration af anden Art; men at det holdt sig dog i Skindet, som ellers var bleven mørbanket, uagtet det var spækket med preussiske Dalere eller russiske Rubler.

Den 5te Januar. Efter Jagten paa Amager var en meget munter, næsten for munter Jagtmiddag. Kongen lod bringe flere antikke Jagthorn, ogsaa en Lur, hvori Hs. Majestæt blæste de mest skurrende Toner og tillige opfordrede andre dertil. Et Horn, som brugtes ved Parforcejagterne, blev ogsaa bragt. I dette blæste derpaa Hs. Majestæt med ikke større Held. Hans Jæger (*Jørgensen*) derimod lokkede særdeles smukke Toner frem af dette Horn. Der blev holdt Jagtdeliberationer

og der faldt mange betydelige Mulkter, dels for at have skudt Høner (det kostede 2 Rbd. pr. Styk) og dels for ikke at have Jagtskjørtet paa ved Jagtskaalen o. s. v. Kongen selv betalte en stor Del Mulkter, især for at blæse under Deliberationerne og derved forstyrre disse.

Den 14de Januar var Statsraad paa Frederiksborg. Ministrene vare alt Dagen forud tagne derud for at referere om Aftenen og vare forblevne der om Natten. Ved Statsraadstaflet var Kongen meget oprømt. Efter at have drukket sin Gemalindes Skaal, drak Han Ministrenes, hvorved Han sagde til Arveprindsen: »*Ferdinand*, det er Din Skaal, for Du hører jo med til Ministrene.«

Geheimeraad *Scheele* stod op og takkede for Skaalen, idet han yttrede at Hs. Majestæt havde tilladt ham saadant, samt tilladt ham at tale paa Tydsk. Han holdt nu en lang og bred Tale i mange Afsnit, hvoraf hvert især begyndte med »in Hinweissung auf«. Det var om alt det gode Kongen havde gjort for Ministrene og for Landets Vel o. s. v. Den lange Tale endte saa med Kongens Skaal. — Vor Kaffe blev kold under denne Tale.

Kongen svarede nu, idet Han begyndte paa Tydsk, men afbrød sig selv og sagde: »Nei! Jeg vil takke for Skaalen i mit Modersmaal.« Hs. Majestæt udtalte sig omtrent saaledes: »Det er mig kjært at Ministrene paaskjønne den Naade og Velvillie, Jeg viser dem og som Jeg skal vedblive at vise dem saa længe de holde dem til det Program, Jeg har givet dem og som Vi have aftalt. Ved at holde Os dertil og saaledes forenede arbeide sammen, haaber Jeg ogsaa at Vi ville naa Maalet — Landets Vel.«

Slutningen af Maaneden gik hen uden videre mærkelige Begivenheder. Theaterstriden mellem *Heiberg* og *Høedt* vedvarede og sidste blev *beordret* af Cultusministeren til at spille Hamlets Rolle; men Stykket blev slet ikke opført.

I Palaiset her alarmeredes Prindsessen meget af nogle Ord, som General *Hansen* skal have ladet falde til Landgrevinden ved en Dinér dér, nemlig: »at Arveprindsen skulde tage sig i Vare for ikke at blive overlistet af de nye Ministre til at underskrive *noget vist*;« og da Landgrevinden derpaa havde svaret: »De skulde selv sige det til min Broder,« havde *Hansen* bemærket: »Jeg er ikke i Naade der.« Arveprindsessen, der som bekjendt tager sig alt hvad der berører Prindsens Personlighed overmaade nær, blev nu, som anført, stærkt alarmeret, og dette forøgedes med andre Yttringer af *Hansen*, om det urigtige i at Arveprindsen ikke var udtraadt af Statsraadet tilligemed de afgaaede Ministre. (*Hansen* skal virkelig have yttret sig saaledes, saa utroligt det end synes, da enhver fornuftig Mand dog maa kunne indsee, at Arveprindsens Forhold til og Stilling i Statsraadet er noget ganske andet end Ministrenes. Men saaledes kan Egoisme forblinde selv de klogeste).

Til Selskab og Concert hos Arveprindsen den 18de havde *Hansen* undskyldt sig, og nu var han dog gaaet til Landgrevens Dinér, og hvad der var meget mærkeligt, Generalen havde ikke engang gjort Nytaarsvisit i Palaiset. Arveprindsessen lod mig kalde for at conferere med mig: »thi den Engle-Prinds vil jo ikke selv gjøre noget i Sagen.«

Jeg kunde ikke give noget Raad, men fandt det ganske i sin Orden at Prindsen ikke søgte General *Hansen*. Prindsessen vilde saa skrive til *Dankwart*; men han kunde hverken komme idag eller imorgen, vidste Hun.

Jeg søgte at berolige Hende med, at der jo ikke nu skulde holdes noget Statsraad, altsaa var der heller ingen Overraskelse eller Overlistelse at risikere.

Der blev alligevel skrevet til *Dankwart*, som svarede baade skriftlig og mundtlig, og Enden blev at General *Hansen* gjorde sin Nytaarsvisit den 29de eller 30te Januar. Hvad Overlistelsen angik, da kunde eller skulde denne først finde Sted ved Fællesforfatningens Forelæggelse.

Hansen beklagede sig over, at Krigsminister *Lüttichau* var altfor eftergivende overfor Rigsdagen, hvortil Prindsen svarede: »Ja — De var det altfor lidt. Man kan jo dog tale med de Folk.«

I Statskalenderen for iaar er Grevinde *Danner* for første Gang opført som Lehnsgrevinde, med Patent af 1ste Januar 1855. Rang 2den Classe Nr. 2.

Søstrene Baronesse *Zeuthen* og Grevinde *Dannemand* vexle hver Onsdag med aabent Hus. Arveprindsens have lovet at bivaane disse. Den 7de begyndte disse hos Baronesse *Zeuthen* og der var alle Prindser og Prindsesser, med Undtagelse af Prindsesse *Anna* af Preussen, der nok hjemme fra Berlin har faaet Tilhold om ikke at gaa til Smaafolk. Man vil vide, at der i Breve til hende fra de høie preussiske Slægtninge skal have staaet: »Im welchen Keller bist Du zeit deines letzen Schreibens gewesen.«

Den 12te Februar var der stort Bal hos Landgreven, som var talrig besøgt og meget smukt. Mange superbe Toiletter. Især var Prindsesse *Louise* henrivende, saa henrivende, at Damerne fandt hende for »gammel« til at vise sig »à la Schäferinde«, som de kaldte det — nok! hun var yndig.

En Halvgal gjæster for Tiden Selskaberne, nemlig Baron *Arenfeldt* fra Stensballegaard. Han har levet i de sidste 20 Aar i Baden; nu som 60aarig Kavaler vil han tjene sit Fødeland. Han udmærker sig ved en grøn, gyldenstykkes Vest, hvide, skidne Bomuldshandsker o. s. v. Hos Landgrevens smagte han paa mange Fade med Mad, førend der blev serveret, og da man var nødt til at foreholde ham, at saadant ikke gik an, svarede han: »Jeg maa prøve om Maden ikke er forgiftet.«

Den 20de Februar holdtes det længe forventede Bal her i Palaiset. Paa Grund af Fru *Rømelings* Sygdom var det bleven opsat. Fru *Rømeling* kunde dog endnu ikke møde, hvorfor Frøken *Oxholm* forrettede hendes Tjeneste. Grev *G. Blücher* gjorde hende den Compliment: »Min naadige, De udfylder ganske Deres Plads iaften — ja, De udfylder den næsten for to. (Hun er som bekjendt meget svær). Kongen, der naturligviis var indbuden, undskyldte sig. Hs. Majestæt tilskrev Prindsen omtrent saaledes: »Min kjære Onkel. Modtag min hjerteligste Tak for Din Indbydelse til Dit Bal, som Jeg har modtaget; men som Jeg dog ikke kan gjøre Brug af; thi, hvis jeg ved 18 Graders Kulde og Nordost-Vind vilde kjøre til Bal, saa kunde det let hænde sig, at alle Baller og Fester bleve forstyrrede for Eder i et helt Aar. Det gjør mig ondt for de Fattige i denne Kulde, og jeg vilde ønske at den Varme, der bliver hos Dig ved Dit Bal, kunde meddele sig til dem, der staa udenfor Vinduerne og se til. Torsdag kommer jeg ind for at holde Statsraad, og da der er Ting af Vigtighed, vil det være mig kjært at se Dig der. Dog, hvis Du skal til en eller anden Fête, skal Du ikke genere Dig for at udeblive fra Statsraadet. Din tro hengivne Neveu Fr. R.«

Angaaende en opstaaet Uenighed imellem Fi-

nantsministeren *Andræ* og den nye Cabinetssecretair hos Kongen, *Liebenberg*, havde første, paa Arveprindsens Spørgsmaal derom, svaret: »Endnu er der Vaabenstilstand.« Aarsagen til Uenigheden skal være en af Cabinetssecretairen Finantsministeren tilstillet Skrivelse »efter allerhøieste Ordre«, som Ministeren har sendt tilbage og ikke vilde modtage. Den indeholdt Ordre til, at *Tillischs* Pension (som forhenværende Cabinetssecretair) skulde overtages af Finantserne istedet for af Civillisten. At Finantsministeren har Ret i at modsætte sig dette er utvivlsomt.

Liebenberg skal ogsaa have haft et Sammenstød med Generaladjutanten for Marinen *Irminger*, fordi han vilde blande sig i dennes Referat. *Liebenberg* skal være lidt forsigtig i den for ham nye Stilling, som ikke er let; han kan ellers let brænde sig.

Den 3die Marts udkom en Piece, betitlet: »Grevinde *Louise Danner*, fød *Rasmussen* — Danmarks Genius«.

Den er paa en Maade holdt i en sømmelig Tone, det vil sige, den indeholder ikke de sædvanlige smudsige, plumpe Angreb, som flere af den saakaldte *Danner*-Literatur før indeholdt, derimod er den paa en finere Maade lutter Gift og Galde, og skildrer Grevinden, ja selv Kongen meget ufordelagtig. Jeg haaber og ønsker, at dens Forfatter maa blive tiltalt og alvorlig straffet. Hvem han er vides endnu ikke; sikkert er det en, som leverer Artikler til »Kjøbenhavns-Posten«, det ligner dens Artikler. I flere Henseender er Forfatteren godt underrettet; men nogle Gange tager han dog feil. Han er en Forsvarer af det afgaaede Ministerium og af Aristocratiet.

Geheimeraaderne *Scheele* og *Bang* angribes stærkt, *Hall* og *Andræ* faa lidt Smæk. Kun i eet

Punkt stemmer jeg overens med ham; han kalder Grev *Carl Moltke* en altfor god Royalist! en Titel jeg kunde ønske tillagt mig selv. Mod Slutningen falder han i religieuse, filosophiske Betragtninger og gaar lige saa vidt, som de allermoderneste Theologer, idet han lader Djævelen spille med. Hele Nationen fordømmer han ogsaa, og den vil ikke faa det bedre, førend det rette religieuse Sindelag, den rette religieuse Aand igjen vaagner hos den.

Rygtet om Grevindens Ophøielse og Rangforhøielse til *1ste Classe Nr. 2* er ogsaa med; men her løber han med Limstangen. Dette hang saaledes sammen: Kongen skriver ofte Billetter til Grevinden. Midt i Februar havde Han sendt hende en saadan med Udskrift: »Deres Excellence Grevinde *Danner*«. Lakaien, som var Overbringer heraf, havde hørt at hun stod i Statskalenderen i *2den Classe Nr. 2*, men Excellencetitelen gjorde nu, at han troede hun maatte være i 1ste Classe Nr. 2 og at Statskalenderen havde en Trykfeil. Rygtet var saa udbredt, at endogsaa en af Hs. Majestæts Adjutanter, Capitain *Schmidt*, vilde op for at gratulere hende og først underveis erfarede den rette Sammenhæng.

I den omskrevne Piece roses *Liebenberg*, og Forfatteren lægger endog hele Nationens Skjæbne i hans Haand. At Bogen gjør en vis Lykke i »Vestend« er forstaaeligt. Arveprindsen er dog her, som altid, den moderateste.

Den 10de Marts. Keiser *Nicolaus* af Ruslands Død har overalt vakt fortjent Deltagelse. Mange ville ikke tro at han er død en naturlig Død, skjøndt Aviserne dog nu oplyse om den smukke og fattede Maade paa hvilken han har taget Afsked med sine Omgivelser. Jeg mødte idag Prinds *Christian* paa Gaden. Han standsede mig for at

fortælle mig, at han har modtaget Hs. Majestæts Ordre til at reise til Rusland for at repræsentere Kongen.

Det hedder sig her, at *Sternberg* meget skal have ønsket Prinds *Christians* Sendelse, og at han har udtalt, at han havde tilladt sig en lille Intrige af Hensyn til Keiserinden, hvem det vilde være kjærest at se en Afsending, der kunde færdes i Familien som Medlem af denne. Dette er jo overmaade rimeligt.

Den 13de April kom Baron *Blixen* med sin høie Gemalinde Prindsesse *Augusta* her til Staden. De stege af hos Landgrevens, Prindsessens Forældre, og Baronen skrev til Fru *Rømeling* og udbad sig Audients for sig og sin Kone hos Arveprindseparret.

Arveprindsens lo af denne Forsigtighed, som jeg finder overmaade taktfuld af Baronen, og kjørte næste Morgen først til dem. Derefter vare Baronen og Prindsesse *Augusta* i Landgrevens Eqvipage her, og om Aftenen vare de og det Landgrevelige Hus en famille hos Arveprindsens. Prindsesse *Augusta* er i interessante Omstændigheder og venter sin Nedkomst i Juni. Arveprindsens ere meget kjærlige imod hende og Gemal; men Arveprindsessen slog dog idag lidt paa Mesalliance. Hun kom derved til at tale om sin Protegé, Augustenborg-Forræderen, hvis Giftermaal[1]) skal være Skyld i al Ulykken. »Hvor tidt og ofte har han ikke sagt til mig (Prindsesse *Caroline*) »»Hvad gav jeg ikke for at *Louise Sophie* var Prindsesse««. — »Hans Moder, den salig Tante, er ogsaa Skyld i meget. Hun havde den fixe Idee at glæde sig over at være Struensees Datter, hun troede at Elskovs-Børn vare langt

[1]) Formælet 1820 med Louise Sophie Komtesse af Danneskjold-Samsø. U. A.

Prinsesse Augusta af Hessen
(Dronning Louises Søster)

Baron Blixen-Finecke

mere begavede end ægte Børn. Hun blev meget opbragt paa sin Hofdame, Frøken *Pechlin*, fordi denne en Dag havde sagt, at man havde de sikreste Beviser for at Prindsessen var *Christian den 7des* Datter.«

Efter denne Tale af Prindsessen fik jeg et mere ærligt end hensynsfuldt Hib. »De skulde ellers ikke tale om Mesalliance« (jeg havde ikke sagt et Ord), »thi Deres Kone kan ogsaa tale med derom.« Jeg svarede Hds. Kgl. Høihed, som jeg ved tidligere Anledninger havde svaret hende, at min Kone og jeg vare overmaade lykkelige, at hendes afdøde Moder i de senere Aar delte denne Lykke med os og at den øvrige ritterschaftlige Familie i Holsten viste mig megen Høflighed. *Plessen*, *Blomes* og andre kaldte mig endog (hvilken Ære) »Hrr. Vetter«; men jeg incomoderede dem ikke, jeg fandt mig bedst ved at leve dem foruden og var ikke nogen Elsker hverken af Holstenere eller Slesvigholstenere; at de vare saa forekommende at søge mit Hus naar de kom her til Staden, var ikke foranlediget af mig.

Den 23de April. Baron *Dirckinck* har vedkjendt sig Forfatterskabet til Brochuren »Grevinde *Danner* — Danmarks Genius«.

Den 20de Mai. Geheimeraad *Scheele*, der, om just ikke i Naade, dog er gjerne seet af Herskaberne, var idag over en Time her i Palaiset. Prindsessen var hele Tiden nærværende i Prindsens Audientsværelse. Talen dreiede sig mest om Grevinden. *Scheele* yttrede gjentagende, at han naturligviis ønskede at Giftermaalet *ikke* havde fundet Sted, men nu, da hun en Gang var Kongens Kone, saa fordrede Kongen, og det maatte enhver Mand fordre, at man ikke fornærmede Hans Kone, hun være, hvem hun vilde. Derfor var Kongen saa forbittret imod alle, om hvem Han troede, de vilde fornærme hende, og blev

stedse mere bitter og irritabel i denne Anledning. Arveprindsen og Prindsessen forsikrede begge, at de ingen Del havde i de Fornærmelser eller Skrifter, der vare komne ud imod hende. Prindsen yttrede endog: »Jeg raadede *Dirckinck* derfra og sagde ham det er dumt, lad saadant være — det har jeg sagt ham her i denne Stue.« *Scheele* svarede, at Kongen vidste Prindsen ikke havde Del deri. Han fortalte tillige, at *Dirckinck* lod tvende Piecer trykke, den ene i Lund, den anden i Malmø, som vare endnu værre og langt gemenere end den første. Correspondancen angaaende Trykningen og Correcturen blev besørget ved *P. Hjort;* men da denne havde skrevet til Bogtrykkerne, at de ikke mere maatte sende det under hans Adresse, fordi saadant vakte Opsigt her, vare Bogtrykkerne blevne opmærksomme og frygtsomme og havde standset Trykningen.

Scheele sagde endvidere: »Eet maa absolut ske; jeg har alt tilraadet det for Aar og Dag siden, nemlig at Kongen lader sætte i Statskalenderen »morganatisk formælet med Grevinde *Danner*«. Derved hører al den Snak op om at gjøre hende til Dronning, noget Kongen *nu* kan gjøre, hvad Øieblik Han vil; men naar det morganatiske Ægteskab først er anerkjendt, lader sligt sig ikke mere gjøre.«

Arveprindsen og Prindsessen vilde ikke at saadant maatte ske: »Det gjøres jo ikke nødvendigt,« sagde Prindsen, og nu anførte han det Revers, som baade han og Prinds *Christian* havde givet: at sikre Grevinden alt, hvad Kongen havde skjænket hende i Tilfælde af Hs. Majestæts dødelige Afgang, hvis Grevinden blev i den Stilling hun nu var i. *Scheele* svarede herpaa: »Som Kongens Kone vil Domstolene tilkjende hende hvad Kongen har givet hende. Det *maa* og *skal* be-

kjendtgjøres, at Kongen er morganatisk gift med hende, derpaa arbeider jeg og holder ikke op før det er lykkedes. Skulde Kongen vilde gjøre hende til Dronning, vil jeg — og er jeg vis paa — alle Ministrene strax forlange Afsked. Men gjøre hende til Dronning nu, det kan Han.«

Scheele fortsatte: »Da den russiske Generaladjutant, Admiral Grev *Heiden*, nyelig var hos Kongen i Anledning af Keiserens Død, var der stor Diplomatdinér. Den eneste Sal, man kunde spise i, formedelst Kulden, var jo Waldemarsalen, som hører til Grevindens Leilighed. Jeg fik da Brev fra hende, det første jeg har faaet, hvori hun udtalte, om hun ikke kunde komme med til Taffel, for det var dog haardt at jage Kongens Kone ud af sine egne Værelser for at lade andre spise der. Jeg svarede strax, at der maatte bides i det sure Æble. Hun reiste bort den Dag, tog herind i daarligt Veir og Sne og kom først tilbage om Natten. Men Kongen var i et meget daarligt Humeur.«

Prindsessen gjorde nu den Bemærkning, at hvis Kongen bekjendtgjorte at være morganatisk gift med Grevinden, vilde det jo blive med hende som med Fyrstinde *Liegnitz*.

»Ja det kan og maa det,« svarede *Scheele*.

»Men saa gaa Damerne deres Vei, eller komme slet ikke.«

»Det maa Damerne selv om, om de ville krænke Kongen saa dybt.«

Arveprindsen har nyelig ansøgt Kongen om Udsættelse med Hensyn til Afbetalingen af et Laan til Finantserne. Som Svar herpaa fik Prindsen et mærkeligt Brev fra *Liebenberg*, hvori denne efter allerhøieste Befaling meddelte, »at Prindsens

allerunderdanigste Begjæring ikke kunde tilstaas, da der i Tilfælde af *Supplicantens* dødelige Afgang ingen Sikkerhed var for Tilbagebetalingen.«

Herover blev Prindsen meget opbragt, andre endnu mere. *Rømeling*, som havde foranlediget Andragendet og som havde faaet Finantsminister *Andræ* gunstig stemt derfor, ilede nu til denne og beklagede sig over *Liebenberg*.

Andræ blev ogsaa irriteret og raadede *Rømeling* til at tale med *Scheele*, der ogsaa, ligesom *Andræ*, har et Horn i Siden paa *Liebenberg*. Men *Scheele* skal nu reise.

Arveprindsen skrev nu den 21de Mai et Brev til Kongen, hvori han beklagede sig over de Udtryk, der var brugt af *Liebenberg*. Prindsessen, som forstaar tilfulde at skrive for sig, havde givet Concepten til Brevet.

Herpaa fulgte et Brev til Arveprindsen fra *Liebenberg*, hvori denne beklager sig over at være unaadig anseet af Høistsamme, da han dog kun har handlet efter Hs. Majestæts Befaling i at skrive saaledes, som han havde skrevet, og haabede derfor at Hs. Kgl. Høiheds naadige Retfærdighed vilde tilgive ham.

Paa denne Skrivelse svarede Arveprindsen, at han stod i den Formening, at *Liebenberg* havde conciperet Brevet, saaledes som i Almindelighed var Tilfældet at Kongens Cabinetssecretair gjorde. Da dette nu altsaa ikke var Tilfældet, saa mente han dog, at *Liebenberg* burde have henledet Hs. Majestæts Opmærksomhed paa, at Udtrykket »Supplicant« ikke var passende anvendt paa Kongens Onkel.

Hs. Majestæt Kongen var i Pintsedagene her i Byen. Arveprindsen var da hos Allerhøistsamme for at gjentage sin Besværing, saavel over Afslaget paa Laanet, som over *Liebenbergs* Skrivelse.

Arveprindsen har derved blandt andet sagt til Hs. Majestæt: »Naar Du siger Du holder af mig, hvorfor vil Du saa nægte mig Henstand med Laanet, naar Finantsministeren vil yde saadan. Jeg veed Du tror, at jeg og Familien har Del i *Dirckincks* Bog; men jeg giver Dig mit Æresord paa, at jeg ingen Del har deri, tværtimod har fraraadet *Dirckinck* at udgive den og har sagt ham »»det nytter intet, De gjør kun Skade derved.«« Han svarede mig: »»Det er for at aabne Kongens Øine.««

Kongen svarede hertil: »Jamen Du har indbudt ham til Dit Bal.« Prindsen: »Fordi han samme Dag var hos mig og jeg raadede ham fra at udgive Bogen.« Kongen: »Du beklager Dig over at være kaldet Supplicant, men Du er det jo.« Prindsen; »Ja jeg beder jo rigtignok om Henstand; men er dog ikke nogen Tigger.« Kongen: »Jeg tilstod Dig ikke Henstand, fordi jeg troede ikke at kunne gjøre saadant; men Du kan jo atter henvende Dig til Finantsministeren, saa faa vi at se.« Paa dette halve Løfte havde Prindsen svaret: »Nei det kan ikke nytte, Du maa svare bestemt »Ja« eller »Nei«.« Herover blev Kongen vred, sagde kort »Adieu« og gik sin Vei.

Den 1ste Juni modtog Prindsen Brev fra Kongen. Det begyndte med »Gode Onkel« og lød omtrent:

»Du fandt mig alvorlig ved vor sidste Samtale, det var fordi jeg troede Du havde Del i Bogen, som Du jo nu har sagt mig at Du ikke har, og fordi Du har seet *Dirckinck* hos Dig. Desuden veed jeg, at der hos en af Dine Kavalerer kommer flere, der tale ilde om Kongen og Hans Hus og som dér finde velvillige Øren for deres uforskammede Tale. Jeg tilstod Dig sidst ikke Henstand, men Du kan nu atter henvende Dig til Finants-

ministeren, og naar han da indstiller det, saa skal det ske. Men jeg vil, at Du ikke mere seer *Dirckinck* i Dit Hus, og hvis han kommer, at Du lader ham vise alvorlig bort og betyder ham, at han ikke understaar sig at komme tiere indenfor Din Port.« — Brevet var underskrevet »Din naadige Konge, tro Ven og hengivne Neveu *Frederik R.*«

At dette Brev maatte alarmere i Palaiset er naturligt, Prindsessen især. Hun følte jo nok, at med »een« af Dine Kavalerer kunde ikkun *Rømeling* være ment, og vilde, at han skulde gaa til Kongen for at retfærdiggjøre sig. Det vilde han naturligviis ikke, og kunde jo heller ikke gjøre det. Da jeg af Prindsessen blev spurgt, om jeg ikke syntes det var rigtigt, svarede jeg, at jeg ikke fandt dette. Prindsessen sagde derpaa: »Men Kongen kunde jo maaske ogsaa have ment Dem.« Jeg tillod mig at svare: »Det har Hs. Majestæt nok ikke gjort.«

Den 5te Juni, Grundlovsdagen, var et stort Optog til Christiansborg, hvor der blev holdt Taler og afsunget Sange for Kongen, som kom ud og takkede. Herfra gik Toget til Tivoli. Kongen overraskede der med Sit og Gemalindes Besøg om Aftenen og blev modtaget med uhyre Jubel.

I den Anledning har Kjøbenhavns-Posten af 7de Juni den Nederdrægtighed at møde med følgende Artikel:

»Det danske Folk har — hvis det kan ansees tilstrækkelig passende repræsenteret ved Tivolis Publicum den 5te ds. — da endelig givet sin moralske Falliterklæring. At det, der skete den Aften, kunde ske, at det skete og blev taalt, viser desværre altfor tydeligt, hvor dybt det danske Folk er sunket. Alene det at Vedkom-

mende vovede at gjøre, hvad der blev gjort, er ogsaa et sørgeligt Tegn paa deres Anskuelser om Folket; thi de have gjort noget, hvortil man vist ikke skal kunne opvise Magen hverken i Danmarks eller noget andet Lands Historie.«

K. G.

Ja tilvisse er det sørgeligt, at Hr. »*K. G.*« tør byde saadan Artikel og at han endnu ikke er pryglet fordærvet derfor.

Partierne arbeide til Danmarks Ruin og denne er ikke langt borte. Kongen søles i Skarnet! »Fædrelandet« vil en skandinavisk Forening, og skjøndt det ikke directe udtales, at Arveprindsen og Prinds *Christian* af Danmark skulle cedere, saa læses dog dette mellem Linierne.

Arveprindsessen vilde, at Prindsen strax skulde tage til Kongen for at vise Ham Artiklen og forlange Anklage imod Bladet; men Prindsen lod dog først *Simony* kalde, og denne havde sagt dem, at der var lige saa lidt at gjøre imod »Fædrelandets« Artikel, som imod saa mange lignende ditto. De glemme, eller rettere sagt de kjende ikke Grundloven og Presseloven. Men dette skammelige Misbrug af Pressen rummer den store Fare, at Konge og Regjering kunne blive trætte af disse evige Smædeskrivelser og sætte en Ende paa Uvæsenet ved at foretage Indskrænkning i Pressefriheden. Derfor er Smudsblades og Pamfleters Færd saa skammelig og saa farlig.

Den 12te Juni var Statsraad paa Frederiksborg, som endte Kl. 3½. Den russiske Minister var tilsagt til Audients til dette Klokkeslet. Strax efter at *Sternbergs* Audients var sluttet og man skulde til Taffels, kom Kongen ind med Grevinden. *Levetzow* præsenterede *Sternberg* for hende. Hun talte Fransk med Ministeren. Der blev spist i

Conseilsalen over Porten. Kongen førte Frøken *Dreier*, Arveprindsen førte Grevinden, som var meget smilende. *Sternberg* sad paa Arveprindsens anden Side og havde Geheimeraad *Bang* til venstre for sig. Man læste tydelig Kampen og Ærgrelsen paa *Sternbergs* Ansigt, og af de første Retter spiste han kun lidt. Kongen udbragte »Min Gemalindes Skaal«. *Sternberg* førte Glasset til Munden, men drak ikke. Noget efter drak Arveprindsen et Glas med ham. Jeg tror Kongen bemærkede dette; thi strax efter drak Hs. Majestæt selv med *Sternberg*. Grevindens Livtjener saae jeg idag for første Gang i nyt mørkeblaat Livré, besat med Sølv paa samme Maade som de Kongelige røde Livréer, dertil hvid Vest og Underklæder, Strømper og Sko.

I Statsraadet blev Fællesforfatningen vedtagen, og Ministrene mene at den vil gaa igjennem ved Rigsdagen. Arveprindsen, der er af modsat Mening, væddede med *Hall* om en Specie, at den ikke gik igjennem.

Høistsamme havde ikke læst Udkastet til Fællesforfatningen, og paastod, at dette ikke var sendt ham, i det mindste troede han ikke at det var sendt ham. *Liebe* var utilfreds med at Sagen blev foretagen uagtet Prindsens Erklæring: ikke at kjende den; men *Bang* forsikrede at den var sendt til Prindsen.

Da vi kom hjem og søgte Udkastet, fandtes det blandt andre Papirer paa en Stol i en af Krogene.

Den 18de Juni. Hs. Majestæt havde i Formiddags det Uheld at blive kastet af Hesten, da Han var paa Vei fra Skodsborg til Christiansborg. Tæt paa denne Side af Constantia angreb en Hund (Buldog) Hesten og bed den i Benet. For at befri sig slog Hesten saa voldsomt ud, at den kastede

Hunden flere Skridt bagud, og ved samme Leilighed Kongen forud. Hs. Majestæt laa først bedøvet, med Tøilerne i Haanden, men kom snart til sig Selv, steg atter til Hest og red til »Lille Tuborg«, hvor Professor *Holst* boer lige overfor. Her steg Kongen af, lod Læge hente og Vogn fra Kjøbenhavn. Grevinden, som allerede var paa Christiansborg, kom strax og kjørte Kongen tilbage til Skodsborg. Faldet var forsaavidt gaaet heldig, som intet var brækket; men Skulderen — den venstre — havde faaet et stærkt Stød. Den venstre Side havde ligeledes faaet et slemt Tryk af Dolken, der var bøiet ganske krum.

Dagen efter besøgte Arveprindsen Kongen og fandt Ham liggende i Sit Telt. Grevinden badede Skulderen, Kongen talte svagt og havde mange Smerter.

Den 28de Juni. Da mit Herskab var lige ved at kjøre til Sorgenfri, traf jeg i Forgemakket Baron *Dirckinck Holmfeldt*, der ønskede Audients for at sige Farvel, da han skulde foretage en Reise. Jeg betydede ham, at Arveprindsen stod i Begreb med at stige i Vognen og altsaa nu ikke kunde se Baronen. Derefter spurgte han mig, om det ikke gik an, at han blev staaende i Forgemakket indtil Arveprindsen gik igjennem, hvortil jeg ogsaa svarede benægtende. Han bad mig da bringe hans underdanigste Anbefaling og gik bort. Dagen efter mødte Arveprindsen ham paa Gaden tæt ved Palaiset. Han hilsede og bad om at turde følge med ind; men Prindsen med sædvanlig Aabenhjertighed svarede: »Nei, Kongen har forbudt mig at se Dem, fordi De bagvadsker Ham og Grevinden. Lykkelig Reise!« Baronens gjentagne Bøn hjalp ikke; som vel var.

Den 10de Juli. Arveprindsen tog til Skodsborg for at besøge Kongen. Den Beskrivelse Hs. Kgl.

Høihed gav af Hs. Majestæts Tilstand er virkelig beklagelig. Arveprindsen traf Kongen fiskende i en i Haven gravet lille Dam, hvori der er sat Aborrer, Skaller og Karudser m. m. For Kongen er indrettet et lille Telt med Baldaquin — til een Person. Her sidder Kongen fra 7—8 Morgen til 4—5 Eftermiddag og angler. Nogle smaa Bukke ere opstillede og paa disse hvile Kongens Medestænger.

Hs. Majestæt føler sig for mat og nervøs til at læse, skrive eller foretage sig noget. Hos Kongen staar en Jæger for at sætte Orm paa Krogen, rette Snørens Dybde, stoppe Piber o. s. v., og vis a vis Hs. Majestæt er den jourhavende Adjutant eller Kammerherre *Berregaard* placeret under en anden Baldaquin, ligeledes anglende.

Kongen klagede over, at Han ikke kunde staa eller gaa for Smerter i den venstre Side. Han maatte holde Sig ganske skæv, naar Han reiste Sig. Et Par Ribbeen skal være brækkede. Om Statsraad eller Referater er ikke Tale. Arveprindsen foreslog Kongen saadant, men omsonst.

Den 11te Juli lod Arveprindsen Geheimeraad *Scheele* kalde, for ogsaa at faa ham til at indvirke paa Hs. Majestæt, saaledes at Allerhøistsamme dog fik noget der kunde adsprede Tankerne; thi den anførte eneste Beskjæftigelse kunde og maatte jo kun frembringe forøget Sløvhed. *Scheele* svarede undvigende, fortalte derhos, at han nyeligen havde været halvtredie Time hos Hs. Majestæt og ved Tale havde søgt at adsprede Ham og henlede Hans Tanker paa andre Gjenstande, men forgjæves. Hs. Majestæt havde i Tankegangen været fraværende; thi da *Scheele* havde nævnet Geheimeraad *Bang* og hans Reise til Badet, havde dette været ligesom aldeles fremmed for Kongen.

Scheele fik ondt under sin Audients hos Prindsen, og denne hentede selv Vand til ham, hvorefter det gik over. »Jeg var virkelig bange for at han skulde dø for mig,« yttrede Prindsen bagefter.

En mærkelig Comedie spilles i denne Tid af det slesvigske Ministerium med Oprøreren *v. Leesen* fra Fehmern, som i 1848 tog Capitain *Dirckinck-Holmfeldt* til Fange, hvorved en Matros blev dræbt. Denne *v. Leesen* flygtede naturligviis da Fehmern i 1850 blev besat af vore Tropper, og har nu opholdt sig i Udlandet og foretaget Reiser i Europa og udenfor samme. I Foraaret blev han af Appellationsretten i Flensborg dømt til Livsfange paa Fæstningen af 2den Grad, og blev Citadellet Frederikshavn bestemt til hans Opholdssted.

I Juni Maaned fik Commandantskabet dersteds Ordre gjennem Generalcommandoen til at modtage ham. Jeg troede ikke han vilde give Møde; thi han var stedse i Udlandet. Den 28de Juni paa Sorgenfri spurgte jeg Ministeren *Simoni*, hvad alt dette skulde betyde og fik til Svar: »Hvis han ikke kommer bliver hans Formue confiskeret, og efter nogen Tid bliver han vel benaadet.«

Den 7de Juli blev en Herre med Guldbriller meldt hos Oberst *Lunding*, og hiin præsenterede sig som Hr. *v. Leesen*, der løs og ledig kommer lige fra Dampskibet, hverken fulgt af Politi eller nogensomhelst fra det slesvigske Ministerium. Ved at fremvise sine Papirer documenterede han sig som den rette. Commandanten sender nu Bud efter Capitain-Vagtmesteren og imedens vil Hr. *v. Leesen* være conversabel og elskværdig. Til Lykke traf han her paa den urette til at byde sligt; thi *Lunding* bad ham erindre, i hvilken Stil-

ling han (*Leesen*) befandt sig her. »Deres Plads er ved Døren — værs'god,« tilføiede *Lunding*.

Nogle Dage efter blev *v. Leesen* indlagt paa Almindeligt Hospital, hvor Statsfanger indlægges. Commandantskabet lod sig give Quittering for ham af Politiet; men den 16de Juli meldte *Leesen* sig atter løs og ledig paa Frederiks Hospital og er nu indlagt dér. Saaledes leger man Statsfange i Kjøbenhavn i 1855. »Dat sind de fromme Dänemarker!«

Den 2den August var Statsraad paa Eremitagen og derefter Taffel paa Skodsborg. Kongen kjørte selv i en lille Vogn, kun ledsaget af Adjutant du jour Capitain *Schmidt*. Hs. Majestæt er nu, saa at sige, ganske restitueret efter sit Fald fra Hesten. Paa Skodsborg, hvor Ministrene ogsaa vare, samt General *Oxholm* fra London, blev spist i Østersgrotten. Veiret var smukt. Før Taflet samledes Selskabet i Havestuen, og varede det en Tid inden Hs. Majestæt kom. Grevinden, som var tilstede iblandt de ventende, satte sig ned i en Sopha, sigende til Arveprindsen: »Vil Deres Kgl. Høihed ikke sidde? dette varer for længe til at staa;« men Prindsen takkede blot og fjærnede sig længere ind i Stuen.

Ved Taflet kom Talen paa Theatret; Arveprindsen klagede over at denne Fornøielse nu var berøvet ham, »thi i den nye Loge kan jeg ikke høre et Ord. Men jeg kan jo ogsaa undvære dette, jeg har i de senere Aar maattet vende mig til at undvære saa meget.«

Efter Bordet førte Kongen hele Selskabet paa en lang Promenade, Bakke op og Bakke ned, lige til Strandbredden. Der blev flere Gange hvilet. Paa en Skrænt staar en enlig Træstol (Naturstol). »Det er Ministerstolen,« sagde Kongen. *Scheele*, som gik nærmest, vilde være aimable og var i

Begreb med at tage Sæde paa den; men han betænkte sig, om fordi, som han sagde, »den er alt besat« — en Frø hoppede just op paa den, eller om af andre Grunde?

Den 7de September. Arveprindsen har i disse Dage pludselig faaet den Idee — ledet af andres Indflydelse — ikke at ville underskrive Fællesforfatningen. Han har endog yttret det for Kongen, som svarede: »Saa kan Du ikke blive længere i Statsraadet, men lad os nu ikke tale mere derom, jeg har Ærgrelser nok i denne Tid.«

Den 22de September. Der er tilstillet Arveprindsen et Kongeligt Rescript angaaende Theatret, og dette vakte ikke alene stor Sensation, men tillige megen Misnøie og Uvillie hos det hele Kongehus. Rescriptet bestemmer: Den nye »Kongelige Loge« — midt for Scenen — er for Enkedronningen, Prindser og Prindsesser, Overhofmesterinden og Dronningens Damer, Overkammerherren, Udenrigsministeren, Geheimeraad *Scheele*, Overhofmarschallen, Overskjænken, Reisemarschallen Kammerherre *Berling* og Ceremonimesteren.

»Damelogen« er for Arveprindsessens og de andre Prindsessers Damer, »Selskabsdamen« hos Vor høitelskede Gemalinde, Dronningens Hofchef og Kavalerer, Arveprindsens ældste Adjutant, Oberst *v. Müller*, samt Prindsernes Kavalerer.

»Kavalerlogen« er for Generaladjutanten, andre Adjutanter, Cabinetssecretairen, Livlægen, Kammerherrer, Staldmester, to Ridejunkere og vagthavende ældste Garderofficer af hver Garde.

Først var dette blevet skrevet til Enkedronningen, som strax blev meget alarmeret og bad Arveprindsen om at formaa Kongen til at forandre denne Bestemmelse. Søndag Aften ledsagede jeg Arveprindsen til Sorgenfri. Prindsesse *Louise* bad dér ogsaa Arveprindsen om at henvende sig

til Kongen om Tilbagekaldelse af Rescriptet eller Forandring deri. Hs. Kgl. Høihed skrev da til Hs. Majestæt og bad om en Forandring, støttende sig paa, at den Kgl. Familie hidtil havde været vant til at være ene i Logen, men hvis der skulde endelig være Plads til andre, om det da maatte blive ikkun for Hofdamerne istedet for de dertil bestemte Kavalerer. Dette Brev modtog Kongen om Morgenen den 24de ved Sin Ankomst til Staden. Kl. 1 kom allerede Hs. Majestæts Svar, der omtrent lød saaledes:

»Med megen Misfornøielse har jeg modtaget Dit Brev. Naar Du og Din Kone ikke ere tilfredse med de Pladser, Jeg har tildelt Eder i Theatret, kunne I blive derfra, undtagen til Min Geburtsdag eller ved Solenniteter, naar Jeg lader Eder tilsige. Hils *Line*! — Din hengivne Ven *Fr. R.*«

Arveprindsen bed sin Ærgrelse i sig; men Prindsessen formaaede ikke at skjule sin Harme.

Jeg har glemt at anføre, at der i Theaterrescriptet staar: »Vi forvente at Prindserne ikkun lade dem se i Uniform, og byde at alle andre møde i Uniform.«

Oberst *Marcher* gav en Dinér for sine Officerer og flere den 18de September. Hertil var indbuden Prinds *Christian*, Baron *Blixen* og min Ringhed. Arveprindsen var gjerne kommet med, hvis *Marcher* havde indbudt ham. Dette yttrede Prinds *Christian* for *Marcher*, og da denne udbragte Arveprindsens Skaal, henvendte han sig til mig med Anmodning om at sige Prindsen, hvor kjær, men tillige hvor bedrøvelig denne Efterretning var ham. Han havde ikke vovet at invitere Arveprindsen, men da han nu havde Tilladelse, skulde saadant snart ske. Efter Bordet gjentog han dette. Jeg bad ham vente til ad Aare, men omsonst.

Gildet, som holdtes i Hotel Phønix, var meget muntert og smukt. *Gustav Blücher* udbragte en Skaal for den danske Soldat, det eneste Danmark havde Ære af siden 48! *Blixen* blev opfordret til at udbringe en Skaal, han var jo med i Krigen som meget virksom i det smukke og loyale Corps Herregaardsskytterne. Han sagde: »Jeg hører nu til Sørensen; men jeg vil dog ikke udbringe Hr. Sørensens Skaal, men Hr. *Hansens*. Enhver veed nok, hvilken *Hansen* jeg mener.« Nu blev jeg opfordret til at tale og udbragte en Skaal, som jeg indledede med: »Et æret Medlem har udbragt en Skaal for den forrige Krigsminister, en Mand som mange agte og ære. Jeg tillader mig at udbringe en Skaal for den nuværende Krigsminister — en Mand, som alle agte og ære.« Skaalen optoges med Bravo. Ingen af de tvende omhandlede Ministre bivaanede Festen.

Husarernes og Garden til Hests Officerer bleve enige om at gjøre et Gilde og dertil indbyde Arveprindsen. Dette var allerede fast bestemt; men den 24de om Morgenen kom Kammerherre, Major *Brockdorff* til mig for at sige mig, at Kongen — ved General *Schøller* — havde ladet Garderofficererne vide, at de ikke maatte deltage i et Gilde for Arveprindsen, altsaa que faire? Jeg raadede Majoren til strax at tale med *Marcher*, for at udsætte den projecterede Fête til Kongens Vrede imod Arveprindsen havde lagt sig, og til at tie stille om Aarsagen til Udsættelsen.

Den 27de September. Imorges fortalte Arveprindsen mig, at Geheimeraad *Dankwart*, hvem de iaftes havde besøgt, havde fortalt dem, at *Scheele* havde beklaget sig over at Arveprindsen nu nægter at underskrive Fællesforfatningen, og at saadant vilde have de ubehageligste Følger for ham, da Kongen saa var nødt til at fratage ham

Pladsen i Statsraadet, Generalcommandoposten og til at forvise ham til Augustenborg. Over disse Yttringer var man naturligviis meget opbragt, men ansaae dem ikkun for tomme Trudsler.

Da jeg havde forladt Prindsen, modtog jeg strax efter et Brev fra Geheimeraad *Scheele*, hvori han anmodede mig om en Samtale Kl. 11 og bad mig medgive Budet Svar, om han til den Tid kunde træffe mig i mit Hjem. Mit Svar var, at jeg til nævnte Tid skulde have den Ære at komme til ham.

Det gjorde jeg, og blev modtaget meget forekommende. Efter at have taget Plads i det Værelse, hvor man i *Frederik den 6tes* Tid samledes før og efter Taflet, begyndte Samtalen. Indledningen var den Tillid Prindsen viste mig, og som han (*Scheele*) stolede paa kunde være af gavnlig Virkning, ja Kongen selv havde tilladt ham at tale aabent med mig, for at jeg kunde indvirke paa Prindsen og faa ham til at frafalde sit Forsæt, ikke at ville underskrive Fællesforfatningen. *Scheele* talte først om *Dirckinck Holmfeldts* Bog og hans Komme hos Prindsen og anførte, at Prindsessen havde sendt Bogen til flere med Anbefaling. Dernæst talte han om Theaterstriden og forsvarede Kongens Ret til at disponere over Pladserne. Jeg støttede Herskabernes Ønske om ikke at foretage nogen Forandring i det, som i mere end 50 Aar havde været Sædvane.

Scheele sagde, at Kongen havde yttret: »Min Familie har behandlet mig *saadan*, da jeg var Prinds, og nu, da jeg er Konge, vedbliver den at behandle mig paa samme Maade.«

Scheele havde igaar (hvad jeg vidste) været kaldet til Arveprindsen, som havde forelæst ham sit Brev til Kongen (om Theatret) og Kongens

Svar derpaa, og *Scheele* havde dertil yttret, at han i Kongens Sted vilde have svaret det samme.

Nu — Spørgsmaalet om Fællesforfatningen vilde have til Følge, at hele Ministeriet maatte forlange Prindsens Fjærnelse fra Statsraadet og Afskedigelse som commanderende General, da Regjeringen ikke kunde taale at en Embedsmand, og allermindst en commanderende General, satte sig i en saadan Opposition imod den og imod Kongen. Dette maatte jeg efter constitutionelle Anskuelser billige, men end mere efter mine royalistiske Principper.

Scheele vedblev: at det endog kunde føre til, at Rigsdagen nægtede Apanage, hvad han dog ikke haabede. Kongen vilde tilbagekalde de 7000 Rbd. som Prindsessen aarlig erholdt fra Civillisten og som Hs. Majestæt efter hendes Sympathi for *Dirckinck* allerede dengang havde villet tage tilbage, men som han (*Scheele*) havde faaet Kongen til at frafalde. Han stolede nu, og som anført Kongen ligesaa, paa min gode Villie og Evne til at bevirke en Forandring i Prindsens Anskuelser.

Mit Svar var: »Paa god Villie mangler det mig ikke og har aldrig manglet mig. Jeg skal stedse bestræbe mig paa at fortjene min Konges Tiltro og Naade; men hvorvidt jeg kan virke, bliver et andet Spørgsmaal. Der indvirkes altfor meget udefra paa Prindsen.«

Scheele var meget godt vidende herom og yttrede tillige, at han aldrig havde kjendt Arveprindsen i en saadan Stemning af et saadant Stivsind, som nu, noget jeg i Tankerne maatte give ham Ret i; thi jeg selv forundrer mig derover, og vist er det, at der i saa Henseende er foregaaet en stor Forandring med Prindsen. — *Scheele* omtalte sin store Kjærlighed til og Høiagtelse for Arveprindsen og end mere for Arve-

prindsessen, og derved beklagede han hendes Tunghørighed, som næsten gjør det umuligt at føre en Samtale med hende om vigtige Ting; thi naar hun ikke opfatter Ens Ord, bryder hun altid Samtalen af, uden ret at have forstaaet den.

Scheele fortalte ogsaa, at Grev *Reventlow Farve, førend* han kom herover til Staden, havde udtalt »og derpaa har jeg Sort paa Hvidt«, at han vilde gaa ind paa Fællesforfatningen. Men da han saa kom her, havde han faaet andre Ordrer fra Ridderskabet, fra sin Broder og fra *Blome* paa Heiligenstedten, der nu var den ivrigste Slesvigholstener.

Jeg sagde *Scheele*, at jeg selvfølgelig vilde meddele Arveprindsen, at jeg havde været hos ham og hvorfor. Dette var ogsaa hans (*Scheeles*) Ønske.

Da jeg kom til Palaiset var Prindsen hjemme, og jeg forebragte ham strax alt hvad *Scheele* havde yttret betræffende de Ubehageligheder, Arveprindsen udsatte sig for, hvis han ikke underskrev Fællesforfatningen. Prindsen blev herover meget opbragt og sagde det var Trudsler og impertinent af *Scheele* at tale til mig herom. Det hjalp ikke at jeg forestillede ham, at det var Raad — og ikke Trudsler, og at *Scheele*, med Henblik paa de tyve Aar og flere jeg havde været hos Hs. Kgl. Høihed og den Tiltro Høistsamme viste mig, havde henvendt sig til mig.

Prindsen greb sin Hat, for strax at ile til *Scheele* og »skjælde ham Huden fuld«, den Karl, som ogsaa baade til *Dankwart* og *Blixen* havde talt ligesom til mig — ja endnu værre. — I Forgemakket stod Kammerherre *Sehested* som en deux ex maschina. Arveprindsen talede nu med ham, og Resultatet blev, at Prindsen først vilde sove paa det. Fremmedes Raad virker i Almindelighed bedst. *Sehested* kan just ikke kaldes Fremmed, men er

dog af Gavn mere fremmed end jeg, om han end af Navn er mere formaaende.

Om Aftenen Kl. 9½ blev jeg kaldet til Arveprindsens. Han og Prindsessen vare endnu ved Thebordet. Grev *Sponneck* havde lige forladt dem — de havde ladet ham kalde — og han havde bestyrket Prindsen i *ikke* at underskrive Fællesforfatningen. Denne var idag gaaet igjennem i Folkethinget med 54 Ja imod 44 Nei, altsaa antaget.

Sponneck havde tillige sagt, at Prindsen maatte udtræde af Statsraadet, men han kunde ikke indsee, at det var nødvendigt af gaa af fra Generalcommandoen. Han havde givet Prindsen det Raad at skrive strax til Kongen og i Brevet meddele, »at *Scheele* havde ladet ham true ved Oberst *Müller*, derfor vilde han bede sig fritaget for at møde i Statsraadet og være sammen med en saadan Mand som *Scheele.*«

Dette Raad var Prindsen nu i Færd med at følge. Jeg bad ham lade det være — eller i det mindste opsætte det og tale med en eller anden af de andre Ministre først. Jeg foreslog *Lüttichau.*

Efter megen Snakken frem og tilbage med ham og Prindsessen, og efter at jeg flere Gange maatte gjentage, hvad *Scheele* havde sagt mig, nemlig: »At Arveprindsen udsatte sig for at maatte fratræde Generalcommandoen, og at saadant ogsaa var aftalt og besluttet af Ministrene, hvis han vægrede sig ved at underskrive,« blev det besluttet at lade *Lüttichau* komme imorgen.

Den 28de September Kl. 9 om Morgenen kom Krigsminister *Lüttichau* til Prindsen og var hos ham over ½ Time. Jeg mødte ham ved hans Bortgang, han trak paa Skulderen, vilde strax gaa til *Scheele*, og sagde mig, at vi ikke maatte

opgive Haabet, men arbeide paa at omvende Prindsens Sind. Da jeg derefter kom ind til Prindsen, fortalte denne mig Samtalen med *Lüttichau*, som havde sagt ham — ligesom jeg — at det *ikke* var nogen Trudsel fra *Scheele*, samt at *Scheele* netop havde valgt *mig* til Mellemmand, fordi det var bekjendt, at Hs. Kgl. Høihed viste mig Tiltro. Han sagde tillige, at vel var det ikke besluttet af Ministrene, at Prindsen i Vægringstilfælde *skulde* fratræde Generalcommandoen, men det havde været delibreret og var ikke bleven modsagt. Han havde forestillet Prindsen, at hans Vægring vilde styrke baade det skandinaviske Parti, der var under Tiltagende, og det slesvigholstenske Parti. Han bad Prindsen om at opsætte Afsendelsen af Brevet til Kongen, indtil han (*Lüttichau*) havde talt med *Scheele*. Mere udrettede han ikke. Prindsen vilde nu alligevel sende Brevet bort. Jeg fik ham dog overtalt til at vente indtil Middag, for at se om *Scheele* ikke kom eller lod høre fra sig. Middagen kom, og jeg saae en Estafet ride til Skodsborg — med Brevet til Kongen.

Da jeg senere kom ind til Prindsen med Skrivelser til Underskrift, erfarede jeg at Prindsen nu havde modtaget et Brev fra *Scheele*, hvori denne udtalte sin dybeste Ærefrygt for Arveprindsen saavel som for Kongen, samt paapegede de Forlegenheder, som Prindsens Protest vilde afstedkomme for Konge og Regjering — at han derfor havde henvendt sig til mig (Oberst *Müller*), som havde Prindsens Tiltro, for at gjøre Hs. Kgl. Høihed Modforestilling — ikke for at true — et Ord, hans Pen vægrede sig ved at skrive.

Brevet var paa Tydsk. »*Scheele* er bange,« hed det nu, »men det kan være det samme, jeg har sendt mit Brev til Kongen.« Brevet til Kongen

lød, som foran meldt, efter *Sponnecks* Raad. Det var skrevet paa et helt, brudt Ark.

Prindsen yttrede: »Jeg vil helst være fri for at komme i Statsraadet; thi er jeg der først, saa vil de alle søge at overtale mig til at underskrive — Kongen maaskee bede mig derom — jeg kan ikke tale for mig, og saa staar jeg der. Saadan som det nu er, er det meget bedre, for jeg kan jo ikke nu være bekjendt at underskrive, da jeg har sagt til saa mange, at jeg ikke vilde.« Jeg svarede hertil, at naar man var kommet til en anden Overbeviisning, kunde, ja burde man forandre et saadant Forsæt.

»Jamen det *er* efter min Overbeviisning at jeg ikke underskriver,« svarede Prindsen.

Den 30te September. Endnu intet Svar fra Kongen; Prindsen lod *Liebe* kalde. Han var over en Time hos Prindsen. *Rømeling* fortalte mig, at han netop havde mødt *Sternberg* paa Gaden. Den russiske Minister fortalte, at *Scheele* igaar havde gjort Visit hos ham og beklaget sig over Prindsens Opposition. *Sternberg* havde raadet *Rømeling* til at bestyrke Prindsen i nu at blive fast. Der var ogsaa kommet et Brev fra *Dankwart*, i hvilket han raadede Prindsen til at holde fast ved sin Mening og blot henvise til et Brev, som *Carl Moltke* for nogle Aar siden havde tilskrevet Prindsen, Forfatningen angaaende. Men hvor findes dette Brev nu?

Prindsen spiste tidlig Frokost, før 12, og gik ud. Kl. 1 kom han tilbage og havde været hos *Sponneck*, der havde fortalt, at efter *Levetzows* Udsagn havde Kongen været meget vred og havde skrevet et meget haardt Brev til Prindsen. Hs. Majestæt havde yttret til *Levetzow*: »Jeg har skrevet meget alvorligt til min Onkel, et Brev fér à cheval.« Dette var først bleven sendt til

Scheele, men han havde fraraadet at sende Prindsen det og derimod raadet til nu at tage Prindsen med det gode.

Om Eftermiddagen kom et formelt Brev fra Kongen, hvori udtaltes: at da Prindsens Uenighed med Geheimeraad *Scheele* var en Privatsag, kom dette ikke Statsraadet eller Statssager overhovedet ved. At der vilde blive afholdt Statsraad paa Vort Slot Eremitagen den 2den October, hvor for Monarchiet vigtige Sager vilde finde Afgjørelse, og derfor tilsagdes Arveprindsen til Møde dér nævnte Dag Kl. 9 Formiddag.

Dette Brev, som først blev mig meddelt den 1ste October, var ikke velkommen. Det hed sig, at saasom det idag var Mandag, vilde Kongen komme herind, og *Sponneck*, med hvem Prindsen atter havde raadført sig, havde anbefalet Prindsen at gaa til Kongen for at bede om Fritagelse for at møde i Statsraadet. Det var Paroldag og Prindsen meddelte sig til de fleste, for ikke at sige til alle, der kom til ham.

For det Tilfælde, at Kongen ikke vilde modtage ham, havde Prindsen endnu skrevet et Brev om Fritagelse for Mødet. Han beraabte sig heri atter paa *Scheeles* Forhold overfor ham; men tillige erklærede han deri, at han ikke kunde og ikke vilde underskrive Fællesforfatningen. *Rømeling* og *Clementsen* fik Prindsen til at udelade Yttringerne om *Scheele*, saa Brevet blev, med Hensynstagen hertil, omskrevet.

Kongen kom slet ikke ind til Byen, hvorfor Brevet med Rideknægt blev sendt til Skodsborg.

Hos Prindsen var denne Formiddag ogsaa *v. d. Maase*, som ikke billigede Prindsens Beslutning. General *Hansen* besøgte ogsaa Prindsen og skal have bestyrket ham i hans Forsæt. Jeg maatte efter Parolen gaa hjem og til Sengs formedelst

en Brandbyld under det venstre Knæ. Kongen var tagen til Frederiksborg, altsaa bragte Estafetten intet Svar med tilbage.

Prindsen havde ved Middagsbordet yttret, at hvis han intet Svar fik fra Kongen, vilde han udeblive fra Statsraadet; men paa *Rømelings* Modforestilling havde han forandret denne Beslutning.

Den 2den October. Om Natten Kl. 2 var Kongens Svar indtruffet. Det lød omtrentlig: »Kjære Onkel. Det gjør mig ondt at Du ikke har forstaaet mit første Svar, som er, *at Du i Morgen vil have at møde i Statsraadet paa Eremitagen.*«

Arveprindsen tog altsaa derud. Han kom tilbage mellem Kl. 2 og 3, meget tilfreds med sig selv, og sendte Lieutenant *v. Thun* til mig for at meddele mig, at først alle Ministrene, En efter En, havde søgt at overtale ham til at underskrive, men forgjæves, at dernæst Kongen selv havde i Statsraadet søgt at overtale ham, og paa hans gjentagne Vægring havde opfordret ham til at anføre sine Grunde. Dette havde han da gjort, idet han havde yttret, ikke at have kjendt Forfatningen, da den blev forhandlet paa Frederiksborg, fordi han — vel havde erholdt Udkastet tilsendt, men havde ladet det henligge ulæst, i den Tro at det var andre Sager. Han havde da vel hørt Sagen foredraget ved nævnte Statsraadsmøde paa Frederiksborg; men da han ikke hører lydt, havde han ikke forstaaet alt. Ved senere at gjennemlæse den, var der ham flere Ting imod, ogsaa at Thronfølgeren var tilsidesat, ved ikke at deltage i Statsraadet, hvis Kongen var syg eller af anden Grund fraværende. Eiheller troede han, at Forfatningen var til Landets Lykke.

Paa gjentagen Indtrængen af Ministrene om at forandre Mening, yttrede han: »Lad mig nu være!

Jeg *kan* ikke andet end sige Nei!« Han afgav sin skriftlige, af Cabinetssecretair *Clementsen* renskreven Erklæring.

Kongen var nu bleven hæftig og havde sagt: »Altsaa vil Du gjøre Oprør imod mig.« Derpaa havde Prindsen repliceret meget roligt: »at dette havde han aldrig gjort og vilde han aldrig gjøre — tværtimod var han vist Kongen saa hengiven som nogen i Familien og havde stedse viist saadant.« Herpaa svarede Kongen: »Jeg har brugt et feilagtigt Udtryk, hvorfor jeg beder Dig om Forladelse.« Kongen havde ogsaa sagt: »Du kan ikke blive i Statsraadet.« Hertil havde Prindsen svaret: »Efter Fællesforfatningen *skal* Thronarvingen have Sæde i Statsraadet.«

Kongen havde skrevet en Seddel og sendt denne til Krigsministeren, hvorpaa han havde hævet det geheime Statsraad og vilde nu høre Referater. Prindsen tog bort. Prindsessen, hvis Uro sikkert idag har været meget stor, var kjørt Prindsen i Møde.

Prindsen var, som anført, meget veltilfreds med Dagen og troede nu Seiren vis. *Clementsen*, som ogsaa kom til mig, troede det samme. Jeg mente at Seiren var endnu ikke forvundet og anførte *Pyrrhos*' Ord: »Endnu en saadan Seier — og det er ude med os«, og desværre jeg fik Ret.

Næppe var *Clementsen* gaaet fra mig, før *v. Thun* atter gav Møde. Der var kommet et Brev fra Kongen med Udskrift »Haster«! Det indeholdt: at hvis Prindsen ikke underskrev, maatte han fratage ham Generalcommandoen og meddele ham Afsked i Naade af Krigstjenesten. 24 Timer stilledes ham endnu til Betænkning.

Over dette blev Prindsen jo meget alarmeret og meget bevæget. Han havde forelæst det for *Rømeling* med Taarer. Prindsessen var bleven i

høieste Grad forbittret og havde yttret sig om Muligheden af en Demonstration fra Officererne. Jeg har den allerdybeste Medlidenhed med dem begge; thi de ville komme til at lide meget under alt dette.

Prindsen havde spurgt *Lüttichau*, hvad det var Kongen havde skrevet til ham paa Seddelen under Statsraadet, og *Lüttichau* havde svaret: »det var om Prindsen kunde fratages Thronfølgen.« Prindsen tror nu at *Lüttichau* ikke har sagt ham den fulde Sandhed.

Den 4de October, Kl. 4 Eftermiddag, sad Hs. Kgl. Høihed Arveprindsen ved min Seng, fortvivlet og opreven. Visheden var nu givet. Krigsministeren havde for en Timestid siden — kommende lige fra et nyt Statsraad paa Eremitagen — bragt det, ifølge Allerhøieste Befaling udstedte Rescript, hvorved Arveprindsen entlediges i Naade fra Generalcommandoen over Sjælland m. m. og sættes à la suite i Armeen. »Dersom Deres Kgl. Høihed vil underskrive, tager jeg Rescriptet tilbage,« var Ministerens Ord. Denne havde tillige sagt ham, at Kongen *ikke* ønskede at se Prindsen til Cour den 6te, Hs. Majestæts Fødselsdag.

Arveprindsen var meget echeauferet og bevæget da han kom til mig. Han satte sig og begyndte at forelæse mig Rescriptet, som var meget sammenkrøllet; men midt i Læsningen brast han i Graad og kastede Papiret hen ad Sengen. At jeg blev meget rørt ved at se min eiegode høie Herre i denne Tilstand er begribeligt. Der var endnu ingen Meddelelse om, til hvem Generalcommandoen skulde afleveres, og Prindsen havde, saa bevæget som han var, ikke spurgt Ministeren derom. Mig spurgte han om, hvem jeg troede fik Posten. Han troede paa General *Schøller*.

Jeg nævnede Generalerne efter Anciennitet og

begyndte med *Hansen.* »Han gjør det ikke,« udbrød Prindsen. — »Han maa gjøre det, Deres Kgl. Høihed.« — »Hvorfor? det behøver han jo ikke!« Jeg foreholdt Prindsen, at *Hansen* jo stod i Tjenesten og maatte lyde. Prindsen yttrede: »Nei! han *vil* ikke mere tjene denne Konge. Min Kone og Datter, som netop var kommet ind fra Øverrød og som Prindsen gik ind og hilste paa da han forlod mig, bleve ogsaa meget bevægede og kunde ikke holde Taarerne tilbage da de saae hvor bedrøvet Prindsen var, og sagde ham de trøstende Ord, de formaaede.

Henimod Aften kom Ordren, at General *Baggesen* indtil videre havde at overtage Generalcommandoen.

Der blev nu skrevet til Brigader og Commandantskab og meddelt dem de ministerielle Rescripter, og derefter sluttet med en smuk og hjertelig Tak fra Arveprindsen til Enhver i Generalcommandoen.

For at vende tilbage til de foregaaende Dage, i hvilke jeg jo havde ligget til Sengs, saa blev den 3die October afsendt det Svar, som Kongen havde affordret Prindsen og givet ham 24 Timers Betænkningstid til at overveie. Det lød paa: »at han ikke kunde underskrive, at han nødigen vilde fratræde Generalcommandoen og om det ikke kunde lade sig gjøre, at Hs. Majestæt alene underskrev Fællesforfatningen og ikkun lod den parafere af een Minister.« Man satte nu sit Haab til, at Kongen skulde gaa ind herpaa — den der er nær ved at drukne, griber jo efter et Halmstraa. — Der kom imidlertid intet Svar førend det, Krigsministeren bragte Dagen efter med Entledigelsen.

Gud tilgive alle dem, som have bragt denne Sorg over Arveprindsen og Prindsessen, baade de slette

Raadgivere, som directe og indirecte have indvirket paa ham, og ikke mindst de svage Smigrere, der have talt ham efter Munden.

Den 5te October. Overhofmarschal *Levetzow* bragte om Formiddagen Prindsen det Allerhøieste Budskab, at Hs. Majestæt ikke ønskede at se ham hverken imorgen, Geburtsdagen, eller iovermorgen ved Festforestillingen paa Theatret. Det var meget haardt. Der var Modtagelse paa Sorgenfri idag og Arveprindsen var buden der til Middag, men tog ikke derud, hverken til Middag eller til Aften.

General *Baggesen* havde idag, ved at melde sig til Kongen der var ankommet her til Byen, ogsaa talt om Arveprindsen. Kongen havde svaret med Deltagelse for Prindsen, og det i saa høi en Grad, at *Baggesen* endnu om Aftenen havde søgt en Audients hos Prindsen, men omsonst.

Den 6te October. Den sædvanlige Parade af Garnisonen fandt Sted. Detaillerne vare alt befalede af Arveprindsen den 1ste October. Paraden bivaanedes af Prinds *Christian*. Husarerne passerede ad Bredgade. Da Arveprindsen fra sit Vindue saae dem, brast han i Graad og kom saaledes i stærkeste Bevægelse ind i sit Arbeidsværelse.

Ved Gallataflet hos Hs. Majestæt talte Kongen meget med *Lüttichau*, *Baggesen* og *Schøller* om Arveprindsen, og Følgen af denne Samtale var, at *Schøller* næste Formiddag gik til Prindsen for at opvarte saavel Hs. Kgl. Høihed som Prindsessen.

Den 7de October mødte en stor Del af Garnisonens Officerer hos Arveprindsen for at bringe deres Tak for den Tid, de havde staaet under Hs. Kgl. Høiheds Commando. De vilde været komne i Deputation, men saadant frabad Prindsen sig.

Kongen skrev til Arveprindsen og takkede for hans og Prindsessens Lykønskninger, og sluttede med det Haab, at der snart igjen vilde komme en Tid, hvor de kunde gjensees.

Ved Gallaforestillingen i Theatret blev Hs. Majestæt godt modtagen med Hurra og Sang. Ogsaa paa Touren fra Christiansborg til Theatret og tilbage om Aftenen løde Hurraraabene saa stærke, at jeg i min Stue i Bredgade kunde høre dem og sagde til min Kone: »Nu kommer Kongen til Theatret.« »Nu kjører Hs. Majestæt bort.« Prinds *Christian* var i Logen. Han var den eneste tilstedeværende Prinds. Hverken Dronningen eller Prindsesser, eiheller Hofdamer mødte. — Der var en Loge for Diplomater; i den var ingen Damer.

Hs. Majestæt var med Grevinden i den lille Loge, den imellem Pillerne. Frøken *Dreier* var sammesteds. Grevinden var meget elegant paaklædt. Juvelerne funklede i Ørene og om Halsen. Det maa dog være med særegne Følelser hun bivaaner Forestillingerne — især Balletter — i det Kgl. Theater.

Den 11te October. Efterat jeg var nogenlunde restitueret, var jeg hos Krigsministeren for at bede om min Entledigelse som Stabschef ved Generalcommandoen, da man ikke kan tjene to Herrer. Ministeren spurgte med megen Deltagelse til Arveprindsen og beklagede i høi Grad det forefaldne, men haabede at det dog snart kunde forandres til det bedre. Jeg kunde desværre ei dele hans Haab.

Ministeren sagde mig, at Kongen i det sidste Statsraad, hvor Prindsen var nærværende, havde talt saa smukt og hjerteligt til ham; men at Prindsen ikke havde opfattet Hans Ord rigtigt. Saaledes havde Kongen *ikke* sagt »saa er Du jo en

Oprører,« hvilket havde gjort Prindsen saa irritabel, men: »Du *kan* ikke blive Konge, uden at Du først har underskrevet Forfatningen, med mindre Du vil gjøre Oprør.«

Da Ministeren var hos Arveprindsen med Entledigelsen, havde han bedt Prindsen indstændigen om at forandre sin Beslutning, foreslaaet ham at afgive en Erklæring, som Prindsen ikke kunde føle sig krænket ved, bedet om Tilladelse til at give Udkast til en saadan og været saa vidt, at han var i Færd med at sætte sig til Prindsens Skrivebord for at gjøre dette Udkast; men saa havde Prindsen paa een Gang sagt: »Nei! jeg maa først tale med min Kone,« var derpaa gaaet ned til hende. Ministeren ilede endog efter ham ind i Paaklædningsværelset for at standse ham, men forgjæves. Prindsen kom tilbage fra Prindsessen og vedblev sit haardnakkede »Nei«. Ministeren beklagede at Prindsen lod sig lede af et Parti, der kun vilde fremme deres egne Interesser, og han yttrede derved: »endnu tier jeg og lader som om jeg intet hører, men bliver det for længe ved, er jeg nødt til at tage alvorlige Forholdsregler.«

Idag blev der tilstillet General *Bülow* Ordre til at overtage Generalcommandoen over Sjælland.

Den 17de October. Arveprindsen er nu roligere, ligesom Prindsessen i det hele har været usædvanlig rolig, imod hvad hun ellers pleier at være, naar noget eller nogen angriber Prindsen. Denne mærkelige Ro har ikke tidligere ligget i hendes Characteer. Iøvrigt begynde de nu begge at tro, at de staa med Palmer i Hænderne; men naar man tager Hensyn til, hvem de mest omgaas og tale med og om hvem man kan sige, at næsten alle tale dem efter Munden, saa er dette jo ikke at undres over. Desværre ere de begge meget forbittrede paa *Lüttichau* og bruge meget haarde

Udtryk imod ham. Idag var *Liebe* hos begge Herskaber i meget lang Tid og havde sikkert en ikke behagelig Sammenkomst. Ingen kan jo være bedre inde i Sagernes rette Sammenhæng end *Liebe*, og han kan og vil heller ikke give Prindsen Ret, tværtimod yttrer han, at det er ikke fordi Prindsen har nægtet sin Underskrift, at han er frataget Generalcommandoen, men for de Yttringer han derved har udtalt og de Anskuelser han derved har lagt for Dagen. Ogsaa *Liebe* deler den Mening, at Prindsen efter disse Udtalelser ikke kunde underskrive mere; thi i saa Fald vilde han have blameret sig. Prindsens Yttringer til alle og enhver og hans Fortællen af Sagen og dens Omstændigheder, til hvem han taler med, skader ogsaa meget. Prindsen skal nu ogsaa have sagt til flere: »Havde man taget mig lemfældigere og med det gode, saa havde jeg maaske nok underskrevet.«

Dirckinck Holmfeldt har atter udgivet en Piece imod Kongen og Ministrene, betitlet »Arveprindsen«, hvori de seneste Bevivenheder fremstilles med løst og fast. Denne Piece vil ikke gavne Prindsen.

Jeg var idag til Middag hos Krigsministeren, militair Dinér, nemlig Generalerne *de Meza*, *Baggesen* og *Scheppelern*, samt Brigadererne og samtlige Corpscommandeurer. Ministeren tog mig tilbords. Han udbragte Kongens Skaal, derefter Armeens; *de Meza* udbragte Krigsministerens.

Den 18de October. Arveprindsen modtog mig imorges med en Slags Bebreidelse, fordi jeg havde været hos Krigsministeren til Middag igaar; jeg burde have undskyldt mig for hans Skyld og havde kunnet give mit daarlige Ben til Paaskud. Jeg lod mig ikke forbløffe, men svarede roligt, »at jeg ikke var berettiget til at demon-

strere paa Hs. Kgl. Høiheds Vegne, men tværtimod ansaae det for rigtigst at modtage Indbydelsen af Hensyn til det imellem Hs. Kgl. Høihed og Krigsministeren forefaldne,« — og det blev derved uden videre Bemærkninger fra Prindsen. Til *Clemmentsen* havde Arveprindsen dog senere samme Dag yttret sig misbilligende over, at jeg var gaaet til Ministerens Dinér. Berlingske Avis iaften udtaler sig om Arveprindsens Forhold rolig men bestemt, og saaledes at Prindsen deri opfordres til at retablere det passerede. Det vil dog ikke faa videre Følger.

Den 21de October. I flere Dage har alle Aviser indeholdt lange, sensationelle Artikler om Arveprindsens Forhold til Kongen og Ministrene, om den »Unaade« han er falden i og dens Følger m. m. Alt med levende Fantasi, Løgn og Sandhed blandet mellem hinanden. Sagen har ogsaa givet Stof til næsten al Samtale i Uger. I Formiddags bragte et ungt Menneske mig et Brev. Paa mit Spørgsmaal om hvem det var fra, erklærede han ikke at vide det; da jeg saa brød Forseglingen gik han sin Vei. Brevet var fra Professor *Hjort* og lyder som følger.

20/10 55.

Deres Høivelbaarenhed.

Nød bryder alle Love! dette maa være en Undskyldning for Undertegnede, idet jeg saaledes vover at bryde ind hos Dem. Det er knap til at udholde for sande Fædrelandsvenner, hvorledes der — egentlig i Blinde — raisonneres over Handlinger af Hs. Kgl. Høihed Arveprindsen. Nu begynder ogsaa Berlingske Tidende at skrive — og hvorledes?! Og endnu veed saagodt som ingen, *hvad* det egentlig er, der er sket; thi den Underskrifts Nægtelse kan jo angaa meget. Jeg vover at paastaa, at der skete en god Gjerning, hvis

Publicum, hvis Nationen erfoer, hvad det virkelig er, som der nu i Blinde skrives og snakkes om. Jeg kan umulig tro, at Redacteuren af Berlingske veed eller vil vide rigtig Besked; det lugter af Fordreielse!

Jeg er saa dristig — *i al Stilhed* — at tilbyde min Tjeneste saaledes:

Hvis der kunde betros mig f. Ex. en Afskrift af Hs. Kgl. Høiheds Erklæring om Sagen, saa kjender jeg fra tidligere Aar af Redacteuren af Kjøbenhavns-Posten saa nøie, at jeg nok forud tør love at formaa ham til at bruge en slig Afskrift paa rigtig Maade til alles Oplysning og manges Beroligelse. Meningen er naturligviis, at han skulde bruge Afskriften som Compas, men *ikke* til at aftrykke eller gjøre Opsigt med.

I fuld Tillid til ikke at miskjendes, tegner jeg mig høiagtelsesfuldt

Hr. Oberstens
ærbødigste Tjener
P. Hjort,
Professor.

S. T.
Hr. Oberst v. Müller,
Commandeur af Dbr. og Dm.

Jeg talede ikke med Prindsen denne Dag, men den 22de om Morgenen fortalte jeg ham om det fra *Hjort* modtagne Brev og dets Indhold, og sagde, at jeg vilde svare ham; men naturligviis benægtende, hvad hans Anmodning om Erklæringen angik, da det jo var umuligt at afgive en Afskrift af samme. Til Lykke gik Hs. Kgl. Høihed ind herpaa. Jeg skrev da til Hjort:

Høistærede Hr. Professor.

Det i Deres meget ærede af 20de yttrede Ønske seer jeg mig ikke i Stand til at opfylde. Jeg

kjender ikke videre til den omhandlede Erklæring, end det Bladene fortælle, og da Erklæringen er afgivet til det Geheime-Statsraad, kan en Afskrift ei erholdes. Jeg tør bede Hr. Professoren være forvisset om, at jeg paaskjønner den Tillid, De har viist mig, og forbliver

Deres ærbødigste
G. Müller.

Den 22de October 1855. Min egen Tjener bragte Professoren, der boer i Lille Torvegade 110, dette mit Brev. Hjorts Skrivelse opbevares i min Samling af »Yttringer og Skrifter for og imod Arveprindsen«.

Den 27de October. Flyveposten for idag havde en Artikel til om Arveprindsen, lignende de foranførte i Berlingske Tidende. Om Formiddagen bad Redacteuren, Ex-Skomager *Siesby*, om Audients hos Prindsen. Han blev modtagen og meddelte, at han, *Siesby*, nødig havde optaget Artiklen. Den var skreven saaledes, som om dens Forfatter »formodede« at Arveprindsen havde handlet og talet saaledes (som han i Virkeligheden havde gjort), og derved klarlagt sine Anskuelser om Grundloven og Fællesforfatningen, samt sin formentlige Ret til at omstyrte disse.

Den 26de October var Prinds *Christian* stedt i stor Fare. Han kjørte om Aftenen fra Frederiksborg hertil og var selv Kudsk. Vognen var en let Chaise, forspændt med 2 Heste. Paa Chausseen, hvor Veien fra denne gaar op til Gjentofte, blev han paarendt af et Par løbske Heste, der kastede hans Vogn overende, knækkede Axelen paa den og dræbte den ene af Prindsens Heste, da Vognstangen fra den fremmede Vogn blev løbet lige ind i denne Hest, saa den døde paa Stedet. Kudsken, som de løbske Heste tilhørte, kom lidt efter kjørende med en anden Vogn. Han var fra Hummeltofte og havde ladet sit

Kjøretøi staa uden Opsyn og med paaspændte Skagler udenfor Lundehuset, medens han selv poculerede inde i Kroen. Prinds *Christian*, der saavel som hans Lakai var forbleven uskadt, satte sig paa den tiloversværende Hest og red saaledes uden Saddel ind til Byen[1]).

Den 27de October kom General *Bülow*, Seierherren fra Fredericia hertil, og overtog Generalcommandoen paa Contoiret hos General *Baggesen*, der forestillede Staben for ham. *Bülow* var langtfra tilfreds, beklagede sig over Ministeriet, vidste ikke en Gang, hvem han skulde have til Stabschef — kort sagt, var dygtig gnaven. Han havde været permitteret til Jylland, da Efterretningen kom om Prindsens Entledigelse. I Jylland var man meget opbragt paa Prindsen. I Flensborg havde Wühlerne, som nu i 3 Aar havde forholdt sig rolige, strax taget det store Ord i Clubben. Det er Følgerne af Prindsens Vægring og hans daarlige Raadgiveres daarlige Raad.

For dog nu endelig en Gang at faa Vished om min egen Stilling til Generalcommandoen, som hvis Stabschef jeg under hele dette Virvar har fungeret, gik jeg atter til Krigsministeren. Han tog som sædvanlig meget elskværdig imod mig, men troede — mærkelig nok — at jeg *var* aftraadt fra Posten. Derefter spurgte han mig om Raad, om han skulde gaa til Prindsen og

---

[1]) Kong Christian den 9de har 40 Aar senere selv fortalt Meddeleren af disse Dagbogsoptegnelser denne Begivenhed, og tilføjede: »Men jeg gjorde først noget, som naturligvis ikke var rigtigt — jeg gav med Pidsken Karlen, som, fordi han havde forladt sine Heste var Skyld i Ulykken, et Par dygtige Rap over Ryggen. Jeg var jo ung dengang, det maa tjene til min Undskyldning, og jeg var i højeste Grad forbitret, for det var en udmærket Hest, som jeg satte stor Pris paa, der var bleven dræbt for mine Øjne.«

U. A.

skrive sig den 28de i Anledning af Fødselsdagen. Jeg raadede ham naturligviis dertil.

Hvor let Arveprindsen lader sig paavirke havde jeg idag den 29de et Bevis paa, idet Statssecretairen, som kom fra Prindsen, meddelte mig, at Høistsamme til ham havde yttret: »Det var ogsaa galt af Oberst Müller at han fortalte mig (Prindsen) hvad Geheimeraad *Scheele* ved hiin fortrolige Samtale havde sagt, det burde *Müller* ikke have gjort, saa var alt maaske blevet meget bedre. Jeg var da ikke bleven saa fornærmet. *Müller* skulde have svaret *Scheele*, at han ikke turde overbringe mig sligt Budskab.«

Statssecretairen havde hertil svaret, »at han bestemt maatte ansee det for *Müllers* Pligt at meddele Prindsen hvad *Scheele* havde sagt, og det, selv om *Scheele* ikke havde anmodet *Müller* derom, hvad *Scheele* jo dog havde.«

Jeg tager mig det ikke nær. Det er ikke første Gang jeg seer et Omslag hos min høie Herre. Jeg veed, jeg har gjort min Pligt, og denne Bevidsthed er mig kjærere end nogetsomhelst Bifald, hvis dette skulde hidrøre fra eller vindes ved noget, som jeg anseer for at stride imod min Pligt.

Paa de igaar i Palaiset fremlagte Lister havde en stor Mængde skrevet deres Navne, endogsaa en af de Forfattere, der skriver til Forsvar for Arveprindsen. Han kalder sig »*Frederik Julius*« og tilføier paa Listen »Literatus«. Man mener at denne »*Frederik Julius*« er identisk med *Salicath?* Skriftet af ham er holdt i en rolig Tone og vilde været godt, hvis det ikke var bygget paa et urigtigt Grundlag, nemlig paa det: at Arveprindsen agter Grundloven og tror sig forpligtet til i paakommende Tilfælde at følge den.

Den 5te November. Da Hs. Kgl. Høihed ikke

havde modtaget nogen Gage anviist for indeværende Maaned, havde jeg maattet opsætte et Brev til Krigsministeriet med Anholdelse derom. Idag modtog Prindsen i Skrivelse fra Krigsministeriet et Afslag paa sit Forlangende, da Planen af 1842 ikke bestemmer Gage for en General, der staar à la suite. I den Anledning paalagde Hs. Kgl. Høihed mig at gaa til Krigsministeren for at sige denne, »at Hs. Maj. Kongen havde ladet ham (Prindsen) ved Prinds *Wilhelm af Glücksborg* sige, at han skulde vedblive at erholde Gage. Tillige skulde jeg forestille Ministeren, at efter Fællesforfatningens § 16 kan ingen Embedsmand forflyttes mod sin Villie, uden derved at blive berettiget til at forlange sin Afsked med Pension. »Siig ham ogsaa, at jeg haaber, han og de øvrige Ministre ikke ville vedblive at behandle mig uretfærdigt! — men det tør De nok ikke sige ham.«

»Naar Deres Kgl. Høihed befaler det, skal jeg sige det ordret.« Som sagt saa gjort. Ministeren modtog mig med, at han formodede i hvilken Anledning jeg kom. Jeg forebragte nu mit Ærinde ved at referere det fra Kongen, gjennem Prinds *Wilhelm* bragte Løfte, hvorefter Arveprindsen haabede, at Krigsministeren og hans Colleger ikke vilde vedblive at vise ham Uretfærdighed. Ministeren svarede herpaa, at det gjorde ham overmaade ondt, at han og hans Colleger vare nødsagede til at behandle Arveprindsen saaledes, som det var Tilfældet; men at Hs. Kgl. Høihed selv havde sat dem i den Nødvendighed. Hvad Gagen angik, da havde han i det igaar afholdte Ministerraad forelagt Prindsens Brev; men alle Ministre vare enige om, at der ingen Gage kunde tilkomme Prindsen. Forøvrigt skulde han ved første Leilighed tale med Kongen herom.

Hs. Majestæt havde hverken Selv sagt, eller ladet ham noget sige, som kunde formode at saadant var hans Allerhøieste Villie. Paa min Forestilling med Hensyn til § 16 fik jeg til Svar: »Havde det været en privat Mand, havde man taget ganske anderledes fat paa ham. Det mildeste var sket ved ikke at afskedige Prindsen, men ved at sætte ham à la suite. Hvis Prindsen forlangte Afsked, vilde han næppe erholde nogen Pension. Den Gage, han tidligere havde erholdt, holdtes endnu stedse disponibel, for hvis, som Ministeriet haabede, Hs. Kgl. Høihed vilde komme til en rettere Indsigt i Sagen. Ministeren talte atter om det høist ubehagelige for ham i denne Sag, og det pinlige Hverv, da han havde overbragt Hs. Kgl. Høihed Entledigelsen, samt gjentog, hvad der den Dag var forefaldet (som tidligere er anført). Han kunde forstaa, at de Personer, som kom til Arveprindsen, næsten alle bestyrkede ham i det urette, istedet for at raade ham til Eftergivenhed. Han yttrede derved tillige, at Rigsraad eller Rigsdag vistnok vilde fordre, at enhver Embedsmand, som havde Bestalling, vilde blive affordret en ny Ed til Forfatningen.

Da jeg bragte Underretning til Prindsen om Ministerens Svar, sagde han: »Jeg tænkte nok at jeg ingen Gage fik, for *Jonas* har idag været hos mig, og han sagde mig at jeg ikke faar nogen Gage, det havde Kongen selv sagt til ham iforgaars.«

Det høist sørgelige og forkastelige i at vise saadanne Personer som nævnte *Jonas* Tiltro og Fortrolighed, lader sig desværre ikke forhindre eller forandre, ihvad man saa end forestiller Prindsen. Selv Prindsessen vil ikke tage imod Indvendinger herimod, men siger bittert: »Ja det er nok rigtigst, at Prindsen først beder sine Om-

givelser om Tilladelse til hvem han maa se og tale.« — Que faire? — Naar de høie selv ville bringe sig i Fortræd. Men det gjør En dog inderlig ondt ikke at kunne forhindre sligt.

Den 6te November. General *Bülow* var paa Frederiksborg for at gjøre sin allerunderdanigste Opvartning hos Hs. Majestæt. Da *Bülow* ledte Talen paa Arveprindsen og beklagede det forefaldne, samt yttrede Haabet om saadant vel snart igjen maatte jævnes, svarede Kongen: »Nei! det har lange Udsigter. Han maa først bede mig om Forladelse og give sin Underskrift. Jeg har længe nok baaret over med ham og andre; men nu skal jeg vise, at jeg er Herre og Mand i mit Hus!« Derved havde Hs. Majestæt slaaet i Bordet, saa det dundrede. Generalen, som blev til Taffel, gjorde ogsaa sin Opvartning hos Grevinden. Hun yttrede sig meget beklagende over det med Arveprindsen passerede og forsikrede, at hun gjentagende havde bedet Kongen om at være mildere imod ham; men forgjæves.

Den 13de November mødte jeg Overhofmarschallen i Bredgade. Han standsede mig og fortalte — dog uden at dette skulde være nogen Commission — at Kongen endnu igaar havde sagt ham: »hvorfor kommer Arveprindsen ikke til mig? Det var jo kun de 2 Dage, den 6te og 8de October, jeg mente han ikke skulde komme.« Overhofmarschallen vil imorgen Aften hos Prinds *Christian* sige Arveprindsen dette. Om det vil føre til at Prindsen gaar til Kongen? — Jeg betvivler det.

Den 14de November. Til Ballet hos Prinds *Christian* var baade *Scheele*, *Lüttichau* og de andre Ministre. Arveprindsen var altsaa sammen med dem, dog uden at tale til dem. De bleve ogsaa kun kort. Jeg talte atter til Krigsmini-

steren om Arveprindsens Gage, men fik til Svar, at Kongen havde sagt til Ministeren, at den af Prinds *Wilhelm* bragte Besked maatte bero paa en Misforstaaelse »og«, lød Ministerens Ord: »saalænge Arveprindsen ikke er afskediget, kan han jo ikke gjøre Fordring paa Pension. Hans Gage staar endnu til Disposition, hvis Prindsen skulde betænke sig.«

Den 21de November. Overhofmaschal *Levetzow* var idag hos Arveprindsen og gjentog for Høistsamme, at Kongen udtrykkelig havde sagt, at Rescriptet, som formeente Hs. Kgl. Høihed at komme til Hove, alene gjaldt den 6te og 8de October. *Levetzow* tilføiede, at Kongen vist gjerne vilde se Hs. Kgl. Høihed. Arveprindsen vilde dog ikke indlade sig herpaa, men blev fast ved den Beslutning ikke at gaa til Kongen, førend Hs. Majestæt skrev til ham, at han skulde komme. »For ellers vil Kongen sige og tro, at jeg har bedet ham om Forladelse,« lyder Prindsens Ord og Grunde. Som om ikke det samme kunde siges, selv om Kongen først bad ham om at komme.

Den 22de November. Her var ingen Modtagelse i Anledning af Prindsens Fødselsdag, dog undtoges herfra og indlodes *Levetzow* og *Schøller* samt Grev *Ahlefeldt*. General *Schøller* overbragte Kongens Brev. Dette bragte Lykønskninger til det nye Aar, Prindsen nu indtraadte i. Det havde et Slags religieust Præg, idet det indeholdt Sætninger som »Gud skjænke Dig Held og Fred, og Tillid til den, som fra Barnsben har været Dig hengiven, nemlig Din Konge og Herre, hvis Dør altid staar Dig aaben, naar Du ønsker det.« Der var Hilsen til Prindsessen og det var undertegnet »Din hengivne Ven og Neveu.« — Arveprindsen var tilfreds med Brevet og besvarede det strax, idet han takkede Kongen for de gode Ønsker,

hvoraf han sluttede at det bevidste Rescript var hævet; men bad dog tillige at Hs. Majestæt vilde bestemme en Tid, naar han skulde komme til Allerhøistsamme.

General *Schøller* var meget lykkelig over at være Overbringer af et saa behageligt Hverv, atter at tilveiebringe et venskabeligt Forhold mellem Kongen og Prindsen.

Han tilføiede, at man nu blot vilde fordre en Erklæring af Prindsen: at han *ikke*, hvis han blev Konge, vilde omstøde Forfatningen, men blot fordre de 2 Paragraffer 5 og 15 forandrede. Derefter vilde Prindsen igjen erholde Generalcommandoen o. s. v. — Betræffende Erklæringen var Arveprindsen ikke ganske villig, imidlertid var han dog heller ikke ganske derimod. Tiden vil nu vise, om det vil lykkes atter at faa et Forlig istand, der, om end ei hjerteligt, dog vil standse og hindre al den infame Partikamp, der nu er begyndt.

Fra Professor *Hjort* modtog jeg igaar Brev, hvori han takker mig for min Artighed og tillige fortæller, at han har skrevet nogle Artikler i Kjøbenhavns-Posten og sendt disse til Arveprindsen anonymt.

Den 25de November om Morgenen døde gamle Geheimeraad *Stemann*. Han var sin Konge og sit Fædreland en trofast Mand og han tager et høit agtet og æret Navn med sig i sin Grav. Hans Navn var en Skræk for den uredelige; men hver skyldfri Mand turde nærme sig ham med Fortrøstning. Han var streng i af andre at forlange deres Pligters Opfyldelse, men endnu strengere i at efterkomme sine egne. Han var arbeidsom, urokkelig og samvittighedsfuld som ingen. Betegnende for hans bestemte og korte Myndighed fortælles følgende, der tillige tjener til at belyse

Forskjellen mellem hans og *Ørsteds* Optræden. Det var da i *Christian den 8des* Regjering der var Tale om at suprimere den liberale Presse. *Ørsted* søgte i et langt Foredrag at godtgjøre det forsvarlige i et saadant Skridt, men blev afbrudt af *Stemann* med de Ord: »Saadanne Ting gjør man, men man forsvarer dem ikke.«

Idag var Arveprindsen hos Kongen, der lige kom fra Jægerspriis, hvor der var holdt nogle Dages Jagt, i hvilken Grevinden havde deltaget den første og sidste Dag og havde nedlagt 1 Ræv og 2 Harer. Hs. Majestæt har nu faaet den Passion at stege Boeufsteg paa sin Post, hvilket bevirker at han ei faar meget Tilløb og ei kommer til Skud.

Kongen tog meget venlig imod Prindsen, rakte ham Haanden og sagde, at det var kjært at se ham. Arveprindsen svarede herpaa, at det ogsaa var ham kjært igjen at komme til Kongen; men at han følte sig dybt krænket over den Behandling der var viist ham — først ved at fratage ham Generalcommandoen og dernæst ved at forvise ham fra Hoffet.

Kongen svarede, at det sidste var ikkun ment for de 2 Dage, den 6te og 8de October.

Da Prindsen fordrede sig Generalcommandoen gjengiven, sagde Kongen: »Jeg skal gjøre Dig til mere.« — Prindsen: »Ja maaske til Feltmarschal — det skjøtter jeg slet ikke om; eller til Gouverneur — det gaar heller ikke an, for saa staar jeg under den commanderende General, det gjorde Landgreven, som stod under mig.«

Kongen: »Ja men det var fordi Du er Kongelig Prinds.« Arveprindsen vedblev Paastanden om Generalcommandoens Gjengivelse og at *Scheele* skulde komme til ham og bede om Forladelse. Dette er Arveprindsens egen Udtalelse til mig

om Udfaldet af dette Besøg, hvoraf han lovede sig endel.

Den 26de November. Geheimeraad *Scheele* var Kl. 10 hos Prindsen, men deres Samtale havde intet heldigt Udfald; thi Arveprindsen nægtede at afgive eller underskrive nogensomhelst Erklæring, forinden de nævnte §§ 5 og 15 vare forandrede. Dette kunde og vilde *Scheele* ikke gaa ind paa, ligesaalidt som at gjengive Prindsen Generalcommandoen. Efter Samtalen var Prindsen yderst hæftig og opbragt. Da jeg senere kjørte med Prindsen til det kongelige Taffel fortalte han mig, at *Scheele* havde nægtet ham alt, og da de begge bleve ivrige, havde *Scheele* yttret: »Jeg er ikke kommet for at bede Deres Kgl. Høihed om Forladelse; men naar De befaler det, saa bør jeg gjøre det.« Arveprindsen var endnu yderst opbragt ved at tale om Sammenkomsten.

Ved Taflet førtes Grevinden af Arveprindsen, Frøken *Dreier* af Prinds *Christian*. Paa Arveprindsens anden Side sad Minister *Bang*. »Jeg talte ikke et Ord med ham,« sagde Prindsen da vi kjørte hjem. Ved Bordet havde Grevinden begyndt at tale til Prindsen om det passerede og derved beklaget, at han troede hende delagtig deri, og hun stod dog aldeles udenfor alt. Prindsen havde svaret hende, at hun dog vist havde megen Indflydelse og kunde forhindre meget. Ogsaa havde han for hende skildret *Scheele* i de sorteste Farver, som en Person der vilde styrte Konge og Land i Ulykke. Hun var naturligviis ikke gaaet ind herpaa, med vedblev at udtale sig om, hvor ondt alt det passerede gjorde hende.

Med Kongen talte Prindsen ikke. *Scheele* var om Formiddagen taget directe fra Prindsen til

Kongen, for at afgive Melding om den ulykkelige Samtale.

General *Canrobert*, som har været her fra den 24de ds., spiste ved Taflet. Kongen udbragte derfor Keiser Napoleons Skaal. Efter Taflet bestemtes at *Canrobert* imorgen skulde besee Sølvgadens Kaserne og det militaire gymnastiske Institut. Jeg maatte alene besørge alt i den Anledning ved vor Hjemkomst og kom derfor 1 Time efter mit Herskab til Landgrevens, hvor Dagen endte med et Bal for General *Canrobert*.

Den 27de November fremviste vi altsaa de ovennævnte Institutioner for *Canrobert*, som yttrede sin store Tilfredshed med alt, hvad han saae. Maden smagte han paa og fandt fortræffelig. General *Bülow* blev præsenteret for ham og modtog mange Complimenter for sit Feltherretalent og sin Tapperhed (Fredericia). Om Middagen spiste *Canrobert* hos Arveprindsen, hvor samtlige Diplomater samt Udenrigsministeren, Geheimeraad *Scheele*, vare indbudne. Desværre hilsede hverken Prindsen eller Prindsessen paa *Scheele*, end mindre talede de til ham — desværre! Hvem taber mest derved?

Den 28de November var Prindsen hos Kongen og blev modtagen med: »Naa, det glæder mig at det nu er bleven saa godt med Dig og *Scheele*, Du har jo seet ham til Middag igaar.« Prindsen maatte naturligviis bekræfte, hvad angik Middagen, men derimod ikke den gode Forstaaelse, og fortalte at det modsatte var Tilfældet. Paa dette indlod Kongen sig ikke, men var meget venlig imod Prindsen.

Den 30te November kom *Andræ* om Formiddagen. Han har formaaet Arveprindsen til at afgive en Erklæring, hvori han tilsiger at ville underskrive Forfatningen naar § 5 forandres der-

hen, at den for ham, Arveprindsen, ikke var bindende, nemlig at han vilde blive Konge uden først at underskrive hiin med Paragraffens nuværende Redaction; og ligeledes at § 15 forandredes derhen, at Arveprindsen i Kongens Fraværelse kunde møde i Statsraadet. Først naar disse Forandringer vare iværksatte, vilde Prindsen underskrive Forfatningen. Arveprindsen, som selv fortalte mig dette, syntes nu paa een Gang villig til at vise Eftergivenhed, idet han sagde: »Jeg bryder mig nu ikke mere om Raad, hverken fra den ene eller den anden. Rigtignok har jeg sendt det til *Sponneck*, men det kan være det samme hvad han siger, jeg maa vise mig eftergivende, ellers bliver der aldrig Ende paa Sagen. Gud veed om de saa vil give mig Generalcommandoen igjen? Kongen lovede det jo halvt om halvt.« Gud være lovet at denne Eftergivenhed kommer en Gang! Det har varet altfor længe.

Den 3die December. Idag for 16 Aar siden lukkedes *Frederik den 6tes* Øine, og dermed begyndte en for Danmark mere og mere bevæget Tid. Idag holdtes Statsraad paa Christiansborg, hvor man blev enig om at gaa ind paa det foreslaaede Forlig med Arveprindsen og antage den Erklæring fra ham, hvori han tilsiger at ville underskrive Fællesforfatningen, efter at §§ 5 og 15 ere forandrede, som af ham forlangt. Om at gjenerholde Generalcommandoen er derimod ikke Tale endnu.

Den 4de December blev min gamle Ven og Regimentskammerat *Casper von Elberg* begravet. Han blev afskediget som Major i 1842 og døde nu den 28de November. Begravelsesdagen var netop hans 80 Aars Fødselsdag. Han blev begravet med militair Honneur i Sneveir og Storm fra Runde-Kirke og uden Ligtale, efter hans

eget udtrykkelige Ønske. Præsten parlamenterede endnu med mig i Lighuset herom, men da jeg havde lovet den Afdøde at forhindre Ligtale, svarede jeg Præsten: »Forbyde Dem at holde Tale kan jeg ikke; men jeg har lovet den Afdøde at protestere derimod.«

Fire eller fem Dage før *Elberg* døde havde han sendt Bud til mig og bedet mig komme til sig, hvad jeg naturligviis gjorde. Jeg traf ham oppe, paaklædt og vel udseende. Han modtog mig med: »Jeg har bedet Dig komme, fordi jeg døer om et Par Dage,« — jeg afbrød med: »Hvad er det for Snak!« — »Som jeg siger, jeg døer om et Par Dage og vil bede Dig sørge for, at jeg bliver begravet med militair Honneur og at der ikke holdes anden Tale ved min Baare af Præsten end Ritualets Ord.« Jeg lovede hvad han ønskede og saae ham for sidste Gang.

Den 13de December var jeg atter hos Krigsministeren for at tale om Prindsens militaire Stilling og Gagering. Ministeren mente nu nok det lod sig gjøre at Prindsen sattes til Disposition, naar denne derom vilde indgive et skriftligt Andragende til Kongen. Da jeg bragte Hs. Kgl. Høihed dette Budskab, var han strax meget villig til at gaa ind derpaa. Jeg opsatte da et skriftligt Andragende om igjen at sættes til Disposition med Gage (da den Aarsag, der havde foranlediget Entledigelsen, nu maatte ansees for hævet), indtil den Generalcommando, som Prindsen tidligere havde forestaaet, blev vacant, da det var hans inderligste Ønske igjen at erholde denne. Prindsen vilde have Skrivelsen besørget strax. Jeg bad ham opsætte det til imorgen, for hvis han mulig skulde betænke sig eller ønske en Forandring i Ansøgningen. Han indvilligede heri.

Den 16de December fik Arveprindsen egen-

hændigt Brev fra Kongen, hvori Hs. Majestæt meddeler, at Krigsministeren har indsendt Arveprindsens Andragende om at sættes til Disposition; men at Kongen, førend han indvilligede heri, fordrede at Prindsen og hans Kone skulde besøge Theatret, saaledes som de forhen havde gjort, da saadant var Ham (Kongen) meget om at gjøre. Herpaa svarede Prindsen: at det gjorde ham ondt, at det gode Forhold, han efter Taflet den 26de November og det sidste Statsraad havde haabet igjen at være tilveiebragt, ikke var saa. Han og hans Kone vare begge tunghøre og kunde følgelig ikke høre et Ord fra den nye Kongelige Loge; det vilde jo saa være naragtigt af dem at gaa der. Han bad derfor Kongen om igjen ikke at forstyrre Forholdet imellem Ham og dem.

Dette Brev medgaves Prinds *Frederik* af Hessen, der den 17de om Morgenen tog til Kongen paa Jagt i Jægersborg Hegn. Efter Jagten spistes Middag paa Eremitagen. Arveprindsen var indbuden til denne og jeg fulgte Prindsen.

Ved Bordet var der meget muntert. Kongen talede meget venlig med Prindsen, drak hans Skaal og overdrog ham Jagtskaalen til næste Fredag, naar der efter Jagten paa Amager skulde være Taffel paa Christiansborg; men Han omtalte ikke med et Ord sit Brev til Prindsen eller dennes Svar derpaa. Arveprindsen havde af Prinds *Frederik* erfaret, at Kongen, efterat have læst Arveprindsens Svarbrev, havde afleveret dette til *Berling*. *Scheele* faar Skyld for Kongens sidste Brev.

Den 18de December kom min Eftermand som Stabschef ved Generalcommandoen, Major *Mathiesen*, hertil fra Fredericia, og Dagen efter afleverede jeg til ham og meldte mig fra Tjeneste hos General *Bülow* og i Krigsministeriet. Krigs-

ministeren takkede mig fordi jeg var vedbleven at tage mig af Generalcommandoen i al denne Tid, som ingenlunde har været behagelig med alt sit Virvar.

Strax efter Arveprindsens Entledigelse og General *Baggesens* midlertidige Overtagelse af Posten, flyttedes Contoirerne selvfølgelig bort fra Palaiset (eller rettere Nabohusets 1ste Sal, som Prindsen havde leiet til dette Brug og sat i Forbindelse med Palaisets 1ste Sal ved at lade hugge en Dør igjennem Brandmuren) til Gjethuset. Da General *Bülow* (som logerede paa Hotel d'Angleterre) overtog Commandoen, fik jeg anviist en Stue i Sølvgadens Kaserne med Bord og Bænke. En Stol laante jeg hos en gift Underofficeer; men da endelig Generalen flyttede til Gammelholm, i Værftchefs-Boligen, som godhedsfuldt blev sat til hans Disposition, flyttedes Contoirerne dertil.

Krigsministeren var underrrettet om den nye Sagernes Gang imellem Kongen og Arveprindsen. Han ønskede at man kunde formaa Prindsen til at gaa i Theatret; jeg frygtede for at dette ikke vilde lykkes. Kongen havde nemlig samme Dag atter skrevet til Prindsen om Theatret og yttret, at man virkelig nu hørte meget bedre i den store Kongelige Loge end i den gamle. »Desuden, om Du og Din Kone ogsaa skulde kjede Eder et Par Timerstid, saa kunde I gjøre det for Min Skyld.«

Arveprindsen svarede herpaa, at han maatte fastholde sin alt tidligere gjorte Paastand om ikke at gaa i Theatret, at han ikke tænkte paa at vise Opposition imod Hs. Majestæt; men at han og hans Kone ikke *kunde* høre i den omhandlede Loge, og at sidde og kjede sig der en hel Aften var dog vel strengt. Naar Hs. Majestæt ved høitidelige Leiligheder tog i Theatret,

skulde han og hans Kone vistnok give Møde. Iøvrigt bad han Kongen være overbeviist om, at han stedse var Ham en tro hengiven Ven.

Den 21de December. Efter Jagten paa Amager var Taffel paa Christiansborg. Endel Diplomater vare nærværende og alt gik muntert til henimod Slutningen, da Notaren oplæste om Vind og Veir, Udbytte o. s. v., hvorved han efter Sædvane blev forstyrret. Han havde glemt at anføre Lieutenant *de la Laing* for 2 Fasaner, som denne havde skudt; *de la Laing* gik i den Anledning hen til Notaren og beklagede sig derover, og ligeledes beklagede han sig til Fiskalen. Da han gik bort — trøstet eller utrøstet — sagde Fiskalen uheldigviis til sin Nabo: »Han er gal.«

Dette hørte Kongen. Hans Majestæts Aasyn rynkedes og Han udbrød høit: »Nei han er ikke gal. Kongen holder ham for klog og mange maatte ønske at de vare saa kloge som han. Desuden taaler jeg ikke at man siger noget om mine Venner.«

Hs. Majestæt var meget echeaufferet og Øinene rullede akkurat ligesom fordum paa Hans høisalige Mama, naar hun blev vred. Ligheden var paafaldende. Kongen tog derpaa sit Glas, drak »velbekomme« og stod op.

General *Schøller* (Fiskalen) var rød og forknyt over den anførte Tiltale, som mange havde hørt, dog ikke alle; thi Hofmarschal *Løvenskjold* fra Norge havde ikke lagt Mærke dertil. Østerrigs Gesandt troede, at det var imod *Levetzow* at Kongen havde viist sig unaadig. — Allerhøistsamme gik strax til sine Gemakker. Senere paa Aftenen besøgte Han det Kgl. Theater med sin Gemalinde. Til Arveprindsen mælede Han intet om deres sidste Brevvexling.

Den 22de December. Prindsessen sagde mig idag

under vor Samtale: »Jeg vilde ønske at Prindsen *ikke* allerede i September havde skrevet det Brev til Kongen om Theatret; men dengang vare vi saa raske paa det, da var det jo saa herligt. Der er altfor mange, der raade og ville snakke med, og saa hører man paa den ene og saa paa den anden.« Tilvisse ligger Sandheden netop i disse Prindsessens Ord, og de bestyrker min Mening om hende, at hun, hvis man vilde lade hende raade sig selv, vilde gribe det rette.

Prinds *Bentheim* raadspørges ogsaa om mange Anliggender, og da han havde yttret sig utilfreds med, at Prindsen havde forlangt Gage (hvori Prinds *Bentheim* har Ret), saa forlangte Prindsessen af mig Copien af Ansøgningen desangaaende, hvilken hun saa fik. Hun var imidlertid tilfreds med dens Form og Indhold, og sendte den til Prinds *Bentheim*.

Den 24de December. Da vi i Formiddags vare til Gratulation hos Landgreven, traf det sig saa, at vi vare 5 forenede som havde været sammen i Frankrig fra 1815 til 1818, nemlig Landgreven selv, Krigsminister *Lüttichau*, *Schepelern*, *la Cour* og jeg. Det bliver om 8 Dage 40 Aar siden vi rykkede derind. Om Aftenen var der fransk Comedie hos Landgreven, i hvilken Prinds *Christian* og Prindsesse *Anna* havde Roller. Prindsessen spillede nydeligt og saae nydelig ud.

Stakkels Fru *Rømeling* har den store Sorg, at hendes Broder *Frits Sehested* er sendt til Anstalten Hohenheim ved Kiel. Da han for endel Aar siden var i samme Tilstand, frelste daværende Kronprinds *Frederik* ham, ved at tage ham til sin Adjutant. Nu er det naturligviis Grevinden der faar Skyld for at have gjort ham gal.

Den 30te December om Aftenen modtog Arve-

prindsen et lille Brev fra Kongen pr. Estafet. Dets Indhold var omtrent:

»Den glade Juletid har ikke ladet mig Tid til at besvare Dit sidste Brev af 21de December. Jeg takker Dig for den oprigtige Hengivenhed, Du skriver at Du har for mig; jeg skal stedse søge at gjengjælde den. Men Du maa undskylde mig, at jeg ikke finder Din Hengivenhed for mig kan være saa meget stor, siden Du ikke for min Skyld kan bringe det Offer at kjede Dig et Par Timers Tid.

Din velvillige
Fr. R.

1856.

Den 24de Januar tog Arveprindsen til Frederiksborg for at melde sig til Kongen efter sin og Prindsessens Hjemkomst fra Besøget i Kiel. General *Krogh*, der havde fulgt med Prindseparret fra Hertugdømmerne hertil, var med Prindsen og mig i Vognen. Generalen talte meget oprigtigt og uforbeholdent til Prindsen angaaende Kongen, fandt at Prindsen, som hele Familien, burde give efter for Kongens Ønske, se Grevinden, gaa i Theatret — kort! ikke opponere mod Kongen. Prindsen svarede ligesaa uforbeholdent, at i Theatret gik han ikke, førend de Kongelige, ligesom før, fik en Loge for dem alene.

Kongen var venlig og munter ved Bordet, drak Prindsens Skaal med »Velkommen hjem!« Kongen vidste, at Hans (af Prindsen udbragte) Skaal i Kiel var bleven vel optaget, dette var meldt ham pr. Telegraf. Han vidste ogsaa, at Prindsen

havde udbragt en Skaal for Hertugdømmet Holsten, hvormed Hs. Majestæt var tilfreds. Kongen drak ogsaa »velkommen« med *Krogh* og drak privat med mig. Efter Bordet kaldte Kongen *Berregaard* ind til sig. Til ham beklagede Han sig over, at Prindsen idag ikke havde udbragt Hans (Kongens) Skaal, sigende: »Man seer, hvor lidt man sættes Pris paa.« *Berregaard* fortalte dette til *Krogh*, der atter i Vognen ved Hjemkjørselen fortalte det til Prindsen.

Hos Prindsessen mærker man mest den holstenske Indflydelse. Disse loyale, brave Medlemmer af Ridderskabet ønske Souverainiteten tilbage (NB. for at bevare deres til Nutiden ei mere svarende Rettigheder). Prindsessen siger: »*Scheele* skjælde de dernede alle paa, han gjør alle Ulykker, de vilde alle have, at Prindsen skulde og maatte styrte *Scheele*; men Prindsen er for god dertil, han forstaar ikke at intrigere, uagtet den Engel er bleven meget fastere end før, og har jo Kraft og Helbred i alle Henseender, som om han var 25 Aar.«

Den næste Gang jeg fulgte Prindsen til Frederiksborg, til Statsraad, var 4 Dage senere. Jeg bad ham underveis om at udbringe Kongens Skaal, da han derved vilde glæde Hs. Majestæt. Da han svarede mig, at der ikke var nogen særdeles Anledning, tillod jeg mig at minde Prindsen om, at det var det første Statsraad, som Prindsen bivaanede siden den 4. October. Prindsen fandt dette antageligt og sagde, at han vilde udbringe den; men ved Bordet blev det glemt. Kongen var alvorlig og havde i flere Dage været i mindre godt Humeur. Grevinden lod til at være i Perlehumeur og inviterede endog Prindsen til en Polka næste Casinomaskerade.

Af General *Schøller* erfarede jeg, at Kongen

næppe vil sætte Prindsen til Disposition med Gage. »Han vil endnu ikke gjøre godt,« havde Kongen bemærket.

»Kan De ikke faa Prindsen til at gaa i Theatret« er det almindelige Refrain. *Schøller* havde ogsaa anmodet General *Krogh* om at gjøre sit dertil, som Generalen har gjort; men omsonst. Vel tilstod Generalen at Kongen ikke havde Ret med Hensyn til Gagen; men que faire?

Den 6te Februar, Fastelavnsmandag, nød jeg gamle Minder, ja Barndoms og Ungdoms glade uskyldige Erindringer. Jeg gik — egentlig drev jeg — til Børsen, hvor jeg ikke i et halvt Seculum havde seet Kjøbenhavns og Christianshavns Gadedrenge gramse om Grosserernes og Mæglernes i Kanalen udkastede Skillinger. Dog Skillings-Gramsen var endnu ikke begyndt da jeg kom der, men det unge Danmark tog til Takke med udkastede Æbler, hvorved en halv Snes Sælgekoner ogsaa vare tilfredse. Min Gang førte mig nu igjennem den gamle, saa meget forandrede Børs. I Salen var en almindelig Legen »Tagfat« af store og smaa Børn af begge Kjøn, ja nogle Fuldvoxne toge ogsaa Del deri, det var som om alle ville lege Fastelavn. Jeg gik videre, bag Nybørs, bag No. 66, mit andet Hjem, hvor den dengang lukkede, nu aabne Gade var vor Legeplads. Husets Bagside er næsten uforandret. Vinduerne i de Stuer, som beboedes af de ældre Søstre og af min Barnebrud, Oline Hjelte, synes mig de samme. Mine Tanker førte mig indenfor; min første uskyldige Kjærlighed oplevede jeg atter som en kort Drøm. Alle ere jo længst borte fra vor Jord. Min Ven *Niels Hjelte* er den jeg savner mest. Ved ham hang jeg med Trofasthed.

Det gamle Sukkerhus laa nu lige for mig, temmelig uforandret hvad Hovedfacaden angaar,

ikkun pynteligere af Udseende. Jeg kunde ikke modstaa Lysten til at træde ind af den bekjendte Port, gaa over Pladsen til den næste, eller der, hvor fordum denne var; thi den er ikke mere, saaledes at Gaarden foran den gamle Dagligstue nu ikke er adskildt fra Pladsen ved Strømmen, men aaben til denne. Jeg fortsatte min Vei ned ad Torvegade, forbi det gamle Svendehus, i hvis Stue Sukkerhusets Vægtere — sov — og vaagede om Natten. Jeg saae gamle *Rasmus* og *Biørn* nikkende i de gamle Stole, naar jeg efter Midnat passerede denne Vagtstue for at gaa over Gaarden og op ad den skrøbelige, med et raslende Jernrækværk forsynede Trætrappe, som fra Gaarden førte til vor Bopæl. Indenfor ventede den trofaste gamle *Karen Gregoriusdatter* mig med et, i den brunrøde Kobberstage nedbrændt Tællelys. Svendehuset er naaet et Par Etager i Veiret, har ombyttet sine smaa Ruder med større ditto og sin mørke Røgfarve med en straalende kraprød. Her mødte jeg nogle Fastelavnsdrenge, maskerede, og i Overgaden over Vandet mødte jeg den anden Fastelavnstrop, ligeledes maskerede, men meget roligt gaaende. De skulde vel til et eller andet Samlingssted. Ved Holms Huse (den forrige Rabeshave) mødte jeg den tredie og talrigste Trop. Dene sluttede dandsende Kreds omkring mig, og fremrakte hver Deltager især en Sparebøsse. Da de vare en 8—10 Stykker blev det for meget at give til hver, jeg foreslog derfor at give en Mark til Deling. »Giv en Species«, raabte Een, men mit Tilbud modtoges dog, og da Summen var erlagt blev mig tilstedet fri Afmarche. Jeg kom saaledes ogsaa til at deltage i Fastelavnsløierne, og det lige ud for det store Ølbryggeri, der hvor fordum Rabens Have var. Rabens Have! det første offentlige Sted jeg har

besøgt, hvor gamle *Karen* ofte førte mig hen om Søn- og Helligdags Eftermiddage, hvor jeg da gjerne nød et Par saakaldte Hamborger-Kager, hørte paa Musikken og saae paa den store russiske Gynge, dog uden selv at prøve denne.

Hjemveien tog jeg over Langebro og Ridebanen. Slotsgaarden var spærret for Kjørende for Folkethingets Forhandlingers Skyld; men da jeg traadte ud af Zahlkasseporten, kom en lav Karet med kongelig Kudsk. Skildvagten ryddede Afviseren bort — efter Forlangende af et fra Vognvinduet udstrakt Hoved. En grøn Chalousi faldt strax for Ruden og lod mig kun skimte en ikke smuk Dame — Grevinden. Dette Møde forstyrrede paa en Maade de glade Barndoms Tanker, hvori de forrige Situationer havde sat mig. »Uskyldige Alder, skjøn er Du, men kort. Af tunge Bekymringer jages Du bort,« siger Visen; men denne fortæller os ikke, at vi selv er Aarsag i mange af disse Bekymringer.

Den 7de Marts, 23-Aarsdagen efter at jeg første Gang fulgte Arveprindsen som hans Adjutant til Høiesteretstaffel hos Kong *Frederik den 6te*, meldte jeg Hs. Kgl. Høihed, at jeg attraaede en af de ledig blivende Kavalleribrigader. General *Schøller* havde haft den Godhed at komme til mig for at underrette mig om, at Oberst *Bülow* ikke ønskede at forlade sin Stilling hos Kongen og at *Schøller* i den Anledning havde talt med Krigsministeren om at meddele *Bülow* Generalmajors Characteer. Hs. Majestæt havde ved samme Leilighed udtalt den Formening, at jeg ikke vilde refusere Brigaden.

Arveprindsen var meget naadig og god, som altid, da jeg meddelte ham mit Ønske om at modtage det mig givne Tilbud, men beklagede at skulle miste mig efter saa mange Aars Samvær.

I samme naadige Tone talte Arveprindsessen, dog med mere uforbeholden Beklagelse over, at Prindsen i mig tabte en tro Støtte og Raadgiver baade med Hensyn til Prindsens økonomiske Affairer og med Hensyn til hans nuværende vanskelige Stilling overfor Kongen og Ministrene. Herved tog Prindsessen Anledning til at føre en indirecte Klage over Prindsen, »der jo var saa fast og bestemt i alt alvorligt og ikke lod sig rokke, som De selv veed. Det hjælper ikke at jeg siger ham — at jeg beder ham om at tale med Folk — med Jurister, som har Forstand paa de Dele. Saa bliver Prindsen kold som Iis og siger ikke et Ord. De misforstaar jo ikke min Kjærlighed til Prindsen; men jeg vil bede Dem sige til Folk, hvor fast Prindsen er. Det er saaledes ikke Letsindighed, naar Prindsen nu igjen er i Pengeforlegenhed og nødes til at optage Laan i Palaiset, men kun hans gode Hjertes Skyld. *Sponneck* er en Mand Prindsen kan forlade sig paa, skjøndt han nu ikke tror det, og General *Hansen, det er min Mand.* Her kommer saamænd Folk nok løbende for at faa mig til at indvirke paa Prindsen, at han ikke skulde give efter og at han skulde styrte *Scheele;* men de Folk kan jeg nu ikke mere med.«

Den 16de Marts tilbragte vi glade sammen i Øverrød. Det var min lille Dattersøn Ernsts 4aarige Fødselsdag og samme Dag var Armeebefalingen kommet, der meddelte min Udnævnelse til Generalmajor og min Ansættelse som Chef for 1ste Kavalleribrigade, med Kvarteer for mig i Fredericia.

Den 28de Marts havde jeg Afskedsaudients hos Kongen, som var særdeles naadig imod mig. Han talede smukt om sit kjære Frederits og om de

dér tilbragte lykkelige 7 Aar, og anbefalede mig varmt sin Club »Frederiksclubben«.

Ved min derefter følgende Audients hos Landgrevinden talte Høistsamme meget om Broderens (Arveprindsens) Uheld og om slette Raadgivere. Hun talte ogsaa om og imod Regjeringen og udviklede i sin Tale en saadan Kraft, at havde hun været en Mand, tror jeg ikke det var blevet ved Ordene alene. Med Landgreven og de øvrige Prindser tog jeg ligeledes Afsked samme Dag. Ligesaa med Krigsministeren og *Scheele.* Første yttrede, at Generalcommandoen fik Prindsen ikke, i det mindste ikke nu for Øieblikket, og *Scheele* mente med Hensyn til Arveprindsen, at man ikke var meget længere end for 6 Maaneder siden.

Denne Dag gav Herskabet en Afskedsdinér for mig. Min Kone, Datter og *Bodenhoff* vare indbudne, og foruden Hoffets egne Damer og Kavalerer vare desuden tilstede Generalerne *Schlegel, Paludan, Hagemann, Schepelern* og *Baggesen,* Oberst *Lunding,* Kammerherre *Fønss,* Etatsraaderne *Liebe* og *von Osten,* Admiral *Bille,* Capitain *Baller* og *v. Thun* fra Generalcommandoen, samt min Efterfølger som Arveprindsens Adjutant, Ritmester *Lindholm,* hvis Udnævnelse var underskrevet om Formiddagen.

Jeg maatte tage Plads ved Siden af Arveprindsen. Da Champagnen var skjænket reiste Prindsen sig og bad alle gjøre ligesaa, hvorpaa han udbragte min Skaal overmaade smukt og hjerteligt. At jeg var bevæget kan vel forstaas. Jeg takkede med:

»Deres Kongelige Høiheder har viist mig saa megen Naade, saa megen Godhed, ja jeg tør sige saa meget Venskab, at jeg ikke finder Ord til at udtrykke min Tak; men aldrig kan, aldrig skal jeg glemme hvad jeg skylder Deres Kongelige

Høiheder.« — Det var »ein Henkermahl«. Alle vise mig megen Opmærksomhed og Godhed.

Den 30te Marts havde jeg den sidste bevægede Afskedsaudients hos mit høie Herskab om Formiddagen. Kl. 2½ om Eftermiddagen dampede jeg bort paa Jernbanen. Min Kone, min Datter og *Bodenhoff* fulgte mig paa Banestationen. Deres Kgl. Høiheder vare saa naadige at komme der tilligemed hele det prindselige Hof.

Det var mit Farvel til Hoffet og Hoflivet. Vel erkjender jeg alt det gode, jeg i over 23 Aar har nydt der, men Friheden, Selvstændigheden føles dog som det allerbedste.

EFTERSKRIFT.

Ved at slutte Dagbogen over mit Hofliv, den Tid jeg tilbragte som Adjutant hos Hs. Kgl. Høihed Arveprindsen og som gav mig Leilighed til at se og høre meget, saa at sige mellem Coulisserne, skylder jeg mig selv at give en »Efterskrift«, da jeg intet »Forord« har givet.

Paa adskillige Steder kunne mine Optegnelser lyde critiserende eller endog bittre om de høie Personer, til hvem jeg stod i et saa nøie Forhold, og som viste mig og mine saa megen Godhed, saa det kunde synes endog utaknemmeligt fra min Side at anføre, hvad jeg har ment var Svaghed eller endog Feil hos disse, i Stedet for at tie dermed; men jeg nedskrev det passerede i Almindelighed strax, saa at alt endnu var i frisk Minde, det første Indtryk hos mig ikke fortrængt. Jeg nedskrev det eiheller for Offentligheden, eller saa at sige for nogen; men kun for mig selv, for muligen engang i Tiden at bruge endel deraf som et Materiale, hvis jeg vil forfatte saadan noget som en Skildring af »Mit Liv og Levnet«.

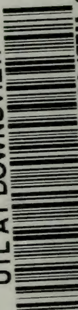
Jeg har optegnet de forefaldne Begivenheder saaledes som jeg har opfattet dem, og de vise ofte, hvilke de egentlige Bevæggrunde have været til mangen en Handling, som Publicum antager sket

af ganske andre Grunde. De vise andres Indflydelse paa de høie Personligheder, hvad enten disse andre nu kan have handlet af Privatinteresse, Forfængelighed eller endog af Enfoldighed. Heller ikke bør glemmes Smigreres og Eftersnakkeres Indflydelse; thi kun sjælden høre de høie og høieste Personligheder den mindre behagelige Sandhed af dem de komme i Berøring med. »Herskaberne maa ikke modsiges,« er det almindelige men usalige Princip. Hvor jeg fandt dette urigtigt, har jeg talt imod af min inderste Overbeviisning. Mangen Gang har jeg i den Anledning høstet Utak, og navnlig er af Prindsessen viist mig Ubillighed og Unaade, ja ofte sagt mig Ting, som jeg ikke vilde taalt af nogen anden. Men efter nogen Overveielse — kortere eller længere — er Prindsessen kommet til Erkjendelse af, at min Opposition var begrundet af Hengivenhed, og hun har da altid rakt Haanden til Forsoning. Hvor ofte har hun ikke yttret, at ingen nogensinde havde sagt hende de Ting, de Sandheder, jeg havde sagt hende, og at jeg var for hende og Prindsen en trofast Ven, som de altid vilde savne. Men faa, tror jeg, kjende ogsaa Arveprindsen og Prindsessen som jeg. Af Offentligheden kjendes Hs. Kgl. Høihed egentlig kun som den aabenhjertige, livsglade Prinds med det godmodige Lune og de letsindige Tilbøieligheder; men hans til Tider endog meget bestemte Characteer er mindre kjendt; ligeledes hans store Hengivenhed for hans høie Gemalinde. Han lider med hende, naar hun er lidende, han deler alle sine alvorlige Bekymringer med hende og henter i alle vigtige Sager Raad hos hende, og gaar derved ikke til den daarligste Raadgiver. Arveprindsessens umaadelige Kjærlighed til Prindsen er mere kjendt. Intet Offer er hende for

stort, naar det gjælder ham. Vorherre har givet hende i Arv efter høisalig Kong *Frederik den 6te* et ædelt Hjerte, en sund Forstand og den mest sanddru Oprigtighed.

Ogsaa Arveprindsens Forhold til Hs. Maj. Kongen er for mig typisk for saavel Prindsens som Kongens Characteer og menneskelige Egenskaber, og mærkeligt derved, at de — efter min Overbeviisning — begge længes lige meget efter at række Haand til en varig Forsoning, fordi i Virkeligheden Kongen og Prindsen føler — og altid har følt — stor Hengivenhed for, ja Kjærlighed til hinanden.

Men denne Uenighed, med deraf følgende Ubehageligheder for Arveprindsen, har ogsaa for mig været Kilden til mange Bekymringer og Ærgrelser, saaledes at det er mig en Lettelse — netop nu — at komme under andre Forhold. Gud give mig Kraft og Held til at styre retteligen ad den nye Bane, der nu er mig anviist.

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN